

RADU TEODORESCU

SFINȚII PĂRINȚI AI ORTODOXIEI EXEMPLE PENTRU CONTEMPORANEITATE

Cugir 2015

CUPRINS

Introducere

1. Sfinții părinți în contextul timpului lor
2. Sfinții părinți pentru zilele de azi
3. Sfinții părinți și confuzia lumii actuale
4. Sfinții părinți criteriu al adevărului și al binelui
5. Sfinții părinți ca povățuitori în drumul mântuirii
6. Sfinții părinți și neopatristica

Concluzii

INTRODUCERE

O carte despre sfinții părinți în secolul al XXI-lea ar putea părea pentru mai mulți un fel de curs sau lecție de istorie. Această carte nu este de istorie ci este o carte despre sfinții părinți ai ortodoxiei. Cine sunt sfinții părinți? Acest lucru este o problemă pe care trebuie să o clarificăm de la început. Există mai multe categorii de sfinți: martiri sau mucenici, cuvioși [care au fost mohani sau călugări], mărturisitori [care au mărturisit ortodoxia] sau există sfinții părinți care sunt de cele mai multe ori teologi care prin viața și prin scrierile lor au rămas ca și modele și repere de înțelepciune și viață duhovnicească. Se poate spune că etapa sfinților părinți a apărut în istoria Bisericii Creștin Ortodoxe undeva prin secolul al IV-lea după Hristos, secol în care împăratul Constantin cel Mare a legalizat creștinismul sau mai bine spus a făcut creștinismul ca și religie de stat. Prin urmare, sfinții părinți sunt de cele mai multe ori persoane care au trăit la sfârșitul antichității și în perioada evului mediu. După cum știm sunt mai mulți sfinți părinți, dar în aceste rânduri vom vorbi de cei mai cunoscuți sfinți părinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe: Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Ioan Casian, Sfântul Ioan Hrisostom, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Nicolae, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Ioan Damaschinul, Sfântul Teodor Studitul, Sfântul Simeon Noul Teolog și Sfântul Grigorie Palama. Toți acești mari sfinți părinți au trăit cu mulți ani înaintea noastră. Ei sunt actuali pentru noi de cele mai multe ori prin scrierile care ne-au rămas de la ei și la fel de bine prin mai multe alte resurse ortodoxe.¹

În această carte vom insista mai mult pe idea dacă sfinții părinți mai sunt actuali pentru zilele și timpurile de astăzi în care mai multă lume consideră că trăim vremuri diferite și de ce nu de altă natură. După cum am spus, sfinții părinți au trăit cel mai mult în timpul sinoadelor ecumenice care a început în anul 325 și s-a încheiat în jurul anului 787 dar au mai fost câțiva sfinți în perioada următoare care au fost considerați sfinții părinți. Dintre ei cei mai importanți au fost Sfântul Simenon Noul Teolog și mai apoi sfântul Grigorie Palama. Prin urmare, se poate spune că perioada sau timpul sfințior părinți s-a extins pe mai mulți ani dar ceea ce i-a unit sau mai bine spus ceea ce au avut acești sfinți în comun a fost cât se poate de mult ortodoxia sau ceea ce cunoaștem astăzi ca și creștinismul ortodox. Ortodoxia a fost definită de sfinții părinți ca și dreapta mărire a lui Dumnezeu, sau ca și credința corectă în Dumnezeu. Ceea ce putem spune este că au existat câteva particularități sau mai bine spus câteva aspecte care au ținut foarte mult de sfinții părinți și de ceea ce au însemnat ei pentru lume în mare. Este greu să vorbim despre sfinții părinți mai înainte de secolul al IV-lea fiindcă până la această dată nici un stat sau nici o țară nu a considerat creștinismul ortodox ca și o religie sau o credință oficială de stat. Acest lucru după cum am spus, se v-a întâmpla sau mai bine spus v-a avea loc în secolul al IV-lea. Prin urmare, din secolul al IV-lea se poate vorbi foarte mult despre cine sunt sfinții părinți și cea ce sunt ei pentru noi. Ceea ce este cât se poate de adevărat este că sfinții părinți au elaborat o filosofie sau mai bine spus o credință proprie care v-a fii adoptată de mai mulți creștini ortodocși. După cum am spus, nu trebuie să îi confundăm pe sfinții părinți cu părinții deșertului. Se poate spune că există două categorii distincte de sfinți. Aceste categorii sunt prin urmare diferite și nu identice. Sfinții părinți de mai multe ori au fost trăitori în lume și se poate spune că s-au confruntat cu problemele lumii în timp ce părinții deșertului au fost mari asceți care evident și ei au avut multă semnificație în ortodoxie.²

După cum am spus această carte este o privire de ansamblu referitoare la sfinții părinți și la faptul existenței lor și la fel de bine referitor la care au fost principalele problematice cu care s-au confruntat sfinții părinți și de ce în Biserica Creștin Ortodoxă se vorbește de o categorie aparte de sfinți care sunt denumiți sfinții părinți ai ortodoxiei. Aceste lucruri se poate spune că vor fii foarte mult în atenția acesti cărți care se vrea mai mult o carte introductivă în învățăturile și opiniile sfinților părinți. După cum am spus, sfinții părinți au trăit într-un anume context și din acest

¹ Alexandru Kalomiroș, *Sfinții părinți despre originile și destinul cosmosului și a omului* (Editura Deisis: Sibiu, 1998).

² *Patericul egiptean*, (Alba Iulia, 1991).

context ei au ajuns la ceea ce cunoaștem astăzi ca și creștinismul ortodox. Ceea ce este comun la toți marii sfinți părinți este ortodoxia sau creștinismul ortodox. În acest sens, pe sfinții părinți nu trebuie să îi confundăm cu yoghinii și fakirii extremului orient ci mai mult trebuie să vedem faptul că odată cu oficializarea creștinsimului ca și religie de stat s-a ajuns la ceea ce se poate spune confruntarea creștinismului cu tendințele și curentele lumii contemporane.³ După cum vom vedea mai multe lucruri pe care le avem în zilele noastre se poate spune că le avem moștenire de la sfinții părinți. În acest sens, sfinții părinți au fost de mai multe ori cei care au contribuit la formarea Bisericii Creștin Ortodoxe după cum o avem noi în zilele de azi. Este cât se poate de adevărat că sfinții părinți au fost în acest sens modele de urmat și exmple care sunt și în zilele noastre actuali.⁴

După cum am spus autenticitatea sfinților părinți a fost contestată de mai multe ori dar ceea ce trebuie să știm este că sfinții părinți au fost persoane adevărate cu care ne putem întâlni prin scrierile lor. De cele mai multe ori aceste scrieri sunt concepute și formulate pentru ca ele să poată converge mesajul Bibliei și în același timp să îl îmbogățească. Nu trebuie să respingem învățăturile sfințior părinți ci de cele mai multe ori trebuie să le vedem cât se poate de mult ca și metode de înduhovnicire. Sunt mai multe metode de a ne îmbunătății viața sufletească și se poate spune că una dintre ele este lectura sfinților părinți. Se spune că la un moment dat un leu a venit la un izvor să bea apă. Acolo a mai venit la scrut timp și un porc mistreț. Cei doi au început să se certe care v-a bea apă primul.

- Eu voi bea apă primul! A spus leul.
- De ce?
- Fiindcă sunt leu.
- Și ce are de a face asta cu apa?
- Sunt animalul cel mai puternic.
- Eu am întâietate fiindcă sunt mai slab.

În timp ce se certau cei doi au putut vedea că un stol de vulturi s-au așezat pe niște ramuri din apropiere și îi priveau pe cei doi așteptând deznodământul.

- Ce este cu acei vulturi? A întrebat leul.
- Cred că așteaptă să vadă care dintre noi v-a murii primul.
- De ce?
- Pentru ca să ne poată mânca.
- Știi ce?
- Ce?
- Eu cred că ar trebui să prin prieteni.
- Da cred că ai dreptate.
- Ce ar fi să bei tu apă primul? A întrebat leul.
- Mulțumesc ești amabil.

După cum am spus de mai multe ori în timpurile noastre găsim extrem de mult lucruri care obiectează în ceea ce îi privește pe sfinții părinți. Acest lucru ne face să îi vedem ca și pe niște persoane care nu au de a face nimic cu noi. Pentru a ști cine sunt sfinții părinți se cuvine să îi citim pe sfinții părinți. Sfinții părinți sunt scriitori care ne-au lăsat cărți valoroase și cărți de mare preț care ne pot îmbunătății viața sufletească. Este în acest sens eronat să spunem că scrierile sfinților părinți nu mai sunt de actualitate pentru noi cei de azi. Este adevărat că au trecut mai mult timp sau de ce nu mai multe secole de la timpul în care au scris sfinții părinți. Acest lucru nu înseamnă că învățăturile și scrierile lor nu mai sunt actuale pentru noi cei de azi. În acest sens, se poate spune că sfinții părinți sunt exemple și modele pentru noi cei din secolul al XXI-lea. Se poate spune că în secolul al XXI-lea de mai multe

³ Nicolae Corneanu, *Origen și Celsus: Confruntarea creștinismului cu păgânismul*, (Editura Anastasia, București, 1999).

⁴ Principalele scrieri ale sfinților părinți le găsim în *Patrologia Greacă* și în *Patrologia Latină*. Aceste două mari colecții de scrieri au fost denumite colecția Migne.

ori ne lipsesc reperele. Voim să facem din acest timp al secolului al XXI-lea un timp reușit dar de mai multe ori nu știm pe ce cale să apucăm.⁵

După cum am spus, sfinții părinți sunt adevăratele noastre modele și la ei trebuie să ne raportăm. Trebuie mai ales în zilele noastre să ne aducem aminte de sfântul Atanasie cel Mare. Sfântul Atanasie cel Mare a fost un sfânt care a dat dovadă de foarte multă răbdare. El a fost exilat din scaunul de patriarh al Alexandriei de 3 ori și de 3 ori s-a întors de unde a plecat. Trăind într-o lume care nu are răbdare se poate spune că de la Sfântul Atanasie cel Mare vom deprinde răbdarea și capacitatea de a răbda atunci când suntem nedreptățiți. Se poate spune că dacă în perioada mai înainte de sfinții părinți, martirii de cele mai multe ori au avut de luptă cu idolatria și cu politeismul, sfinții părinți au avut misiunea de a face cunoscut sau mai bine spus de a face pe înțeles ceea ce este creștinismul unei lumi care se declara pe sine creștină. În acest sens, sfinții părinți au fost cei care au elaborat o filosofie, o cultură, o antropologie și de ce nu o mentalitatea creștină. Acest lucru se poate spune că a fost una dintre preocupările centrale ale timpului sfinților părinți.⁶ Prin urmare se poate spune că sfinții părinți au fost persoane care au trăit cu mult mai înainte de noi și care evident au dus la răspîndirea și la cunoașterea creștinismului. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl evidențiem. În acest sens, se poate spune că unul dintre principalele lucruri pe care îl vom accentua a fost faptul că sfinții părinți au vorbit și la fel de bine au propovăduit din propria experiență. Ei au făcut acest lucru în urma mai multor descoperiri pe care le-au avut de la Dumnezeu. Odată cu părinții capadocieni se poate spune că s-a ajuns la un fel de acord sau echilibru între ceea ce experimentau sfinții părinți și care a fost teoria sau mai bine spus marile adevărurile mistice și ascetice ale ortodoxiei. Sfinții părinți au fost în acest sens persoane care au vorbit atât din experiența proprie ci și din Biblie sau din Scripturi. Acesta este un mare adevăr pe care trebuie să îl punem în relief sau în evidență. Prin urmare, se poate spune că sfinții părinți au depus nevoiță, asceză, rugăciune și spovedanie pentru ca în cele din urmă să fie iluminați de harul lui Dumnezeu și în acest sens să ajungă să ne învețe și pe noi. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont atunci când vorbim despre sfinții părinți.

Se spune că la un moment dat un fermier avea un mic copil. Tot acest fermier avea ca și animal de casă o mică mangustă care era un animal pe care îl ținea mai mult de protecție. S-a întâmplat că într-o zi fermierul s-a dus în câmp și a lăsat copilul în leagăn. Soția s-a dus până în piață să facă mai multe cumpărături. Mangusta s-a pus lângă leagăn și îl veghea pe micul copil. La un moment dat în casă a intrat un șarpe cobra cu scopul de a îl mușca pe copil. Între mangustă și cobra s-a iscat atunci o mare luptă. Cu mare greutate a reușit să învingă corba. La puțin timp după aceasta s-a auzit poarta casei. Venise soția de la piață cu cumpărăturile. Magusta a ieșit atunci cu bucurie în fața ei. Însă ceea ce nu a observat magusta a fost că ea era plină de sânge pe la gură după ce ucisese cobra. Soția a crezut că magusta a atact copilul și în acest sens i-a dat câteva lovituri după care a intrat în casă. Când a văzut cobra care era moartă pe podea femeia a înlemnit. Atunci și-a dat seama ceea ce se întâmplase și a început să îi pară rău că o lovea pe mangustă. Magusta fusese cea care îi salvase copilul de la moarte.

Se poate spune că de mai multe ori în această situație ne aflăm și noi față de sfinții părinți ai ortodoxiei. Sfinții părinți sunt cei care au purtat luptele ascetice și nevoițele duhovnicești. Prin urmare, de mai multe ori se poate spune că noi suntem induși în eroare referitor la sfinții părinți și ni se pare că ei nu mai au nici o actualitate în zilele noastre. Acest sentiment este unul care de mai multe ori se îngemînează cu deznădejdea. Acest sentiment al deznădejdi de mai multe ori apare când ne raportăm la sfinții părinți fiindcă sunt mai mulți care consideră că sfinții părinți nu mai sunt actuali. În realitate scrierile sfinților părinți sunt actuale pentru toate timpurile și pentru toate epocile istoriei fiindcă sfinții părinți au fost oameni care au scris experiențele lor legate de viața duhovnicească cu Dumnezeu. Acest lucru îi face pe sfinții părinți să fie cât se poate de actuali și la zii. Evident, de mai multe ori suntem înșelați de cel rău și de amăgirile acestei lumi și ni se pare că sfinții părinți nu mai au cum să ni se adreseze nouă. În realitate ceea ce trebuie să știm este că învățăturile și cuvintele sfinților părinți sunt dinamice. Ele se pot actualiza în orice epocă și în orice timp fiindcă sfinții părinți nu au scris numai pentru timpurile lor ci au comunicat experiențe și adevăruri universale. La fel de bine sunt mai mulți care chestionează sfințenia sfinților părinți. Au fost cu adevărat sfinții părinți persoane care au fost inspirate de Dumnezeu? Pot ei să ne ducă și să ne învețe drumul mântuirii? Sunt sfinții părinți la fel de sfinți în zilele noastre cum au fost în timpurile din vechime? Aceste întrebări se nasc în noi fiindcă de cele mai multe ori se poate spune că noi nu mai credem în noțiunea de sfințenie. Sfințenia pentru mai mulți este o imposibilitate. Adevărul este că trăim într-o lume liberă și pentru acest motiv sunt mai multe

⁵ Radu Teodorescu, *Ascetul și asceza creștin ortodoxă în secolul al XXI-lea* (Cugir, 2013).

⁶ Preot Dr. Vasile Răduță, *Antropologia Sfântului Grigore de Nyssa. Căderea în păcat și restaurarea omului*, (Ed. IBMBOR, București, 1996).

filosofii și mai multe ideologii la care omul este liber să adere. Filosofia pe care au elaborat-o sfinții părinți a fost una religioasă și mai mult decât atât una duhovnicească. Acest lucru este găsit de mai multe ori inconvenient pentru o lume care de cele mai multe ori este liberă să aleagă drumul pe care voiește să pășească. Știm astfel că în lumea noastră sunt ideologii materialiste, feministe, socialiste, hedoniste și enumerarea ar putea continua. Toate aceste ideologii de mai multe ori se poate spune că la un anumit nivel „concurează” cu gândirea sfinților părinți. Una dintre marile realizări ale sfinților părinți a fost faptul că au reușit să facă sau să creeze o filosofie creștin ortodoxă. Acesta este un mare adevăr pe care sfinții părinți l-au făcut și pe care ei voiesc să ni-l împărtășească și nouă. Din scrierile sfinților părinți se poate vedea că mai mulți sfinți părinți au avut preocupări de natură filosofică. Știm din viața Sfântului Ioan Hrisostom că acesta era extrem de bine versat în filosofie. El făcuse filosofice cu unul dintre cei mai cunoscuți filosofi laici ai lumii antice, Libaniu. Se spune că la un moment dat filosoful Libaniu a fost întrebat de unii dintre prietnii săi:

- Cine a fost cel mai bun elev de-al tău?
- Ioan Hrisostom, dacă nu mi l-ar fii furat creștinii.

Este clar că sfinții părinți și aici am amintit numai de Sfântul Ioan Hrisostom au fost cât se poate de mult extrem de vexați în filosofie. Acesta este un adevăr pe care nu trebuie să îl trecem cu vederea. Dacă timp de 300 de ani în timpul persecuțiilor anticreștine din bazinul Mediteranean se poate spune că de cele mai multe ori creștinii nu au avut dreptul la preocupări filosofice și științifice, odată cu Constantin cel Mare acest lucru se v-a schimba.

Realitatea este că sfinții părinți au mers pe la cele mai renunmte și mai cunoscute școli și academii ale timpului lor. Cele mai renunmte centre în lumea antică au fost: Antiohia [în Siria de azi], Alexandria [în Egipt], Constantinopol [în Turcia de azi], Roma [în Italia de azi] sau Atena [în Grecia de azi]. La sfârșit de antichitate și început de evul mediu se poate spune că acestea au fost cele mai cunoscute centre științifice și filosofice ale timpului. Aici au făcut școală mai mulți dintre sfinții părinți pe care i-am enunțat mai sus.⁷ Adevărul este că pe sfinții părinți noi trebuie să îi căutăm și noi trebuie să ajungem la ei. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. În această sens trebuie să afirmă că sfinții părinți s-au pus pe sine deplin și total în slujba lui Dumnezeu și în acest sens se poate spune că au ajuns să ne conveargă și nouă cuvintele și voința lui Dumnezeu. Acest lucru după cum am spus o unul dintre lucrurile principale pe care trebuie să le avem în vedere când vorbim despre sfinții părinți. După cum am spus, învățăturile sfinților părinți sunt deschise și se poate spune că ele încă mai pot fii de folos lumii moderne în care trăim. Trăim într-o perioadă de timp care după cum am spus de cele mai multe ori este departe de a avea o continuitate cu învățăturile sfinților părinți.⁸

Se spune că mai de mult era un păun care tot timpul stătea pe marginea unui lac și nu se mai sătura să se admire de frumusețea penelor sale:

- Uite ce frumos sunt. Nu știu dacă mai este o pasăre așa de frumoasă ca și mine!
- Într-o zi pe malul lacului a venit un corb. Pe cum stătea acolo păunul nu a putut să nu îl abordeze:
- Ce faci tu?
- Stau și mă bucur de aerul curat de aici de lângă lac.
- Tu te-ai uitat vreodată la tine?
- De ce?
- Fiindcă corbule ești foarte urât.
- De ce crezi acest lucru?
- Fiindcă dacă te vei uita la mine păunul vei vedea cât de frumos sunt eu.
- Este adevărat, dar tu nu ții cont de un singur lucru.
- Ce lucru?
- Toată frumusețea penelor tale nu te pot face să zbori.

După ce a spus aceste cuvinte corbul s-a înălțat în aer și a plecat în zare.

Păunul a rămas fără nici un fel de replică.

După cum se poate vedea se poate spune că de mai multe ori învățăturile și povețele pe care le aflăm de la sfinții părinți nu sunt extrem de estetice. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori în fac pe semenii noștri să

⁷ Un caz celebru și se poate spune cumva controversat a fost în antichitate cazul lui Origen al Alexandriei care în cele din urmă nu este considerat un sfânt părinte al Bisericii ci mai mult numai un scriitor bisericesc. Aceasta fiindcă Origen a susținut crezul în apokatastază care este o învățătură eronată ce susține mântuirea diavolilor. Henri Crouzel, *Origen* (Sibiu, 1999).

⁸ Pr. Ioannis Romanides, *Dogmatica patristica ortodoxa. O expunere concisa*, (Editura Ecclesiast, 2011).

nu fie așa de mult entuziasmați de ceea ce am putea spune învățăturile și povețele sfinților părinți. După cum am spus, ceea ce face ca teologia sfinților părinți să fie de actualitate pentru noi este cât se poate de mult faptul că ea este un lucru care ne duce în spre mântuirea noastră. După cum vom arăta în rândurile care vor urma tema centrală a sfinților părinți a fost cât se poate de mult mântuirea omului. Acest lucru este un mare adevăr. Sfinții părinți au fost cei care au plecat de la concluzia că omul trebuie să se mântuiască și în acest sens are valoare numai ceea ce îi folosește omului în drumul spre mântuirea sa.⁹ Acesta este în cele din urmă lucru care se poate spune că sintetizează sau mai bine spus condensează toată gândirea și toată mentalitatea sfinților părinți din toate timpurile și care se poate spune că este esența învățăturii lor. Sfinți părinți sunt de părere că fără de mântuirea toate încercările noastre sunt lipsite de sens.

CAPITOLUL 1

SFINȚII PĂRINȚI ÎN CONTEXTUL TIMPULUI LOR

Prin urmare, ceea ce trebuie să clarificăm este că toți sfinții părinți au avut un anumit context istoric în care au trăit care este foarte diferit de timpurile sau contextele istorice care le trăim în zilele noastre. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o definim. Vom vorbi în primul rând despre sfinții părinți capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul și Sfântul Grigorie de Nyssa referitor la care au fost marile problematice cu care s-au confruntat ei. Părinții capadocieni au fost părinți care au trăit în Asia Mică în ceea ce cunoaștem în zilele noastre ca și Turcia. După cum am spus, ei au trăit în secolul al IV-lea și se poate spune că s-au confruntat foarte mult cu marile problematice ale secolului al IV-lea. Acestea se poate spune că s-au grupat foarte mult în ceea ce se poate spune elaborarea unui culturi și a unei filosofii creștine. Toți părinții capadocieni se poate spune că erau extrem de bine versați în ceea ce denumit ca și problemele de filosofie ale timpului lor. Aceste mari problematice filosofice s-au grupat foarte mult în ceea ce se poate spune filosofia aristotelică și filosofia platonice. În special se poate vedea din scrierile sale că Sfântul Vasile cel Mare a fost puternic influențat de filosofia platonice. El v-a preluat din platonism termenul de *anamneză* pe care îl v-a încreștina. Ce este anamneza în platonism? Anamneza în platonism este credința că sufletul nu are nimic de cunoscut în această lume fiindcă el este preexistent. Acest lucru s-a datorat faptului că Platon credea în pre existența sufletelor. Sfântul Vasile cel Mare v-a venit cu o modificare a ideilor și a concepțiilor lui Platon și v-a spus că în realitate sufletul ajunge la o stare de anamneză în sens religios atunci când comemorează faptele exprimate în sfintele scripturi sau în Biblie care se poate spune că îi deschid drumul spre mântuire. Părinții capadocieni au fost cei care au respins în cele din urmă opinia platonice ce susținea că sufletele sunt preexistente lumii în care trăim.

După cum am spus, în istoria creștinsimului se poate spune că primii mari filosofi creștini, după Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, au fost părinții capadocieni: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Grigorie de Nyssa.¹⁰ Prin urmare, se poate spune că sfinții capadocieni au venit cu o nouă orientare în filosofie. Adevărata filosofie sau iubire de înțelepciune vine de cele mai multe ori prin viața creștină și prin ceea ce am putea spune un mod de viață creștin care ne duce la ceea ce o viață a virtuților. Se poate spune că de mai multe ori conceptul de virtute a fost extrem de confuz în antichitate și mai ales în filosofia păgână. Părinții capadocieni au venit cu o înțelegere adevărată și reală a ceea ce se poate spune modul în care se definesc și se conturează pe sine virtuțile creștine: iubire de Dumnezeu, viața pașnică, blândețea, răbdarea, cunoștința lucrurilor duhovnicești, nevoința și restul de virtuți. Prin urmare, părinții capadocieni au fost cei care au introdus prin urmare în filosofia antică conceptul de virtute. Iubirea de înțelepciune este cât se poate de mult iubirea de virtuți și de tot ceea ce este virtutea și sensul aducerii ei în practică. Prin urmare, virtuțile nu trebuie cunoscute numai teoretic ci ele trebuie cunoscute și practic. Adevărata filosofie se poate spune că era practicarea virtuților dintre care cele mai importante sunt: credința, nădejdea și dragostea. Acest lucru este un lucru care se poate spune nu era cunoscut în filosofia antică care mergând pe urmele lui Aristotel era de mai multe ori un fel de cunoaștere științifică a lumii din jur. Mai multe decât atât, de mai multe ori filosofia antică era plină de surogatele păgâne ale antichității care susțineau crezul în mai mulți dumnezei și în idolatrie. Părinții capadocieni au vorbit foarte mult de ceea ce se poate spune o filosofie ascetică și acest lucru l-a făcut mai ales

⁹ Radu Teodorescu, *Mântuirea ca și ortodoxie în religia comparată* (Cugir, 2014).

¹⁰ Petre Semen, Liviu Petcu, *Părinții capadocieni* (Editura Axis, 2009).

Sfântul Vasile cel Mare. Sfântul Vasile cel Mare a spus că este o adevărată dovadă de creștinsim și de filosofie creștină în cazul celui care postește și se ocupă cu postul. Acest lucru se poate spune că nu a fost cunoscut mai înainte de părinții capadocieni. Aceste fapte după cum am spus de mai multe ori au fost cât se poate de mult realități care nu au fost cunoscute mai înainte de sfinții părinți.¹¹ Se poate spune că în timpul sfinților părinți a existat foarte mult un fel de înclăștare între filosofia antică și cea creștină. Acest lucru ne reamintește de fabula cu soarele și vântul.

Se spune că la un moment dat vântul și soarele se certau referitor la care este mai puternic dintre ei.

- Eu sunt vânt și pot distruge cu forța mea tot ceea ce îmi stă în cale.
- Cum poți face acest lucru?
- Eu mă pot schimba în uragan și atunci am puteri peste tot ceea ce este viu pe pământ.
- Tu uiți că fără de mine nimic nu poate trăii pe pământ.
- Dar eu pot distruge orice pe pământ.
- Și eu pot topii orice există pe pământ.

S-a întâmplat că atunci pe acolo trecea un călător care era înfășurat într-o pătură. El a auzit discuția celor doi și a intervenit.

- Uite am să vă fac o propunere.
- Ce propunere? Au răspuns soarele și vântul.
- Care dintre voi v-a putea să dea această pătură de pe mine, acela este cel mai puternic.
- Bine, acceptăm propunerea ta.

Vântul a început să sufle, a suflat tare și tot mai tare. Pe cum sufla însă călătorul ținea tot mai mult de pătura sa. În cele din urmă s-a dat bătut. A venit rândul soarelui. Soarele a început să îl încălzească pe călător cu căldura sa și în cele din urmă, acesta a trebuit să renunțe la pătura sa. Soarele a fost declarat în cele din urmă câștigător.

După cum am spus, se poate spune că la vremea părinților capadocieni a existat la un anumit nivel un fel de competiție dintre filosofia antică și cea care se naștea filosofia creștină. Filosofia creștină vedea foarte mult cu o nouă viziune. Dacă în filosofia antică se poate spune că înțelepciunea era mai mult o problemă de practică, se poate spune că în filosofia creștină filosofia ținea foarte mult de existența lui Dumnezeu care este autor al înțelepciunii. Dacă în filosofia antică se poate spune că era destul de neclar faptul de unde izvorăște înțelepciunea, în filosofia creștină acest lucru a devenit foarte clar și bine definit.¹² Prin urmare, se poate spune că la un anumit nivel sfinții părinți capadocieni au avut misiunea de a separa foarte mult conceptele de ceea ce a fost filosofia antică și de ceea ce este filosofia creștină. Acest lucru a fost probabil una dintre cele mai mari tematici ale secolului al IV-lea. Acest fapt este o realitate pe care nu se poate să nu o ignorăm. De cele mai multe ori se poate spune că părinții capadocieni au fost persoane care au avut pregătirea unor academiceini. Ceea ce au adus în prim plan părinții capadocieni este că nu se poate vorbi numai de o filosofie strict laică ci există și o filosofie religioasă. Până la ei se poate spune că filosofia a fost cât se poate de mult un lucru laic care nu avea nimic de a face cu Biserica. Pentru acest lucru se poate spune că părinții capadocieni au fost extrem de bine vexați în filosofie și au fost pregătiți pe la cele mai bune școli ale timpului. Acest lucru se poate vedea din faptul că scrierile lor sunt extrem de bine definite în plan academic și pot sta pe picior de egalitate cu orice scriere academică a lumii.

Ceea ce trebuie să ne dăm seama și ceea ce trebuie să avem în vedere este că pentru secolul al IV-lea a fost cât se poate de mult un mare pas să se vorbească de o filosofie creștină. La fel de bine sfinții părinți capadocieni se poate spune că au avut contribuții și în ceea ce privește știința și științele. De cele mai multe ori se poate spune că diferența dintre științe și magie era cât se poate de confuză în antichitate. Sfinții părinți au studiat și ei științe pe cum matematica, fizica sau retorica și se poate spune că în acest sens au ajuns să sfărâme o superstiție care încă mai bântuia lumea secolului al IV-lea: că științele sunt de mai multe ori o formă de magie. Sfinții părinți au fost cei care au susținut că științele sunt cât se poate de mult lucruri care au fost lăsate de Dumnezeu pentru binele omului. Dumnezeu este Cel care i-a dat omului minte și se poate spune că tot Dumnezeu este Cel care îi cere omului să o folosească. Lumea secolului al IV-lea, timp în care au trăit părinții capadocieni este departe de lumea pe care o cunoaștem noi azi. Totuși, sfinții părinți capadocieni se poate spune că au ajuns la un fel de trăire universală. Acest

¹¹ Sfântul Vasile cel Mare, *Constituțiile ascetice* (Ed. IBMBOR, 1989).

¹² Gheorghe Vlăduțescu, *Filosofia primelor secole creștine* (Editura Enciclopedică: București, 1995).

lucru este așa fiindcă ei au căutat mai mult decât toate să Îl slujească pe Dumnezeu. Slujirea lor a fost cât se poate de mult deplină și nu a avut nici un fel de reținere. Sfântul Vasile cel Mare a fost cel care a fost preocupat de a conferii o liturghie mai amplă care să fie pe înțelesul tuturor. În acest sens, el dimpreună cu bunul său prieten Sfântul Ioan Gură de Aur au elaborat două liturghii. Sfântul Grigorie de Nyssa a fost convins să trebuie să vină cu o viziune a slujirii lui Dumnezeu care să se bazeze pe modelele și pe referințele biblice. În acest sens el a fost cât se poate de mult preocupat de persoana Sfântului Mosie a cărui biograf v-a devenii.¹³

Se poate spune că un sfânt părinte care de mai multe ori este confundat cu Sfântul Grigorie Teologul este sfântul Grigorie de Nyssa (330 sau 335-394). Sfântul Grigorie de Nyssa a fost frate al sfântului Vasile cel Mare și se poate spune că personalitatea fratelui său mai mare a avut foarte mult impact asupra lui. Ca și tânăr se poate spune că el a dovedit o atracție în spre o viață lumească. Însă acest lucru se v-a schimba treptat prin contactul cu fratele său mai mare Vasile. O perioadă a fost profesor de retorică. Urmând exemplului fratelui său se v-a retrage în cele din urmă și o perioadă îl v-a studia cu mare zel pe Metodiul de Olimp. În timpul împăratului Valens, fratele său îl v-a ajutat să ajungă episcop de Nyssa. Aici s-a confruntat cu erezia ariană și a fost exilat în anul 376 dar mai apoi repus în drepturi. V-a participa la sinodul II ecumenic de la anul 381. V-a mai participa la un alt sinod care a avut loc în anul 394 la Constantinopol. Prin urmare este cât se poate de devărat că marea majoritate a scrierilor teologice ale sfântului Grigorie de Nyssa le avem din perioada ultimă a vieții sale după ce a ajuns episcop de Nyssa. Nu se poate să nu reamrcăm în acest sens influența pe care a avut-o fratele său mai mare sfântul Vasile cel Mare asupra lui Grigorie de Nyssa care cel mai probabil era un om extrem de atașat față de lumea timpului său. Sfântul Vasile cel Mare este cel care i-a insuflat lui Grigorie de Nyssa iubirea față de Dumnezeu și după cum am putut vedea tot el a fost cel care l-a ajutat ca în cele din urmă să devină episcop de Nyssa. Aceste lucruri se poate spune că sunt caracteristicile vieții Sfântului Grigorie de Nyssa.

Este evident că sfântul Grigorie de Nyssa a luat parte la luptele din timpul său care de cele mai multe ori erau de natură doctrinară și se materializau în erezii. După cum știm cea mai mare erezie a secolului al IV-lea a fost arianismul. La fel de bine și sfântul Grigorie de Nyssa a fost implicat în lupta împotriva ariansimului. Sfântul Grigorie de Nyssa a fost un sfânt care se poate spune că ajuns să se convingă din propria experiență de caracterul schimbător al acestei lumi lucru care în cele din urmă îl v-a duce în spre viața monahală. Ca și monah sfântul Grigorie de Nyssa a fost foarte preocupat de castitate și a și scris o carte întreagă despre beneficiile castității. Acest lucru se poate spune că este contribuția sa față de ceea ce se poate spune monahismul creștin ortodox. După cum am spus, Sfântul Grigorie de Nyssa a fost influențat de fratele său mai mare Sfântul Vasile cel Mare și ceea ce se poate vedea este că mai multe teme care au fost tipice Sfântului Vasile vor fi adoptate și de sfântul Grigorie de Nyssa. O astfel de temă se poate spune că a fost asceza pe care sfântul Grigorie de Nyssa o va contura în ceea ce am putea spune chipul sfântului prooroc Moise din Vechiul Testament. O altă mare personalitate cu care s-a întâlnit sfântul Grigorie de Nyssa a fost Libaniu care a fost un mare filosof al secolului al IV-lea. Este de remarcat că acest Libaniu nu era creștin. Totuși, sfântul Grigorie de Nyssa a avut relații de prietenie cu el sperând într-o eventuală convertire a sa la creștinism. Se pare că o perioadă de aproape 10 ani Sfântul Grigorie de Nyssa a petrecut-o cu fratele său lângă râul Iris din Pont. După moartea fratelui său, Sfântul Vasile este ales episcop de Sevestia în Armenia. Este unul dintre pușinii episcopi care i-a apărarea sfântului Grigorie Teologul la cel de al doilea sinod ecumenic din anul 381. La fel de bine în toate scrierile sale a folosit greaca. Se mai poate vedea din scrierile sfântului Grigorie de Nyssa că era un spirit filosofic și cunoștea foarte bine filosofia atât cea platonice cât și cea aristotelică. El a fost unul dintre primii mari filosofi creștini.¹⁴ Sfântul Grigorie de Nyssa se v-a angaja în combaterea a doi mari eretici din acele timpuri: este vorba de Eunomiu și de Apolinarie. V-a scris mai multe cuvinte de apărare a ortodoxiei și prin urmare v-a luat o poziție de susținere a ortodoxiei. V-a mai polemizat și cu un anume Ablabius care susținea foarte mult punctul de vedere pnevmatomah care nu credea în existența duhului lui Dumnezeu sau celei de a treia persoane din Sfânta Treime: Duhul Sfânt. La fel de bine se mai știe că în secolul al IV-lea, secol în care a trăit sfântul Grigorie de Nyssa mai exista încă treapta catehumenilor sau a celor care nu erau botezați și la fel de bine erau instruiți în învățăturile creștine urmând să fie botezați. Acest lucru este motivul pentru care sfântul Grigorie de Nyssa v-a scris mai multe cuvinte de învățătură și de îndrumare către catehumeni. Nu știm dacă ni s-a păstrat toate scrierile sau mai bine spus toată opera sfântului Grigorie de Nyssa dar ceea ce avem ne poate face conturul unui

¹³ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Viața lui Moise* (Editura Sfântul Gheorghe cel Nou: București, 1995).

¹⁴ Agapie Corbu, *Sfântul Grigorie de Nyssa, tâlcuitor al scripturii* (Editura Sfântului Nectarie, 2011).

mare sfânt părinte care s-a pus pe sine în slujba Bisericii și a ortodoxiei. Este cât se poate de adevărat că sfântul Grigorie de Nyssa a apărut cu toate puterile lui ortodoxia în slujba căreia s-a pus de la începuturi. Acest lucru este un adevăr pe care am voit să îl exprimăm în aceste rânduri. Este cât se poate de posibil că între sfântul Grigorie de Nyssa și Sfântul Grigorie Teologul a existat o legătură strânsă dacă nu chiar o prietenie în tot sensul adevărat al cuvântului. Aceste lucruri se poate spune că conturează și definesc cel mai bine personalitatea unui dintre cei mai mari sfinți părinți ai ortodoxiei și al Bisericii Creștin Ortodoxe din toate timpurile. El nu a fost numai un ascet mare ci a fost și un scriitor prolific care a lăsat în urmă mai multe scrieri de teologie creștin ortodoxă.

Adevărul este că mai mulți filosofi au fost cei care au respins modelul propus de sfinții părinți caapdocieni. O personalitate aparte în secolul al IV-a fost Sfântul Ioan Hrisostom care a fost și patriarh al Constantinopolului. Acest lucru a fost o mare demnitate și o mare chemare pe care el a avut-o și pe care a luat-o foarte în serios. Se știe că sfântul Ioan Hrisostom a avut în timpul său o mare confruntare care îi v-a aduce în cele din urmă și moartea. El a avut o rivalitate cu împărăteasa bizantină Eudoxia care a impus un fel de „cult imperial”. Statuile împărătesei trebuiau să fie prezente în tot locul și Eudoxia a cerut ca ele să fie prezente și în biserici. Aici Eudoxia a găsit un aprig oponent în persoana Sfântului Ioan Hrisostom care a fost de părere că puterile trebuie separate în stat. Acest lucru a ajuns ca în cele din urmă sfântul Ioan Hrisostom să fie demis din funcția de patriarh și exilat. V-a murit pe drumul spre exil afară din Constantinopol de epuizare fiindcă a fost obligat să fugă pe jos toată distanța.¹⁵

Se spune că un cocoș tăria liniștit. El se scula de dimineață și dădea trezirea tuturor celor din jur. Într-o zi acest cocoș stătea cocoșat pe un gard. Pe lângă acel gard a trecut și o vulpe. Vulpea a văzut că acest cocoș era dolofan și s-a gândit să îl mănânce.

- Bună să îți fie inima, spus vulpea.
- Bună ziua, a răspuns cocoșul.
- Ce mai faci?
- Uite stau în lumina soarelui.
- M-am gândit să își dau o veste bună.
- Ce veste?
- Nu ai auzit?
- Nu
- A venit cuvânt din rai că noi animalele nu mai trebuie să ne vânam unele pe altele.
- Mai precis.
- Adică, eu nu te voi mânca dacă te vei da jos de pe gard și vei veni la mine.
- Nu am auzit această veste.
- Păi o auzi acum.
- Chiar este adevărat?
- Cum să nu. Ce ar fii să te dai jos de pe gard chiar acum și o să vezi cu eu nu îi voi face nimic.
- Nu îmi vine să cred.
- Între timp s-au auzit niște lătrături de câței.
- Uite vin niște prieteni de ai noștri.
- Și ce este cu ei? A întrebat vulpea luând-o la fugă.
- Dacă îi primești pe ei mai întâi mai apoi mă vei primi și pe mine.
- Lasă-o baltă, a spus vulpea fugind să nu fie prinsă de câței.

Este cât se poate de adevărat că lumea secolului al IV-lea a fost o lume a contrastelor. Deși mai toată lumea s-a încreștinat și se considera creștină erau foarte puțini cei care au luat creștinismul în serios. Acest lucru a dus la un fel de viață laxă care de cele mai multe ori a făcut din viața de creștin doar un fel de aderență formală care în realitate nu era dublată și de o evlavie corespunzătoare. Viața mai multor creștini din secolul al IV-lea era foarte asemănătoare cu viața creștinilor din zilele noastre: ea pendula între slujba de crăciun și cea de paști. Atât era se poate spune sensul și nevoința creștinilor din secolul al IV-lea. Acest lucru v-a duce la un val de mari nemulțumiri în rândul creștinilor autentici care au preferat să părăsească lumea și să se ducă în pustie unde putea trăi un mod de viață cu adevărat creștin. Așa se face să s-au născut primii călugări pe care îi avem și în zilele noastre. Un astfel de sfânt a fost fără nici o îndoială Sfântul Ioan Casian care oirginar a fost român din Dobrogea de azi [Șciția Mică] în

¹⁵ Virgil Gheorghiu, *Ioan Hrisostom. Atletul lui Hristos* (Sibiu, 2004).

timpul vieții sale]. Sfântul Ioan Casian se poate spune că a fost unul dintre acei creștini ai secolului al IV-lea care a fost nemulțumit cu laxitatea vieții creștine din timpul său. Sfântul Ioan Casian alături de Sfântul Antonie cel Mare se poate spune că a fost printre primii creștini care au părăsit viața de lume și a devenit călugăr preferând să stea în pustie decât în lumea laxă a timpului său.¹⁶ Deși Sfântul Ioan Casian a fost european el v-a face mai multe călătorii prin Egipt și Palestina unde se v-a întâlni cu marii mohani din acele timpuri. Este de amintit aici că el v-a realiza mai multe dialoguri cu monahii din secolul al IV-lea care au rămas până în zilele noastre. În cele din urmă, sfântul Ioan Casian v-a face o călătorie pentru a încreștina și pe francezi [care la acest timp se numeau gali] unde v-a și murii. Sfântul Ioan Casian se poate spune că a fost foarte mult interesat să facă o separație în ceea ce el a definit ca și cele 7 păcate capitale. El a fost printre primii sfinți părinți care a sistematizat învățătura ortodoxă a celor șapte păcate capitale: lăcomia pântectului, desfrânarea, iubirea excesivă de bani și de averi, mânia, invidia, tristețea [sau deznădejdea], mândria. Dacă în zilele noastre știm foarte bine care sunt cele opt duhuri ale răutății se poate spune că acest lucru se datoează și Sfântului Ioan Casian.¹⁷

Un alt mare sfânt părinte al ortodoxiei a fost sfântul Atanasie cel Mare care a trăit și el în secolul al IV-lea și a fost patriarh al Alexandriei. Se poate spune că sfântul Atanasie cel Mare a fost cât se poate de mult conștient de realitățile lumii și de cele bisericești nu numai din Egipt ci și din imperiul Bizantin. Sfântul Atanasie cel Mare a fost un sfânt care în contextul timpului a fost un oponent al lui Arie care a fost unul dintre cei mai mari eretici ai secolului al IV-lea. Acest lucru fiindcă Arie a fost conațional cu Sfântul Atanasie cel Mare. Sfântul Atanasie cel Mare a muștră de mai multe ori erezia arianistă care susținea că Domnul Iisus Hristos nu este Fiul lui Dumnezeu ci mai mult o creatură a lui Dumnezeu Tatăl. Erezia lui Arie însă a fost puternic susținută și după cum am spus, Sfântul Atanasie a fost exilat de trei ori din scaunul de patriarh. Acest lucru se poate spune că a făcut din sfântul Atanasie cel Mare un sfânt al răbdării. În cele din urmă, Arie avea să fie condamnat la sinodul ecumenic din anul 325 de la Niceea, sinod la care a participat și Sfântul Atanasie cel Mare. Adevărul este că sfântul Atanasie nu a fost preocupat numai de marile erezii ale timpului său ci a voit foarte mult să fie un fel de martor sau mai bine spus să dea mărturie despre sfințenia vieții mohanilor din deșertul Egiptului. În acest sens el v-a deveni biograful Sfântului Antonie cel Mare. Se poate spune despre cartea Sfântului Atanasie cel Mare despre viața Sfântului Antonie cel Mare că a fost cât se poate de mult o mărturie aghiografică după care se vor modela mai multe alte scrieri aghiografice. Sfântul Atanasie cel Mare a fost un prieten bun și un cunsocut al Sfântului Antonie cel Mare. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere. Prietenia Sfântului Antonie cel Mare cu Sfântul Atanasie cel Mare se poate spune că a devenit extrem de cunoscută și un adevărat exemplu de prietenie pentru toate timpurile care vor venii. Acest lucru este mai mult decât toate o pildă pentru noi.

Se spune că erau doi prietenii care au ieșit la plimbare printr-o pădure. În timp ce admirau frumusețea pădurii și se bucurau de aerul curat și proaspăt la un moment dat a venit un mare urs către ei. Atunci primul dintre prieteni s-a cățarat imediat într-un copac. Al doilea prieten nu știa să se cațere.

- Te rog ajută-mă și pe mine, nu vreau să fiu mâncat de urs.
- Nu am ce să îți fac. De ce nu ai învățat să te cațeri?

Atunci al doilea prieten care nu știa să se cațere și-a adus aminte că urșii nu se leagă de oamenii morți. El s-a pus la pământ și s-a prefăcut că este mort. Ursul a venit, l-a adulmecat și a plecat mai departe. După ce a plecat ursul, prietenul său cocoțat pe copac l-a întrebat:

- Ce ți-a șoptit ursul în urechi?
- Ursul mi-a șoptit să stau departe de prieteni ca și tine.

După cum am spus, prietenia dintre sfântul Atanasie cel Mare și Sfântul Antonie cel Mare a fost una cât se poate de adevărată și de veridică. De mai multe ori când se confrunta cu probleme grele, Sfântul Atanasie cel Mare părăsea scaunul său de patriarh pentru a se consulta și pentru a se sfătui cu prietenul său Sfântul Antonie cel Mare. Această prietenie se poate spune că a rămas una dintre cele mai celebre prietenii din istoria aghiografiei creștin ortodoxe la fel cum celebră a rămas prietenia dintre sfinții trei ierarhi: Sfântul Ioan Hrisostom, Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Grigorie Teologul.

Evident, o persoană care se poate spune că este de excepție și care a rămas actuală prin scrierile și prin cărțile sale a fost Sfântul Grigorie Teologul care a fost denumit de mai mulți ca și „vulturul rănit” din cauza faptului că în

¹⁶ Columba Stewart, *Casian mohanul: învățătura ascetico-mistică* (Sibiu, 2000).

¹⁷ Sfântul Ioan Casian, *Cuvinte alese* (Ed., IBMBOR, București, 1990).

timpul celui de al doilea sinod ecumenic i s-a cerut să demisioneze din funcția de patriarh al Constantinopolului. Sfântul Grigorie Teologul a rămas cât se poate de mult celebru pentru cele 5 cuvântări teologice care le-a rostit în Biserica Învierii. Acest lucru se poate spune că a demonstrat sfințenia și profunzimea teologiei sfântului Grigorie Teologul.¹⁸

La fel de bine un alt sfânt părinte al Bisericii Creștine Ortodoxe este Sfântul Nicolae al Mirelor Lichiei care a fost un sfânt care a trăit tot în secolul al IV-lea. Sunt mai multe lucruri care au fost proprii sfântului Nicolae al Mirelor Licheii dintre care se poate spune că el a fost un mare ascet motiv pentru care a fost ales episcop, a ajutat pe cei săraci și a fost implicat în mai multe activități filatropice. A participat la distugerea unui templu ridicat în cinstea zeiței Diana și la fel de bine a participat la primul sinod ecumenic de la Niceea în anul 325. Sfântul Nicolae a fost din ceea ce ne spune istoria și un apropiat al împăratului Constantin cel Mare care a fost conștient de sfințenia vieții sale. După cum se poate vedea Sfântul Nicolae a fost o persoană care s-a adaptat foarte mult la noile condiții care se refereau în special la oficializarea creștinsimului ca și religie a imperiului bizantin. După cum am spus, atunci când vorbim despre sfântul Nicolae al Mirelorlichiei trebuie să vorbim despre el în contextul timpului în care a trăit și nu în ceea ce se poate spune timpurile în care trăim. Timpurile sale au fost timpuri în care puterea de stat pentru prima dată se poate spune că a fuzionat cu autoritățile religioase creștine. Pentru prima dată creștinismul era liber să se exprime și în același timp să fie susținut de autoritățile de stat. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere când vorbim despre Sfântul Nicolae. Este clar că timpurile sfântului Nicolae au fost timpuri în care de mai multe ori păgânismul antic a încercat să se mențină ca și religie oficială. După cum am spus, sfântul Nicolae a fost un apring luptător al politeismului și al păgânismului antic care se poate spune că era pe moarte.

Se spune că într-o regiune îndepărtată a dat o mare inundație. Mai multe case s-au scufundat în această inundație. Într-o casă era o cană de cupru și o cană de lut. Când a văzut că toată casa s-a inundat, cana de cupru i-a spus canei de lut:

- Prietene, tu ești făcut din lut.
- Și ce este cu asta?
- Înseamnă că ești slab
- Și ce propui?
- Să vii cu mine fiindcă eu sunt solid și te voi salva și pe tine.
- Mulțumesc, prefer să plutesc singură, a spus cana de lut.

Cana de lut a început să înnoate spre malul râului care i-a inundat. Același lucru l-a încercat și cana de cupru dar fiindcă a fost prea grea s-a scufundat. Cana de lut în cele din urmă a ajuns la mal și s-a salvat.

Se poate spune că în perioada părinților din secolul al IV-lea de mai multe ori păgânismul a încercat să iese la suprafață. Un astfel de caz a fost în timpul împăratului Iulian Apostatul care a voit să aducă idolatria și politeismul din nou ca și religii de stat. Datorită sfinților părinți din acele timpuri el nu a reușit să facă acest lucru.

Un al mare sfânt care a trăit în secolul al VII-lea a fost Sfântul Maxim Mărturisitorul [580-662] care a fost un sfânt extrem de intelectual și de la care avem mai multe scrieri. Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost un sfânt care s-a născut dintr-o familie nobilă dar pe la vârsta de 9 ani a rămas orfan. A fost dat în grija unei mănăstiri din Palestina. Din punct de vedere filosofic, folosește un vocabular platonician, abordând și subiecte de interes pentru istoria filosofiei, cum ar fi problema cunoașterii, proleme ontologice, cosmologice și antropologice. Evident, poziția sa este una creștină. V-a mai merge printr-o mănăstire și anul 646 în v-a găsi la Cartagina unde v-a avea o controversă cu patriarhul ecumenic de atunci pe nume Pyrrhos. În anul 649 v-a combate la un sinod erezia monotelistă care susținea că în persoana Domnului Iisus Hristos există numai o singură voință. În anul 655 v-a fi exilat fiindcă nu a aderat la monotelism. Este adus la Constantinopol unde din nou refuză trecerea la monotelism și de data aceasta nu este numai exilat ci este și torturat. A fost trimis în exil în Terebesis, Tracia. În anul 622 este adus din nou la Constantinopol unde din nou refuză trecerea la monotelism. Este din nou exilat și din nou este torturat. Este dus undeva în jurul mării Negre unde moare în jurul vârstei de 82 de ani epuizat de tortură și de exiluri.¹⁹ După cum am spus, când vorbim despre sfântul Maxim Mărturisitorul vorbim despre o persoană care a trăit în secolul al VII-lea și prin urmare trebuie să știm că în acest secol deja suntem în ceea ce se poate spune evul mediu. Este greu să vorbim despre sfântul Maxim Mărturisitorul ca și despre un medieval dar ceea ce este adevărat este că el a fost foarte mult

¹⁸ Sfântul Grigorie Teologul, *Cinci cuvântări teologice* (Editura Herald: București, 2013).

¹⁹ Jean Claude Larchet, *Sfântul Maxim Mărturisitorul, o introducere*, (Editura Doxologia: Iași, 2013).

un sfânt care a vorbit lumii medievale, o lume care de cele mai multe ori a fost fracturată și ruptă de ceea ce am putea spune erezii și de ceea ce au însemnat ereziile. Un lucru care se poate spune că a fost cât se poate de mult specific sfântului Maxim Mărturisitorul a fost că el dat dovadă de o ingenuitate ieșită din comun atunci când venea vorba de lucruri ambigue. Pentru acest motiv el a și scris o carte care se numește *Ambigua*. În *Ambigua* el a interpretat mai multe pasaje grele în special de la Sfântul Dionsie Areopagitul, un sfânt care are o personalitate extrem de controversată.²⁰

Un alt mare sfânt părinte al ortodoxiei este sfântul Ioan Damaschinul (676-749). După cum îi spune și numele, sfântul Ioan Damaschin s-a născut în Damasc, loc în care sfântul Pavel l-a văzut în lumină pe Domnul Iisus Hristos cel înviat. Sfântul Ioan Damschin a rămas celebru în posteritate pentru două cărți pe care le-a scris. Este vorba de *Dialectica* și *Dogmatica*.²¹ Cel mai probabil sfântul Ioan Damaschinul s-a născut într-o familie de nobilă și acest lucru se poate spune că l-a ajutat în tinerețe pe tânărul Ioan care a mers pe la cele mai bune școli ale timpului. În filosofie în timpul studiilor el v-a fii puternic influențat de filosofia aristotelică și se poate spune că mai târziu v-a face mai multe încercări de a integra aristotelismul în gândirea creștină. Acest lucru Sfântul Ioan Damschin l-a făcut în mai multe cărți ale sale și este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori el a reușit un fel de sinteză dintre filosofia creștină și cea aristotelică. Cel mai probabil tatăl său a fost sfetnic personal al califatului din Siria și acest lucru l-a făcut și pe Ioan ca după terminarea studiilor să se dedice pe sine treburilor califatului. Acest lucru Sfântul Ioan Damschinul l-a făcut până când califul Omar al II-lea a pornit un fel de prigoană anticreștină. Este de amintit că sfântul Ioan Damschinul a fost cel mai probabil contemporan cu nașterea islamului care a apărut în aproximativ același timp în care a trăit el. Având în vedere că Sfântul Ioan Damaschinul a fost creștin, între el și califul Omar al II-lea s-a iscat ceea ce se poate spune o controversă care se poate spune că s-a soladat cu demisia Sfântului Ioan Damschin din poziție de sfetnic al califatului. După această acțiune sfântul Ioan Damaschinul s-a dus și și-a vândut toate averile sale și le-a împărțit la săraci. Se v-a retrace la o mănăstire din Palestina unde v-a trăi o viață de asceză. În timpul său în Biserica Creștin Ortodoxă a izbucnit ceea ce se poate spune erezia iconoclastă care respingea folosirea icoanelor în cult și la fel de bine cultul icoanelor în ansamblu. În cele din urmă se poate spune că sfântul Ioan Damschinul a scris mai multe lucrări în care a respins iconoclasmul. Se poate spune că aceasta a fost principala controversă dogmatică din timpul vieții Sfântului Ioan Damaschinul. Se poate spune că restul vieții sale Sfântul Ioan Damschinul l-a petrecut cât se poate de mult în retragere și în liniște. Acest lucru după cum am spus este o mare realitate și o mare realizare a sa. El este autor al *Octoihului*. Aceasta este o carte cât se poate de mult iconografică care este spre folosul de obște al Bisericii Creștin Ortodoxe. După cum se poate vedea timpurile în care a trăit sfântul Ioan Damschin sunt departe de a fii timpurile în care trăim noi. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. De mai multe ori sfântul Ioan Damaschinul a trebuit să i-a în vedere mai multe erezii ale timpului cum a fost nestorianismul care de mai multe ori era întâlnit în Siria și în orientul mijlociu. După cum am spus, toate aceste lucruri se poate spune că au conturat imaginea unui mare sfânt părinte al Bisericii care a pus în practică ceea ce se poate spune viața și modul de viață creștin ortodox. Aceste lucruri prin urmare sunt datele pe care le știm despre viața Sfântului Ioan Damschinul. Acest sfânt a fost un sfânt educat și la fel de bine un sfânt care a fost extrem de bine versat în filosofia aristotelică și care a cunoscut foarte bine tot ceea ce ține de lumea filosofică.

Teologia practică de sfântul Ioan Damschinul se poate spune că o avem cât se poate de mult prezentă în *Octoih* care este o carte folosită în cultul Bisericii Creștin Ortodoxe. În ea se află cântări prin care sfântul Ioan Damaschin a sintetizat și la fel de bine a evidențiat ceea ce am putea spune modul de viață și cum trebuie să trăiască un adevărat creștin. Se poate spune că sfântul Ioan Damschin a fost unul dintre principalii sfinți părinți care s-a confruntat cu islamul care avea să devină ulterior credința principală a popoarelor orientului mijlociu. Aceste lucruri după cum am spus sunt cât se poate de mult ceea ce am putea denumi sensul și expresia finală a vieții sfântului Ioan Damschinul. După cum am spus, sfântul Ioan Damschinul a fost un apărător al cultului icoanelor susținând că icoanele nu sunt idoli ci de cele mai multe ori modelați de a înfrumuseța bisericile și la fel de bine un fel de prinos pe care unii oameni îl aduc Bisericii și lui Dumnezeu. La fel de bine, sfântul Ioan Damaschinul a susținut mai departe că icoanele în biserică nu au funcție de idoli ci de cele mai multe ori se poate spune că au o funcție pedagogică. Aceste mari adevăruri dogmatice se poate spune că au respins ideologia iconoclastă care susținea că în biserici nu

²⁰ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua* (Ed. IBMBOR; București, 2006, reeditare).

²¹ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica* (Editura Scripta: București, 1993).

trebuie folosită nici un fel de icoană și la fel de bine nu trebuie să avem nici un fel de cult al icoanelor. Biserica Creștin Ortodoxă după cum ne spune Sfântul Ioan Damaschin nu a acceptat idolatria și a făcut o distincție între idoli și icoane. Iconale sunt la fel de bine o metodă de a cinstii pe sfinții care s-au nevoit pentru Biserica Creștin Ortodoxă și pentru tot ceea ce a ținut de ortodoxie. Aceste lucruri după cum am spus, sunt cât se poate de mult unele dintre principalele puncte ale teologiei profesate de Sfântul Ioan Damaschinul.²²

Un alt mare sfânt părinte ale Bisericii este Sfântul Teodor Studitul (759-826) care a fost călugăr la mănăstirea Sfântului Ioan Botezătorul din Studion de la marginea orașului Constantinopol. Sfântul Teodor a trăit pe vremea împăratului Constantin V Copronim și cel mai probabil a provenit dintr-o familie de oameni evlavioși. Și-a ales de foarte mic viața monahală și se poate spune că toate școlile pe care le-a făcut au fost monahale. A ajuns totuși să dobândească foarte mult învățătură fiindcă erau mai mulți mari învățați în Constantinopol. Se pare că a fost în relații cât se poate de apropiate cu sfântul Tarasie care era patriarh al Constantinopolului. Patriarhul Tarasie este cel care îl face preot și îl v-a trimite la Studion unde v-a prelua egumenia de la egumenul Platon care a fost mai înainte de el. La scurt timp sfântul Teodor v-a avea o confruntare cu împăratul Constantin VI care a divorțat și și-a luat altă soție. Acest lucru îi v-a atrage mustările Sfântului Teodor și în cele din urmă exilul la Tesalonic după ce a suferit mai multe torturi. V-a fi adus din exil de mama lui Constantin VI, împărăteasa Irina. La scurt timp a urcat pe tron împăratul Nichifor care din nou l-a trimis în exil la Tesalonic. Situația sfântului Teodor s-a înrăutățit și mai mult în timpul împăratului Leon Armeanul care s-a declarat iconoclast și care a respins toate icoanele din biserică. Fiind muștrat de sfântul Teodor din nou a fost exilat, de data aceasta în Metop din Frigia. Aici i-au fost date 100 de toiege fiindcă nu credea că și împăratul. A fost trimis mai apoi în Smirna unde i s-au pus picioarele în butuci pentru chinuri. Sub împăratul Mihail II Gângavul a fost scos din exil. La scurt timp după aceste lucruri avea să moară fiind istovit de bătaii și de exiluri.²³

Se poate spune că timpurile în care a trăit sfântul Teodor au fost cât se poate de mult timpuri în care de cele mai multe ori împăratul bizanțului își rezerva dreptul de a se implica în problemele bisericii. Se poate vedea că atunci când împăratului nu i se dădea dreptate de cele mai multe ori erau luate măsuri drastice și cât se poate de mult severe. Aceste lucruri sunt realități de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să le avem în vedere. Timpurile sfântului Teodor Studitul se poate spune că au fost timpuri nehotărâte și timpuri în care era greu de definit ceea ce este sau cum se poate defini legătura sau relația dintre imperiu și biserică. De mai multe ori se poate spune că imperiul își lua dreptul de a intervenii în problemele Bisericii. Acest lucru a dus de mai multe ori la opoziție în cadrul Bisericii. După cum am spus, timpurile Sfântului Teodor Studitul nu sunt timpurile de azi. În acest sens, se poate vedea că mai multe lume consideră că nu există nici un fel de legătură sau posibilitate de conexiune cu ceea ce trăim noi azi. Acest lucru este numai parțial adevărat. Sfântul Teodor a fost un om care și-a pus toate cunoștințele sale în slujba Bisericii. De la el ne-au rămas câteva scrieri în care se poate vedea foarte bine personalitatea sa. Era o persoană ascetică și la fel de bine un om care este foarte mult preocupat de modalitățile de mântuirea ale omului. Aceste lucruri se poate spune că alcătuiesc personalitatea sfântului Teodor. Sfântul Teodor a lansat la mănăstirea Studion moda de a ține mai multe cuvinte duhovnicești care de cele mai multe ori se adresau numai monahilor și a celor care se aflau la mănăstirea Studion. Dintre cei mai buni egumeni pe care i-a avut Studionul se pare că sfântul Teodor a fost unul dintre ei. Acest lucru îl demonstrează faptul că era un om cu foarte mult evlavie care postea și se ruga mult și care de cele mai multe ori a fost un mare predicator. Predicile sfântului Teodor sunt actuale deși au fost scrise cu mai bine de 1000 de ani în urmă.

După cum am spus, când vorbim despre sfântul Teodor de cele mai multe ori vorbim despre o persoană care l-a slujit pe Dumnezeu în timpul imperiului bizantin. Faptul că Sfântul Teodor nu a făcut nici un rabat de la slujirea lui Dumnezeu se poate spune că de mai multe ori i-a atras mânia autorităților imperiale care de cele mai multe ori vedeau în Biserică un instrument auxiliar al puterii de stat. Este greu să vorbim în cazul sfântului Teodor în termenii unui învins sau a unui învingător fiindcă el a renunțat la lume și s-a retras în mănăstire încă din timpul adolescenței. Se poate spune că aproape toată viața sa a fost trăită în mediul monahal. Sfântul Teodor era cât se poate de mult în mediul său în viața monahală. Acest lucru se poate spune că nu l-a împiedicat să se intereseze și de problemele din lume. Fiindcă a muștrat de mai multe ori a fost considerat un dușman al imperiului și în acest sens după cum am putut vedea a fost exilat de mai multe ori. Toate aceste lucruri se poate spune că ne fac imaginea

²² Andrew Louth, *Sfântul Ioan Damaschinul: tradiție și originalitate în teologia bizantină* (Sibiu, 2010).

²³ Sfântul Teodor Studitul, *Cuvinte duhovnicești* (Alba Iulia, 1994).

personalității Sfântului Teodor Studidul. După cum am spus, a fost genul de om care nu a făcut nici un fel de compromis și acest lucru de mai multe ori i-a atras dușmănia împăraților bizanțului. Când vorbim despre Sfântul Teodor vorbim despre un sfânt educat și erudit care era familiar cu științele și cu filosofia. Acest lucru este un mare adevăr pe care nu îl putem contesta. După cum am spus, este bine să îl vedem pe Sfântul Teodor în contextul timpului său și nu a vremurilor noastre.²⁴

Deși sunt mai muți patrologi creștini ortodocși care se poate spune închid perioada sfinților părinți numai la timpul în care au avut loc sinoadele ecumenice sunt mai mulți patrologi care consideră că se poate vorbi de sfinți părinți sau de unii sfinți cu autoritate de sfinți părinți și în perioada care a urmat sinoadelor ecumenice. Dintre cei mai cunoscuți ne vom opri numai la doi: este vorba de Sfântul Simeon Noul Teolog și de Sfântul Grigorie Palama. Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022) se poate spune că a fost o personalitate de excepție a Bisericii Creștin Ortodoxe. S-a născut în Galateea și studiile și le v-a face la Constantinopol. V-a fi pregătit pentru o carieră la curtea imperială. Ceea ce mai știm despre el este că în jurul vârstei de 14 se v-a întâlni cu Simeon Evlaviosul care era la acel timp egumen al Mănăstirii Studion. Un profund impact asupra tânărului Simeon l-au avut scrierile Sfântului Marcu Ascetul. Ceea ce mai știm despre sfântul Simeon este că a rămas în lume până ce și-a terminat studiile. V-a intra în mănăstire în jurul vârstei de 27 de ani. El se ruga profund și cât se poate de mult. Din relatările lui știm că odată când se ruga o lumină din cer i-a invadat chilia. Această lumină ne spune el că l-a făcut să se simtă nematerial. A început să citească din ce în ce mai mult scrierile altor sfinți care au trăit mai înainte de el. În jurul anului 980 a fost făcut egumen al Mănăstirii Mamas unde stat aproape 25 de ani. Ducea o viață extrem de strictă și acest lucru l-a făcut cât se poate de antipatic la mai mulți monahi care de mai multe ori se poate spune că l-au atacat și aproape că i-au curmat viața. În cele din urmă, se poate spune că sfântul Simeon a cerut ca monahii care l-au atacat să fie trimiși în lume și să nu primească nici un fel de pedeapsă. Se v-a retrage de la conducerea mănăstirii Mamas în jurul anului 1005 pentru o viață de liniște. Acum v-a urma cea mai productivă perioadă din viața Sfântului Simeon perioadă în care el a compus mai multe scrieri și lucrări de teologie. Aici el v-a compune ceea ce cunoaștem în zilele noastre ca și *Imnele iubirii dumnezeiești*.²⁵ Aceste scrieri care se poate spune erau extrem de profunde și de înalte i-au atras Sfântului Simeon Noul Teolog disgrația autorităților din timpul său și el a fost în cele din urmă exilat din oral. A trecut Bosforul și s-a stabilit la mănăstirea Sfintei Macrina. Aici v-a murii în cele din urmă la anul 1022 după ce a dus o viață de nevoiță și de asceză.

Se poate spune că acestea sunt în mare datele vieții sfântului Simeon Noul Teolog. După cum am spus, sfântul Simeon Noul Teolog a trăit acum 1000 de ani și de la el avem mai multe scrieri care se poate spune sunt cât se poate de mult de o mare profunzime și care în cele din urmă i-au adus numele de Noul Teolog. El este cinstit în Biserica Creștin Ortodoxă pentru tot ceea ce a trăit și a scris. După cum se poate vedea din copilărie sfântul Simeon a avut o predispoziție în spre viața de mănăstire și se poate spune că acolo a fost mediul natural al sfântului Simeon Noul Teolog. Astăzi și despre sfântul Simeon Noul Teolog numai din scrierile sale. Acest scrieri de cele mai multe ori sunt grupate în spre ceea ce se poate spune ideea de iubire de Dumnezeu dar și de reciprocitate a acest idei: omul îl iubește pe Dumnezeu și Dumnezeu la fel de bine îl iubește pe om. Sfântul Simeon Noul Teolog a fost un teolog care a susținut că întâlnirea cu Dumnezeu se poate face numai în lumină. Această lumină de cele mai multe ori se poate spune că este cea care definește legătura sau relația omului cu Dumnezeu. Timpurile sfântului Simeon Noul Teolog nu sunt timpurile în care trăim noi în zilele noastre. Au fost timpuri în care se poate spune că imperiul bizantin era încă extrem de puternic. În acest sens, de mai multe ori autoritatea imperială rectifica sau își rezerva și dreptul de a intra și a soluționa ceea ce am putea spune problemele legate de Biserică și de existența Bisericii. De mai multe ori între patriarhul ecumenic și împăratul de la Constantinopol au existat mai multe neînțelegeri care se legau cât se poate de mult de autoritate. Imperiul cerea prin urmare drepturi asupra Bisericii. Sfântul Simeon Noul Teolog a fost o persoană care se poate spune că a stat departe de aceste intrigi imperiale. Fără nici o îndoială că aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care definesc și cele care susțin ceea ce am putea spune sensul și realitate a ceea ce este și a modului încare definim gradul de spiritualitate la care a ajuns sfântul Simeon Noul Teolog. Aceste lucruri după cum am spus sunt realități de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să le avem în vedere. Scrierile care au rămas de la Sfântul Simeon Noul Teolog se poate spune că ne fac imaginea unui sfânt cu adevărat extraordinar care a ajuns la o viață duhovnicească avansată. De mai multe ori se poate spune că în scrierile sale se poate vedea o

²⁴ Alicia Gardner, *Theodor of Studium: his life and times* (Londra, 1905).

²⁵ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnele iubirii dumnezeiești* (Craiova, 1991).

recurență a luminii lui Dumnezeu care este diferită sau la fel de bine separată de lumina fizică. Sfântul Simeonl Noul Teolog este cât se poate de clar în acest sens: lumina lui Dumnezeu este o lumină spirituală și nu una fizică. Prin urmare, lumina fizică de cele mai multe ori își are originea în lumina spirituală a lui Dumnezeu. Dacă lumină fizică este formată din fotoni se poate spune că lumina spirituală a lui Dumnezeu este o lumină care nu are nimic material în ea și care este o lumină de altă natură decât cea materială. Vederea lui Dumnezeu se face după sfântul Simeon Noul Teolog în sens material ci mai multe în sens duhovnicesc.²⁶

Se poate spune că un alt mare sfânt părinte a fost Sfântul Grigorie Palama (1296-1359).²⁷ Acest sfânt a fost un sfânt care a trăit în secolul al XIV-lea, secol în care imperiul bizantin încă mai exista. Știm despre Sfântul Grigorie Palama că a fost arhiepiscop de Tesalonic. El s-a născut la Constantinopol. A provenit dintr-o familie nobilă și acest lucru l-a făcut pe Sfântul Grigorie să ajungă să fie extrem de bine școlit și educat. La vârsta de 20 de ani se v-a retrage la Muntele Athos și v-a devenii novice la mănăstirea Vatoped. Ascultările lui monahale au fost la trapeză și de a se ocupa cu cântatul la strună. În această perioadă de timp v-a deprinde rugăciunea lui Iisus pe care o v-a rostii mai mult timp și v-a devenii un iscusit lucrător al ei. În acest sens, se poate spune că sfântul Grigorie v-a devenii un exponent al unui mare curent spiritual care a fost foarte cunoscut în secolul al XIV-lea. Este vorba foarte mult de isihasm. Acest curent susținea că omul nu se poate unii cu Dumnezeu în gălăgie ci de cele mai multe ori el avea nevoie de ceea ce se poate spune liniște. Această liniște trebuie să fie una profundă și să nu fie perturbată de distracțiile lumii din jur.

Ceea ce este la fel de bine tipic teologiei sfântului Grigorie Palama este cât se poate de mult controversa care a început-o cu Varlaam și acolitul acestuia Alchindin care susțineau că lumina de pe muntele Tabor a fost o lumină creată și nu o lumină necreată. Acest lucru se poate spune că a ajuns să fie una dintre principalele problematice ale ultimei părți din viața sfântului Grigorie Palama. Sfântul Grigorie Palama se v-a concentra foarte mult spre a demonstra că lumina lui Hristos de pe muntele Athos este o lumină necreată și este o lumină care iese din ființa lui Dumnezeu. La fel de bine, în disputa cu Varlaam se poate spune că sfântul Grigorie Palama a mai susținut și faptul că esența lui Dumnezeu este incognoscibilă. Varlaam susținea că Dumnezeu poate fi cunoscut în esența Sa, ceea ce a fost respins de sfântul Grigorie Palama. La fel de bine, Varlaam a respins rugăciunea minții care era practică la muntele Athos ca fiind o eroare sau mai bine spus o greșelă eretică. Această controversă s-a extins și afară din muntele Athos și atunci sfântului Grigorie Palama i s-a spus să scrie opiniile sale pentru ca mai multă lume să se folosească de ele. Așa se face că sfântul Grigorie Palama a scris 1338 Triadele în apărarea sfinților isihasti și în anul 1340 Tomul Aghiorit. Ceea ce este de amintit aici este că această controversă a atras atenția și împăratului de la Constantinopol, Andronic III Paleologul. Împăratul v-a înclina mai mult în spre opinia lui Varlaam și v-a ajunge la concluzia că Sfântul Grigorie Palama este un element negativ în Biserică creând mai multă neînțelegeri și tulburările care s-au făcut în Biserică. În cele din urmă în anul 1344 Sfântul Grigorie Palama a fost închis la închisoare unde a stat patru ani. A fost eliberat în anul 1347 de împăratul Isidor și numit arhiepiscop de Tesalonic. În anul 1351 împăratul v-a convoca un sinod la Vlaherne unde Sfântul Grigorie Palama a apărut caracterul ortodox al învățăturilor sale. În timpul unei călătorii la Constantinopol a căzut în mâinile turcilor. Aceștia l-au închis din nou. În închisoare se spune că el a predicat pe Hristos și celor care erau înșchiși. A fost răscumpărat cu o sumă mare de bani și în cele din urmă s-a întors la Tesalonic. Se spune despre el a a fost făcător de minuni fiindcă a vindecat mai mulți bolnavi. A murit pe data de 14 noiembrie 1359.

Se poate spune că acestea sunt în mare principalele trăsături ale vieții sfântului Grigorie Palama. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori viața sfântului Grigorie Palama este o viață care a ținut foarte mult de problematicele evului mediu și de tot ceea ce a ținut evul mediu. Sfântul Grigorie Palama a fost prin urmare un sfânt care a avut de suferit din pricina musulmanilor care după cum am spus l-au răpit și l-au închis pe nedrept în închisoare. Aceste lucruri sunt în mare principalele trăsături ale vieții sfântului Grigorie Palama. După cum am spus, de cele mai multe ori când vorbim despre sfântul Grigorie Palama trebuie să știm că el a fost un om care a fost retras și care a stat foarte mult în Muntele Athos. Adevărul este că el nu a rămas indiferent la atacurile pe care unii le-au făcut împotriva Bisericii Ortodoxe. Sfântul Grigorie Palama este un sfânt care se poate spune că și-a apărut Biserica și credința. Acest lucru după cum am spus este o mare dovadă că el este unul dintre cei care au respins ereziile și învățăturile eronate ale catolicismului care de cele mai multe ori erau dominate de ceea ce se poate spune scolastică.

²⁶ Radu Teodorescu, *Sfântul Simeonl Noul Teolog, model al teologului creștin ortodox* (Cugir, 2008).

²⁷ Ieroteos Vlahos, *Sfântul Grigorie Palama* (Bacău, 2000).

Se poate spune că sfântul Grigorie Palama a fost un oponent al scolasticii și a tot ceea ce ține de scolastică. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl ținem în atenția noastră. Scolastica era cea care susținea că unirea cu Dumnezeu este una pur de natură intelectuală și că în această unire nu există nici un fel de sentiment și la fel de bine nici un fel de altă facultate se simțire a omului. Scolastica a fost în cele din urmă respinsă de marea majoritate a adepților isihasmului. Acest lucru fiindcă în relația cu Dumnezeu isihasmul pune mult mai presus trăirea lui Dumnezeu decât numai cunoașterea Sa rațională sau intelectuală. Sfântul Grigorie Palama este prin urmare un sfânt care trebuie înțeles și citit în contextul perioadei evului mediu. Acest lucru după cum am spus este un fapt pentru care mai multă lume consideră că sfântul Grigorie Palama nu mai este un sfânt actual și care nu are prea mult să ne comunice în timpurile de azi.²⁸

CAPITOLUL 2

SFINȚII PĂRINȚI PENTRU ZILELE DE AZI

Scriitorul francez Andre Malraux a fost cel care în secolul trecut spunea despre secolul al XXI-lea că ori va fi religios și un secol al credinței ori nu v-a mai fi deloc. Se poate spune că acest avertisment este extrem de actual pentru timpurile în care trăim. Trăim timpuri în care se poate spune că lumea se reconfigurează pentru ceea ce cunoaștem ca și secolul al XXI-lea. Există în acest sens în secolul al XXI-lea mai multe tendințe contradictorii. Sunt mai multe ideologii materialiste care ne spun că singurul sens la lumii este fericirea pe care o aduc bunurile materiale și la fel de bine sunt mai multe ideologii spiritualiste care ne spun că în cele din urmă în secolul al XXI-lea trebuie să realizăm o unire a tuturor religiilor și a tuturor credințelor. Acest gen de mentalitate este prezent de mai multe ori. În ceea ce cunoaștem în zilele noastre ca și fenomenul globalizării și de mai multe ori ni se spune că v-a trebui să elaborăm o religie unică globală la care să adere toate popoarele.²⁹ După cum am spus, sunt mai mulți care sunt de părere că secolul al XXI-lea ar trebui să fie un secol al globalizării în care să nu mai existe popoare și nații diferite ci să fie un fel de comuniune universală între toți. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori caracterizează ceea ce se poate spune modul în care este percepută și modul în care este văzută lumea secolului al XXI-lea.

După cum am spus, globalizarea, materialismul, filosofile moderne și post moderne, mas media și de ce nu micul și marele ecran de mai multe ori pun în fața noastră modele sau exemple pe care să le urmăm. Unele dintre aceste modele sunt negative dar sunt și mai multe modele care se poate spune că nu au nimic de a face cu religia și credința și care de mai multe ori ne atrag prin modul lor de a se prezenta. Aceste modele se poate spune că de mai multe ori sunt cât se poate de mult cele care ne atrag atenția cel mai mult. În orașele și metropolele noastre de mai multe ori suntem momiți de ceea ce se poate spune fenomenul yoga și de alte mișcări guruiste care evident ne pun și ele mai multe exemple și modele în față pe care să le urmăm. Să ne aducem aminte de exemplu că în secolul al XX-lea poate una dintre cele mai mari figuri ale fenomenului guru a fost Bagwan Rajniș care a atras foarte mulți adepți la curente de gândire guru mai ales dintre occidentali. De mai multe ori se poate spune că aceste fenomene guruiste și de armonie globală cum mai sunt altele din alte categorii atrag mai mulți aderenți care sunt cât se poate de mult interesați de ceea ce am putea spune modul în care se pot îmbogăți și modul în care ajung să dețină uneori averi fabuloase. Acest lucru se poate spune că sunt realități de care trebuie să ținem cont. Adevărul este că lumea noastră de secol al XXI-lea este cât se poate de mult darnică în a ne oferi secte, mișcări newagiste, meditația transcendentală, guru, yoga și mai multe alte surrogate de spiritualitate. Se poate spune că toate acestea sunt de cele mai multe ori concepții stranie și care evident nu au prea multe de a face cu sfințenia. Prin urmare, este bine să avem în vedere ceea ce este tradițional și ceea ce este ancorat în tradiția Bisericii Creștin Ortodoxe. De mai multe ori Biserica Creștin Ortodoxă este găsită neactuală în timpurile noastre. Acest lucru este o realitate și trebuie să ținem cont de ea. În fața puzderiei de secte și de mai multe curente religioase, se poate spune că aparent ortodoxia și sfinții părinți ai ortodoxiei sunt neactuali și nu au prea multe să ne ofere dacă aderăm la ei și concepțiile lor. Lumea noastră se confruntă cu mai multe probleme de natură financiară și economică, sunt mai multe țări în care corupția și inflația fac ravagii, sunt mai multe state care sunt în stare de conflict și de război una cu alta. Prin urmare, cum poate

²⁸ John Meyendorff, *Sfântul Grigorie Palama și mistica ortodoxă* (Editura Enciclopedică: București, 1995).

²⁹ Georgios Matzaridis, *Globalizare și universalitate. Himeră și adevăr* (Editura Bizantină: București, 2002).

Biserica Creștin Ortodoxă să rezolve toate aceste probleme cu care se confruntă lumea de secol al XXI-lea? Fără nici o îndoială că în ansamblul ei Biserica Creștin Ortodoxă și sfinții părinți care o reprezintă de cele mai multe ori este un subiect sau o temă de periferie. A fii ortodox înseamnă pentru mai multă lume din zilele noastre a te întoarce în istorie în timpul evului mediu care a fost un timp în care episcopii și patriarhi conduceau lumea. Acele timpuri sunt de mai multe ori apuse și dacă mai au ceva să ne spună cu siguranță nu este esențial. O mare contribuție la acest gen de atitudine și de mentalitate o au bisericile protestante și neoprotestante din zilele noastre care de cele mai multe ori consideră că secta este răspunsul la toate marile probleme care ne frământă. Numai în cadrul creștinsimului se cunosc mai multe secte cum ar fii: iehoviști, baptiști, penticostali, adventiști sau evanghelici ce cu toții sunțin că sunt cu adevărat Biserica înființată de Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos.³⁰ După cum am spus, de mai multe ori la nivel guvernamental se fac mari proiecte și mari înțelegeri fără să se rezolve de mai multe ori probleme cât se poate de mult elementare ale națiunilor mai mici.

Se spune că într-o zi într-o țară îndepărtată un prim ministru pleaca să taie panglica la câțiva kilometri de autostradă. Uitându-se pe geamul mașinii, vede la marginea drumului doi amărâți care frământau chirpici cu picioarele goale. Intrigat de ceea ce vede, domnul prim ministru oprește mașina și îi întreabă pe cei doi:

- Măi, oameni buni, nu vă este rușine de faceți chirpici, într-o țară membră a Uniunii Europene, care tocmai a reușit, sub îndrumarea FMI, să se macrostabilizeze? Ce-i înapoierea asta? Ce faceți cu amestecul ăsta oribil de bălegar, paie și noroi?

- Domnule prim ministru, răspunde unul dintre indivizi, nu-l facem pentru noi. Îl exportăm în Federația Rusă

.- Îl exportați în Rusia?!! Extraordinar! Ce luați pe el?

- Știți, rușii nu prea au rezervă valutară, așa că ne plătesc în natură. Ne dau o mie de AK-47 [acaiemuri] pe tona de chirpici.

- Cum?! Introduceți ilegal armament în țară?

- Nuuu! Nu intră neam de AK-47 în România. Le reexportăm imediat în Iran.

- În Iran?! Ce luați de la ei?

- Petrol, domnule prim ministru. Pentru fiecare AK-47, câte o tonă de petrol, dar să știți ca nu îl aducem ilegal în țară. Din Iran, pleacă direct în Japonia, că ăia, or fi ei deștepți, dar n-au petrol.

- Ce luați din Japonia, ce vă dau pe petrol?

- Ehh! Niste microcipuri, care încap 1000 într-un portofel, dar le vindem americanilor, că au nevoie de fleacurile astea, ca să facă niște rachete. Să știți că plătesc bine. Pentru fiecare flecușteț din ăla, ne dau zece mii de dolari.

- Zece mii de dolari?!! Și ce faceți cu ei?

- Păi acum devine complicat, că trebuie să schimbăm la bancă dolarii pe euro.

- De ce?

- Pentru că bulgarii nu vor decat euro.

- Dar ce treabă aveți voi cu bulgarii?

- Pai, domnule prim ministru, noi, cu tranziția și cu austeritatea, am sărăcit de tot. Nu mai avem animale. Cum să facem chirpici, dacă nu importăm bălegar de la bulgari?!

Adevărul este că de mai multe ori trăim într-o lume care de cele mai multe ori nu știe exact în ce direcție să apuce. Acest lucru se poate vedea și din faptul că de cele mai multe ori marile curente așa zis spirituale din secolul al XXI-lea sunt cât se poate de mult curente care sunt bazate pe ceea ce se poate spune un profund materialism. În zilele noastre se poate spune că la fel de mult o altă mare cursă spirituală în care cade omul secolului al XXI-lea este luxul sub orice formă ar fii el. Trăim într-o lume a luxului și a tot ceea ce ține de lux. Se poate spune că luxul de mai multe ori este cel care suplinește nevoia de spiritualitate a omului. Luxul dacă nu este dublat și de o spiritualitate puternică se poate spune că de mai multe ori ajunge să îl ducă pe om într-o stare de laxitate care nu este bună pentru sufletul său.³¹ După cum am spus, marea majoritate a lumii secolului al XXI-lea ne spune că de cele mai multe ori sfinții părinți nu mai pot venii cu soluții la problemele cu care ne confruntăm. Acest lucru este fals și neadevărat. Adevărul este că sunt foarte puțini cei care ajuns să îi citească pe sfinții părinți. În acest sens, sunt mai mulți în secolul al XXI-lea care sunt cât se poate de mult ignorați și de ce nu dezinstersați pentru a găsi răspunsuri la marile problematici cu care se confruntă. Sfinții părinți trebuie citați mai întâi fiindcă de la ei avem mai multe scrieri și mai

³⁰ Jean Meyendorff, *Biserica Ortodoxă: ieși și azi* (Editura Anastasia: București, 1996).

³¹ Nicolae Corneanu, *Patristica mirabilia. Pagini din literatura primelor veacuri* (Editura Polirom: Iași, 2001).

multe referințe pe care le putem consulta. În acest sens, se poate spune că de mai multe ori sfinții părinți vorbesc despre faptul că lumea pentru a merge pe drumul cel bun de cele mai multe ori are nevoie de ascultare. Ascultarea este un lucru care se poate spune că de mai multe ori lipsește din lumea noastră. Iată ce spunea cu multe secole în urmă sfântul Ioan Damaschinul: „Iisus se face ascultător Tatălui, vindecând propria noastră neascultare și devine pentru noi modelul unei ascultări fără de care nu există mântuire.” Prin urmare, mesajul sfinților părinți este că pentru a ajunge la mântuire de cele mai multe ori trebuie să avem ascultare unii față de alții. Acesta este un fapt pe care mai mulți sfinți părinți l-au mărturisit în zilele noastre și de care trebuie să ținem cont. După cum se poate vedea, din cauza la un fel de bombardament mediatic de cele mai multe ori omul modern se poate spune că nu mai știe să își facă priorități. Poate cea mai importantă prioritate în viața unui om este chiar mântuirea lui. În acest sens, sfântul Efrem Sirul (306-373) spunea că: „nu locul îl mântuiește pe om ci libera lui voie. Adam strămoșul nostru a căzut în rai iar dreptul Lot s-a păzit chiar în Sodoma.” După cum ne spun sfinții părinți locul nu este cel care ne mântuiește și în acest sens sunt mai mulți în zilele noastre care duc cu adevărat un fel de propagandă care ne spune că anumite teritorii sunt mai privilegiate decât altele. Acest lucru se poate spune că este un mare neadevăr. De cele mai multe ori mântuirea se poate spune că este o temă marginală a existenței noastre. Ce să facem atunci când noi mărturisim pentru ortodoxie și pentru sfinții părinți și nu suntem luați în considerare? Iată ce ne spune în acest sens sfântul Ioan Hrisostom: „și totuși, chiar dacă arunci semințele și cel care aude nu primește, nici nu aude roada ascultării, tu ai oricum răsplătă de la Dumnezeu, pentru că ai dat sfat și vei primit dacă ești ascultat, tot atât cât ai primit dacă nu ai fost, că ai făcut tot ce ținea de tine. De faptul că cei ce nu aud nu se înduplecă nu suntem vinovați, ci numai dacă nu dăm sfat: că a îndemna este treaba noastră iar a îndupleca este a lor.”³²

S-a spus de mai multe ori că emanciparea modului modern sau a omului secolului al XXI-lea este cât se poate de mult o formă de mândrie. Acest lucru este văzut de mai multe ori și în mai multe feluri de sfinții părinți și de cei care se poate spune sunt cât se poate de mult atenți la lumea din jur. Este de mai multe ori greu pentru omul secolului al XXI-lea să țină cont de sfinții care au trăit mai înainte de el. De cele mai multe ori omul secolului al XXI-lea se consideră pe sine cât se poate de mult un om care este sigur de sine și care nu mai are nevoie de experiența și de ghidajul lumii din jur. Acest fapt este cel care de cele mai multe ori îi fac pe sfinții părinți persoane inoportune pentru timpurile de azi. Sunt astfel mai mulți care susțin că a citii și a crede pe mari sfinți părinți ai trecutului este cât se poate de mult un act de lașitate și în același timp un act demodat. Tot sfântul Ioan Hristostom ne spune în acest sens că: „aduți aminte că nu după multă vreme vei lăsa toate cele văzute, cerul și pământul, oamenii și lucrurile. Aduți aminte că ești nimic, cu trupul și cu sufletul, că puțin necaz te supără pe tine, puțină durere te arde pe tine. Deci pentru ce nu te desparți tu puțin de viața aceasta? Eu îți spun ție că ești dator a te muta de aici sus, înăuntrul porților cerești, să-ți faci ție cort și acolo de-a pururea să viețuiești.”³³

Este cât se poate de adevărat că viziunea despre viață a sfinților părinți este una care este extrem de mult ancorată în ceea ce am putea spune viața de dincolo și tot ceea ce ne vine de dincolo. În acest sens sfinții părinți afirmă cât se poate de categoric într-o lume care de mai multe ori pune la îndoială acest lucru că imediat după moarte urmează sălășluirea omului în rai sau în iad acest lucru în funcție de faptele pe care le-a făcut pe pământ. Acest lucru a fost de mai multe ori contestat de mai mulți ideologi și filosofi dar el este afirmat de toți sfinții părinți. După cum am spus, în această carte ne vom referii cel mai mult la 12 sfinți părinți dar ei au fost mult mai mulți. Vom face acest lucru în special din ceea ce am putea spune scurtimea timpului și a spațiului. Pe sfinții părinți de cele mai multe ori ajungem să îi citim și să ne raportăm la el atunci când ne putem serioș problema mânturirii. După cum am enunțat mai sus, mântuirea este centrul învățăturii sfinților părinți. Ea este bunul cel mai de preț care este mult mai important de cât toate averile și banii pe care i-am câștiga în această lume. Se poate spune că această atitudine tranșantă a sfinților părinți de mai multe ori a deranjat pe omul modern și în acest sens sunt mai mulți care consideră cumva extrem de a ne ghida și a ne duce după învățăturile sfinților părinți. Vom vedea că sfinții părinți nu au fost numai mari autori spirituali ci au fost cât se poate de mult fini analiști și psihologi care de cele mai multe ori au înțeles viața umană extrem de bine. Prin urmare, nu avem decât de câștigat dacă ne ghidăm și dacă ne orientăm după învățăturile sfinților părinți. Sfinții părinți se poate spune că ne fac Biblia și Sfânta Scriptură cât se poate de accesibilă și pe înțeles. Sunt mai mulți buni creștini ortodocși care citesc Biblia și Sfânta Scriptură dar care nu o înțeleg. În

³² Acesta se poate spune că este și motivul pentru care am purces la scrierea acestei cărți. Această carte dorește în acest sens să exprima că sfinții părinți sunt cei pe care trebuie să îi urmăm și după ei la fel de bine trebuie să ne rânduim viața. Acesta este un mare adevăr al lumii în care trăim. A se vedea și Sfântul Ioan Hrisostom, *Omili la Matei, III* (Editura IBMBOR, 1994).

³³ Sfântul Ioan Hrisostom, *Puțul și împărțirea de grân*, (Bacău, 1995).

acest caz este bine să apleăm la tâlcuirile sfinților părinți și evident să evităm interpretările sectare care de cele mai multe ori ne duc la o distorsionare a adevărului biblic. Este imposibil faptul că după cum există o singură Biblie să fie atât de multe interpretări câte secte sunt. Sfântul Ioan Hrisostom spunea că sectele și ereziile sunt de mai multe ori necesare pentru ca adevărul să se facă pe sine cunoscut la fel cum aurul se curățește pe sine în cuptor. Aceste lucruri se poate spune că ne vor aduce în cele din urmă la învățăturile sfinților părinți.³⁴

Tot sfântul Ioan Damaschin ne spunea în secolul al VII-lea: „lăcomia pântecele este stinsă prin înfrânare; curvia prin dorul dumnezeiesc și prin dorința bunurilor viitoare; iubirea de argint prin compătimirea celor săraci; mânia, prin dragostea față de toți și prin bunătate; întristarea lumească prin bucuria duhovnicească; trândăvia prin răbdare, stăruință și mulțumire către Dumnezeu; slava deșartă prin lucrarea ascusă a poruncilor, și prin rugăciunea neîncetată întru zdobirea inimii; mândria prin aceea că nu judecăm și nu disprețuim pe nimeni, cum a făcut fariseul ci ne socotim pe noi ca și cei mai de pe urmă dintre toți.” Se poate spune că în aceste cuvinte se cuprinde tot programul de viață al sfinților părinți și a ceea ce am învățat de la ei. Este prin urmare un mare adevăr că sfinții părinți nu au făcut din viața lor un scop în a ajunge la prosperitate și bogăție cum facem mai mulți dintre noi ci ceea ce au voit ei cel mai mult a fost să ajungă să nu mai păcătuiască pentru ca în acest fel să ajungă să se mântuiască. Se poate spune că acesta este unul dintre principalele scopuri ale nevoinței și a vieții sfinților părinți.

Trăia odată un credincios vestit pentru viața lui curată și plăcută. Într-o zi, aflându-se la rugăciune l-a chemat pe Dumnezeu, zicându-i:

- Doamne, aș fi în stare să fac orice, absolut orice, din dragoste pentru Tine. Supune-mă la orice încercare și vei vedea că spun adevărul.

- Ia un vas, i-a spus un glas îngeresc, umple-l ras cu ulei, pune-l pe cap, străbate piața și apoi orașul, stradă cu stradă, și întoarce-te, dar bagă de seamă, să nu irosești niciun strop de ulei.

Omul a umplut vasul, l-a așezat pe cap și a pornit cu brațele întinse în echilibru, rostind la tot pasul: „niciun strop să nu se irosească!”. Era zi de târg și bărbatul a străbătut întreg orașul, stradă cu stradă, fără să piardă niciun strop de ulei. Mulțumit s-a întors și a așezat vasul la biserică. A luat icoanele drept martore a izbânzi sale, dar tăcere. Și în zilele următoare icoanele au rămas mute. Cuprins de disperare, omul, cu capul pe genunchi, plângea amar și repeta printre suspine: „și totuși nici un strop nu s-a irosit”. Atunci s-a auzit un glas iarăși:

– La ce-mi trebuie Mie uleiul tău, omule? Ce să fac eu, Dumnezeu, cu un vas cu ulei? De câte ori, în timp ce purtai vasul pe cap, de câte ori, omule, te-ai gândit la Mine? Niciodată!

Așa era, omul se gândise numai la ulei.

– Mai bine ai fi răsturnat vasul și te-ai fi gândit la Mine, cu iubire. Lasă de-o parte încercările, care te fac vestit, și iubește-Mă cu adevărat.

După sfinții părinți este cât se poate de adevărat că de mai multe ori Dumnezeu Tatăl este cel care ne supune la mai multe încercări. Aceste încercări de cele mai multe ori vin la noi prin ceea ce am putea spune ispite. Ispitele de cele mai multe ori ne prezintă realitatea deformat și în mod eronat. Este bine să ne dăm seama prin urmare de faptul că de mai multe ori sfinții au fost supuși la ispite și la încercări. Ei au trecut prin toate ispitele prin care trecem noi cu mulți ani înaintea noastră și de cele mai multe ori au ieșit biruitori.³⁵ După cum am spus nu trebuie să deznădăjduim și să considerăm că nu mai este nici o șansă de mântuire pentru noi. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori cel rău sau diavolul ne biruiește dar în aceste momente trebuie să facem cât se poate de mult distincția dintre cei care fac răul în mod voit și cei care îl fac atunci când au căzut pradă ispitelor. Sfinții părinți sunt de părere că atunci când omul dorește să se mântuiască de cele mai multe ori ispitele cresc și se înmulțesc. Acest lucru este așa fiindcă cel rău nu se bucură de mântuirea noastră. Din teologia pe care au profesat-o sfinții părinți de cele mai multe ori deducem sau mai bine spus putem înțelege că viața de aici este mai mult o tranziție. Ea poate fi o tranziție în spre rai sau o tranziție în spre iad. Ține de fiecare om referitor la ce fel de tranziție își alege. Aceste lucruri sunt tematici care pot fi deduse din învățăturile sfinților părinți. Nu am dorit în această carte să aducem un fel de imagine lirică referitor la cine au fost și ceea ce au fost sfinții părinți. Mai multă lume este de părere că la vremea sfinților părinți era mult mai multă credință decât este în timpurile și vremurile noastre. Acest lucru se poate vedea din faptul că sfinții părinți au ajuns atât de avansați încât ei au fost inspirați de Dumnezeu asemenea autorilor Bibliei care și ei au vorbit cuvântul lui Dumnezeu. Teologia sfinților părinți după cum am spus a

³⁴ Ioan Nicolae, *Vin este Dumnezeu. Catehism ortodox* (Alba Iulia, 2009).

³⁵ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Editura Egumenița: Galați, 2006).

fost una care s-a bazat pe practică și tot ceea ce avem de la sfinții părinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe este cât se poate de mult experiența pe care ei au avut-o în mod concret și real. Aceste lucruri trebuie să le actualizăm și în zilele noastre. Zilele noastre sunt zile în care nu mai avem sfinți părinți de statura unui Sfânt Ioan Hrisostom, a unui Sfânt Grigorie Teologul, a unui sfânt ca și Ioan Damaschinul sau a unul Sfânt ca și Vasile cel Mare. Totuși, mai avem părinți duhovnicești în zilele noastre care sunt cât se poate de mult ancorați în cuvintele și învățăturile sfinților părinți.³⁶

După cum am spus, în lumea noastră de secol al XXI-lea sunt mai multe opinii care ne spun că a ne raporta sau a ne vedea în perspectiva sfinților părinți ai ortodoxiei este un act care nu mai este necesat fiindcă condițiile și situațiile cu care ne confruntăm nu mai sunt identice. Sfinții părinți au trăit cu mulți ani în urmă și la fel de bine se poate spune că s-au confruntat cu situații și cu împrejurări cât se poate de diferite de cele ale noastre. Acest gen de opinii este cât se poate de des întâlnit. Ele de cele mai multe ori sunt de natură protestantă și neoprotestantă care mențin că tot ceea ce are nevoie omul pentru a se mântui este Biblia sau Sfânta Scriptură. Este adevărat că nici un sfânt părinte ale ortodoxiei nu au exclus sau mai bine spus nu au contestat că Biblia nu este o carte care este necesară mântuirii omului, dar ceea ce au spus sfinții părinți este că nu oricine și oricum poate interpreta și poate fi considerat un interpretator al Biblie. Adevărul este că în zilele sfinților părinți sectele au fost de mai multe ori un fenomen larg întâlnit. Se știe astfel de arianism, de nestorianism, de monofizitism, de monotelitism, de iconoclastism și acestea ca să enumerăm numai câteva dintre ereziile care au dominat timpurile sfinților părinți. Ceea ce se poate vedea este că mai multe secte contemporane nu fac decât să reactualizeze vechile erezii antice din timpul sfinților părinți în cele mai multe cazuri cu mici diferențieri. Iehoviștii sunt de cele mai multe ori arianiști, penticostali sunt de cele mai multe ori monofizitiști, în timp ce în carul evanghelicilor se poate vedea mai multe tendințe iconoclaste. Toate aceste lucruri se poate spune că au ca și cauză ceea ce am putea denumi o ignoranță a sfinților părinți și a timpului în care aceștia și-au desfășurat activitatea.³⁷

După cum am spus în timpurile noastre de cele mai multe ori suntem atacați de tot felul de filosofi care se pretind pe sine cât se poate de mult cu o mare capacitate și cu extrem de mult adevăr. Sfinții părinți se poate spune că au fost cei care au găsit o filosofie adevărată și o filosofie care să poată fi de folos în drumul spre mântuire. Premiza de bază a sfinților părinți este că înțelepciunea, care este centrul filosofiei este cât se poate de mult o virtute. Această virtute este comună și credinței creștine. Sfinții părinți din vechime au privit filosofia ca și un fel de credință care se poate spune că ne ajută în drumul spre mântuire fiindcă înțelepciunea este un lucru plăcut lui Dumnezeu. Acest lucru îl știm din timpurile lui Solomon care a cerut de la Dumnezeu mai presus de orice înțelepciune și această cerere a fost pe placul lui Dumnezeu, motiv pentru care regatul lui Solomon v-a ajunge la una dintre cele mai mari înfloriri cunoscute vreodată. Toate aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult adevăruri și lucruri pe care trebuie să le luăm în considerare și să ținem cont de ele. Prin urmare, se poate spune că învățăturile sfinților părinți sunt cât se poate de mult concrete și vin să ne ajute în drumul spre mântuire. În acest sens, un lucru pe care l-au accentuat sfinții părinți este postul. Iată ce ne spune în acest sens Sfântul Vasile cel Mare despre post: „pentru cei ce postesc de bună voie, postul este folositor tot timpul, pentru că demonii nu îndrăznesc să atace pe cel ce postește, iar îngerii păzitorii vieții noastre, stau cu plăcere lângă cei ce își curățesc sufletul cu post.” Este cât se poate de evident, că Sfântul Vasile cel Mare face aici o distincție fundamentală între ceea ce înseamnă viața de asceză și viața laxă care de cele mai multe ori este pierzătoare de suflete. Aceste lucruri sunt considerate de mai multă lume din zilele noastre cât se poate de mult un fel de superstiție dar trebuie să știm că aceste cuvinte au venit din partea unui sfânt. În acest sens, tot sfântul Vasile cel Mare ne spunea că „în post slăbim trupește dar ne întărim duhovnicește.”

Sfântul Vasile cel Mare a fost un sfânt extrem de precaut referitor la ceea ce se poate denumi „elementul lumesc.” Iată ce părere avea el în secolul al IV-lea despre lucrurile sau povestirile lumești: „ascultarea povestirilor lumești să fie pentru tine ca și o gustare amară, iar poveștile sfinților ca un fagure de miere.” Acest lucru ne spune că pentru sfinții părinți există un lucru sau un element mai frumos și mai dulce decât ceea ce știm din lumea noastră. Acest lucru nu înseamnă că omul sau credinciosul trebuie să urască lumea care trăiește ci să aibă capacitatea de a discerne dintre ceea ce vine de la Dumnezeu și ceea ce vine de la oameni. În acest sens sfântul Vasile cel Mare

³⁶ Ieromonahul Isaac, *Viața curiosului Paisie Aghioritul*, (Editura Evangelismos: București, 2005).

³⁷ Se poate spune că un alt sfânt părinte al Ortodoxiei a fost Sfântul Ambrozio al Milanului. Sfântul Ambrozio al Milanului, *Scireri 1*, (Părinți și scriitori bisericești, Ed. IBMBOR, București, 2007, reeditare).

spunea că: „omul nu poate fi cu desăvârșire liber de patimi, dar le poate stăpâni.” În acest sens, nici noi nu putem avea un control deplin asupra a ceea ce are loc în lumea noastră dar fără de nici o îndoială că putem să stăpânim ceea ce are loc cu noi și cu evenimentele lumii noastre. De mai multe ori lumea modernă sau lumea noastră nu mai vrea să fie controlată și la fel de bine nu se mai vrea nici un fel de control asupra ei. Acest lucru este considerat de anumite persoane ca și o dovadă de libertate. În realitate ceea ce trebuie să știm este că viața noastră este mai mult pusă să urmeze legea duhului și a vieții duhovnicești decât a vieții patimilor care de cele mai multe ori tind să ne domine.³⁸ Prin urmare se poate spune că atunci când vorbim de sfinții părinți ai ortodoxiei de cele mai multe ori ne întâlnim cu o anumită mentalitate și se poate spune că această mentalitate a fost specifică sfinților părinți. Auzim de mai multe ori în zilele noastre obiecția că de cele mai multe ori sfinții părinți nu mai scunt actuali și la fel de bine se poate spune că ei nu mai au mare semnificația și mare importanță pentru zilele noastre. Există prin urmare ceea ce se poate spune mai multă nepăsare și mai multă neîncredere în sfinții părinți ai ortodoxiei. Acest lucru se poate spune că este așa fiindcă de cele mai multe ori noi nu mai credem în sfințenie. Este un fapt dovedit că de cele mai multe ori sfințenia se măsoară în zilele noastre prin ceea ce se poate spune bani. Acest lucru după cum am spus este departe de ceea ce se poate spune învățăturile sfinților părinți. Realitatea este că ne aflăm în drumul spre mântuire. În acest drum de cele mai multe ori avem nevoie de părinți experimentați de la care să putem primi sfat și îndrumare. Acest lucru este o realitate pe care se poate spune nu putem să o ignorăm.³⁹

Se spune că de cele mai de mult a fost un om extrem de bogat. Acest om avea tot ceea ce își dorea. La un moment dat el a început să nu mai vadă bine. Era pe punctul de a orbii și în acest sens s-a dus pe la mai mulți doctori. A căutat un medicament care să îi aducă vederea înapoi. Se pare că nu a găsit acest lucru. A mers pe la mai mulți doctori și nici unul nu i-a putut da un medicament care să îl vindece. Se spune că acest om a auzit de un călugăr cu o viață sfântă care mai făcea și vindecări. Bogatul s-a dus și a cerut o întrevedere cu acest călugăr sfânt.

- Bună ziua, a spus bogatul.
- Bună ziua, a răspuns călugărul.
- Am venit la tine cu o mare problemă.
- Ce problemă?
- Se pare că îmi pierd vederea.
- Ești pe punctul de a orbii?
- Da
- V-a trebui să mă uit puțin la tine.
- Chiar te rog.
- Călugărul l-a consultat pe bogat după care i-a spus:
- Cred că știi care este problema cu ochii tăi.
- Care?
- Ceea ce trebuie să faci este să vezi cât mai mult verde.
- Verde?
- Exact.
- De ce?
- Cu cât vei vedea mai mult verde cu atât vederea îți v-a reveni la loc.
- Bine, am să fac cum mi-ai spus.
- Bogatul s-a dus acasă și a început să vopsească toate lucrurile din casa sa în verde. Ceea ce a putut vedea este că atunci când vedea culoarea verde vederea îi revenea la loc. La mai mult timp călugărul cu viață sfântă s-a dus să îl viziteze pe bogat. Când a dat să intre în casă nefiind îmbrăcat în verde, servitorii bogatului i-au aruncat o găleată de vopsea verde.
- Ce faceți? A întrebat călugărul.
- Tu nu ești îmbrăcat în verde.
- Și ce este cu asta?
- Stăpînul nostru poate vedea numai ceea ce este verde.
- Și pentru asta trebuia să mă vopsiți în verde?

³⁸ Sfântul Vasile cel Mare, *Cele trei cuvinte ascetice* (Editura IBMBOR, 2009, reeditare).

³⁹ Teodosie Pararchiv, *Maxime și cugetări patristice. Sfântul Ioan Gură de Aur* (Editura Adenium, 2014).

- Da. Este ceea ce a cerut stăpânul nostru.
- Pot să vorbesc cu stăpânul vostru?
- Da.
În cele din urmă stăpânul a venit.
- Să știi că sfatul tău dă roade, a spus bogatul cu mare însuflețire.
- De ce?
- Dacă văd mai multe verde, vederea începe să îmi revină.
- Și pentru asta a trebuie să vopsești toată casa și toată curtea în verde?
- Nu așa mi-ai spus tu?
- Este adevărat că așa ți-am spus, dar eu nu ți-am spus să vopsești totul în verde.
- Atunci cum aș fii putut să mă vindec?
- O simplă pereche de ochelari de soare verzi ar fii putut scuti tot acest efort, a spus călugărul dânduși seama de închistarea la minte a bogatului.

Se poate spune că atunci când vine vorba despre sfinții părinți de mai multe ori și noi suntem asemenea acestui bogat care a crezut că pentru a vedea trebuie să vopsească totul în verde. Ceea ce uităm noi de cele mai multe ori este că tot ceea ce trebuie să facem pentru a pășii pe drumul mântuirii noastre este mai mult un act de aderență la viziunea și la învățăturile sfinților părinți. Acest lucru presupune de cele mai multe ori să știm cine sunt și cu ce probleme s-au confruntat sfinții părinți. De cele mai multe ori se poate spune că lumea din jur vede mai mult numai actul de negație și de ceea ce se poate spune toate refuzurile pe care le fac sfinții părinți. Sfinții părinți ne cer să postim, să ne rugăm, să facem pelerinaje pe la mănăstiri, să ne spovedim și să facem fapte bune. Una dintre cele mai grele cereri este în cazul sfinților părinți postul. Trăim într-o lume care se poate spune că este cât se poate de mult robită de stomac și de mâncare.⁴⁰ La fel de bine există în zilele noastre o categorie de persoane care se poate spune că de cele mai multe ori sunt în acord ideologic și moral cu sfinții părinți dar care se poate spune că de cele mai multe ori evită cât se poate de mult a pune în practică ceea ce citesc sau ceea ce aud că au făcut sfinții părinți. Acest lucru fiindcă ei consideră că au drumuri separate în ceea ce privește mântuirea. După cum am spus, cel mai greu este pentru omul contemporan să înțeleagă faptul că sfinții părinți nu au impus abstenența pentru a îl face pe om să sufere ci de cele mai multe ori abstenența de care vorbesc sfinții părinți este un lucru care a fost pus și folosit în spre binele omului și a existenței sale. Sunt mai mulți care se poate spune se împotmolesc atunci când vine vorba de rigiditatea unor anumite opinii pe care sfinții părinți le-au avut. Sfinții părinți au fost cei care au susținut unanim ceea ce se poate spune renunțarea la tot ceea ce îl poate duce pe om la păcat și la starea de patimi. Ori se poate vedea că în lumea noastră de cele mai multe ori patimile sunt la mare cinste. Să ne aducem aminte în acest sens că trăim într-o lume în care se bea foarte mult. Acolo lășii și beția se poate spune că este la mare cinste în lumea noastră. Sfinții părinți ne spun că dacă alcoolul ne poate duce la păcat este bine să renunțăm la ei. Aici sunt foarte mulți care refuză să mai urmeze sfinților părinți.⁴¹

Este cât se poate de adevărat că toți sfinții părinți ai ortodoxiei au vorbit împotriva beției și a tot ceea ce vine din ea. Acest lucru după cum se poate vedea de mai multe ori se poate spune că nu este pe placul omului modern. Cum să fie rea beția când sunt atât de mulți care trăiesc numai pentru a bea un pahar de băutură în plus? Sfinții părinți sunt unanimi în acest sens, beția este un lucru rău și sfântul Vasile cel Mare a fost cel care a spus că beția poate fii denumită și o formă de autodemonizare. Acest lucru este așa fiindcă de cele mai multe ori bețivul se autodemonizează singur. Prin excesul de alcool se poate spune că de cele mai multe ori el ajunge să nu mai raționeze singur și să devină captiv al demonului beției. După cum am spus, sunt mai mulți care găsesc ideologic cât se poate de atractive ideile sau conceptele sfinților părinți dar care le găsesc greu de pus în practică. Învățătura sfinților părinți se poate spune că a fost practică și a avut în centrul ei mântuirea omului. Sfinții părinți au fost persoane care au găsit drumul spre mântuire și în acest sens de cele mai multe ori au voit să îl facă cunoscut și celorlalți din jur. Acest lucru se poate spune că este o trăsătură majoră a sfinților părinți. După cum am spus, beția este o mare problemă și ea este condamnată unanim de sfinții părinți. La fel de bine se poate spune că o altă mare meteahnă a lumii noastre și care și ea este condamnată de sfinții părinți este desfrâul. Sfinții părinți ne spun că pentru a duce o viață de fericirie sau feciorelnică este foarte important să evităm excesurile și mâncarea multă.

⁴⁰ Alexander Schmemmann, *Postul cel mare* (Editura Univers Enciclopedic: București, 1995).

⁴¹ Florin Stuparu, *Cuvinte împotriva beției și pentru buna folosire a vinului* (Editura Scara, 2010).

Acestea sunt cele care de cele mai multe ori îl îndeamnă pe om la ceea ce se poate spune o viață de promiscuitate de de libertinaj sexual. Sunt mai multe metode prin care se poate spune că în zilele noastre desfrâul ajunge să prindă cote extrem de grave: pronografia și erotismul în special sunt cele care ajung să subjuge cât mai multe suflete. Este prin urmare un mare adevăr că de cele mai multe ori patima desfrâului trebuie controlată și nu trebuie să ne lăsăm biruiți de ea.⁴²

Se spune că la un moment dat un indigen pieile roșii din America l-a chemat pe nepotul său pentru a îi ține la o conversație de înțelepciune.

- Fiule te-am chemat aici pentru a îți spune un lucru fundamental.
- Ce lucru bunicule?
- Vezi tu fiule, în orice viață există o luptă teribilă.
- Ce luptă?
- Este o luptă între doi lupi.
- Doi lupi?
- Exact.
- Nu înțeleg. Spune-mi mai mult.
- Un lup este rău: el este frica, mânia, invidia, lăcomia, aroganța, resentimentul și înșelăciunea.
- Și al doilea care este?
- Al doilea lup este un lup bun: el este bunătatea, bucuria, modestia, smerenia, încrederea, generozitatea, adevărul, compasiunea și blândețea.
- Și care dintre ei v-a câștiga bunicule?
- Cel pe care tu vei hotărî să îl hrănești.

Se poate spune că în termeni generici acest lucru îl fac și sfinții părinți cu noi. Sfinții părinți sunt de părere că noi trebuie să hrănim și să menținem în viață tot ceea ce este bine și tot ceea ce este frumos. După cum am spus, Biserica Creștin Ortodoxă consideră că sfinții părinți au fost persoane care au găsit drumul spre mântuire și acest drum este unul pe care și noi trebuie să apucăm.

După cum am spus, de cele mai multe ori în zilele noastre sfinții părinți par exemple de vieți pe care nu mai are rost să le urmărim fiindcă sunt mai multe ale curente moderne și evoluționiste care se poate spune că ne oferă doza de spiritualitate de care avem nevoie. În acest sens, sunt mai mulți care contestă faptul că sfinții părinți au fost cu adevărat persoane care au fost inspirate de Dumnezeu sau oameni care au fost pe placul lui Dumnezeu. Acest lucru după cum am spus este un lucru fals. Sfinții părinți au fost cu adevărat făcători de minuni. Vom ilustra acest lucru numai cu o minune din viața Sfântului Vasile cel Mare. Se știe că sfântul Vasile cel Mare a fost un opozant al ereticilor. Un grup deeretici au luat catedrala la care slujea ei și ai trecut-o de la ortodoxie la erezia lor. Se spune că sfântul Vasile cel Mare i-a provocat pe eretici la un fel de competiție. El le-a spus că cine v-a reuși să deschidă ușile închise ale catedralei prin rugăciune v-a avea dreptate. Întâmplarea ne spune că s-au adunat și ereticii și sfântul Vasile cu ortodocșii în fața catedralei și au făcut rugăciune. Ereticii s-au rugat dar nu s-a întâmplat nimic. Atunci când s-a rugat Sfântul Vasile cel Mare se spune că zăruirile catedralei au căut jos la pământ și ușa catedralei s-a deschis singură. Acest lucru ne spune că sfinții părinți au fost făcători de minuni și prin urmare trebuie să ne încredem cât se poate de mult în lucrarea lor și să o avem în vedere.⁴³ După cum am spus, de cele mai multe ori sfinții părinți sunt de părere că în om se dă o luptă sau mai bine spus o înclăștare între forțele binelui și forțele răului și acest lucru este cât se poate de mult o realitate care se manifestă în viața sufletească a omului. Acest lucru după cum am spus, o realitate pe care o învățăm de la sfinții părinți și pe care trebuie să o avem în vedere. Aceste duhuri ale răutății după cum am spus sunt viclene și de cele mai multe ori îl asaltează pe om prin diferite sau mai bine spus ispitiri și încercări. Adevărul este că deși omul este prins de ispite și de încercări de cele mai multe ori nu îl pășăsește pe om. Este prin urmare un lucru extrem de adevărat că omul este suspus la diferite iposite în această viață care se poate spune că sunt mai mult încercări. Acestea au loc cu scopul ca omul să se întărească în credință și să poată duce mai departe viața duhovnicească. Ceea ce putem vedea cât se poate de mult în cazul sfinților părinți ai ortodoxiei este că de cele mai multe ori ei ne învață ceea ce am putea spune să devenim oameni duhovnicești. Prin urmare, omul nu este chemat în această viață numai să se cultive pe sine ci se poate spune că el este chemat să se și

⁴² Ioan Argatu, *Ne vorbește părintele Ilarion Argatu: despre desfrânare și avort* (Editura Mila Creștină, 2007).

⁴³ Antonie de Suroj, *Asceza și căsătoria* (Editura Doxologia: Iași, 2014).

înduhovnicească. În acest sens se poate spune că pentru sfinții părinți elementul duhovnicesc este de cele mai multe ori mai presus de elementul material. Trăind într-o lume materialistă se poate spune că sunt mai mulți cei care de cele mai multe ori nu îi găsesc atractivi pe sfinții părinți. Aceste lucruri după cum am spus sunt cât se poate de mult cele care definesc sau mai bine spus conturează care este și cum se poate defini viziunea sfinților părinți referitor la viața omului.⁴⁴ Prin urmare ceea ce se poate afirma despre sfinții părinți este că ei nu au fost numai oameni care au studiat teoretic despre ceea ce este moralitate ci de cele mai multe ori au trăit cât se poate de concret și de adevărat moralitatea. Acest lucru este prin urmare un fapt pe care trebuie să îl rămarcăm atunci când vorbim despre sfinții părinți. După cum am spus este cât se poate de adevărat că trăim într-o lume trepidantă în plan spiritual. Persoane care de cele mai multe ori au fost prezentate de mas media ca și adevărate modele de viață morală de cele mai multe ori se dovedesc a fi simple înșelăciuni. Lumea în care trăim prin urmare este o lume care se poate spune că lasă de dorit. Acest lucru se poate vedea de mai multe ori din certurile și scandalurile interminabile pe care le practică unii dintre semenii noștri. Ei bine sfinții părinți nu sunt pentru o astfel de lume. Lumea pe care o concep sfinții părinți este cât se poate de mult o lume motivată de elementul spiritual, de faptul de a ajunge și de a dobândi o viață spirituală. Adevărul este că mai multe dintre dramele și tragediile din lumea noastră se nasc și la fel de bine apar fiindcă lumea nu este acorată mult în ceea ce am putea spune viața duhovnicească.⁴⁵ Lipsa de ancorare într-o spiritualitate solidă de cele mai multe ori îl aruncă pe om în ceea ce am putea spune o depărtare de o viață duhovnicească profundă.

Se spune că în vechime a fost un rege care a pe drumul care ducea în fața palatului său un mare pietroi. După ce a făcut acest lucru regele s-a suit într-un turn al palatului său și a început să privească acest pietroi și ceea ce se v-a întâmpla cu el. Pe drum au venit niște nobili:

- I-a uitate mă? A spus un nobil.
- Ce?
- Pe strada care duce la palatul regelui s-a pus un mare pietroi.
- Ce rege fără de grijă este regele nostru.

Nobili au fost mai multe critici la adresa regelui dar nici unul nu s-a pus să dea pietroiul la o parte. Mai apoi au venit niște sfetnici de-ai regelui. Și ei au făcut mai multe critici la adresa regelui că nu știe să își țină curată strada care duce la palat. Au mai venit și niște gardieni:

- Ce este cu acest pietroi? A întrebat un gardian.
- Nu știu. Credeam că știi tu?
- Eu? Ce să știu eu?
- Cine l-a pus aici?
- Asta nu trebuie să știi.

Nici gardienii nu l-au mutat. Mai apoi a venit un agricultor simplu care a văzut că pietroiul stă chiar pe mijlocul drumului care ducea la palatul regelui. Agricultorul s-a uitat în stânga și apoi în dreapta și nu a văzut pe nimeni. Apoi ce și-a spus el:

- Ei uitate, aici este palatul regelui și nimeni nu s-a pus să mute acest pietroi mare. Îl voi muta eu.
- Cu mare greutate în cele din urmă agricultorul a reușit să mute pietroiul de pe stradă. Pe locul unde fusese acest pietroi agricultorul a putut vedea că sunt mai multe monede de aur și un bilet pe care scria:
- Acești bani sunt dați de mine regele pentru cel care v-a muta acest pietroi de pe strada care duce la palatul meu.

Se poate sune că lecția pe care o învățăm din această întâmplare este că pe sfinții părinți nu se cuvine numai să îi citim și să îi criticăm ci de cele mai multe ori este necesar să punem în practică ceea ce citim. Adevărul este că sfinții părinți au lăsat foarte mult scrieri în urma lor. Acest cârți de cele mai multe ori sunt uitate în zilele noastre. Așa se face că de mai multe ori trăim într-o lume fără de repere morale și duhovnicești. Sfinții părinți trebuie să fie pentru noi repere morale în drumul spre mântuire. Pe ei trebuie să îi avem în vedere de mai multe ori și dacă este posibil să ne raportăm din ce în ce mai mult la viața lor.

⁴⁴ Există o opinie care consideră că plânsul este trăsătură constantă a sfinților părinți. Este adevărat că sfinții părinți au vorbit cât se poate de mult despre plâns. Ceea ce trebuie să știm este că plânsul nu este la sfinții părinți un lucru care este scop în sine. De cele mai multe ori plânsul este prezent ca și o formă de pocăință. Se știu de mai mulți sfinți părinți care plîngeau pentru păcatele lumii. Nu trebuie să credem că acest lucru este scopul vieții duhovnicești. Irene Hauserr, *Plânsul și străpuneră inimii la părinții răsăriteni* (Sibiu, 2000).

⁴⁵ Radu Teodorescu, *Rafinamentul în viața duhovnicească creștin ortodoxă* (Cugir, 2015).

După cum am spus, nici un sfânt părinte al ortodoxiei nu a avut în timpul vieții conștiința că este un sfânt a bisericii. Biserica Creștin Ortodoxă a ajuns la concluzia că sfinții părinți sunt persoane sfinte după ce aceștia au trecut din această lume prin faptul că le-a studiat viața și scrierile. S-a făcut în acest sens mai multe compendii de scrieri ale sfinților părinți care de cele mai multe ori ne pot face foarte ușor familiari cu ceea ce se poate spune scrierile și concepțiile pe care le-au avut sfinții părinți. De mai multe ori se poate spune că lumea din zilele noastre ignoră cuvintele sfinților părinți la fel cum în vechime Irod Antipa a ignorat muștrările sfântului Ioan Botezătorul. Adevărul este că sunt și mulți sfinți părinți care au fost citați și de cele mai multe ori se poate spune că au fost mai mulți care au simțit mângâiere din scrierile și cuvintele lor.⁴⁶ După cum am spus, adevărul este că sunt în lumea noastră și oameni virtuoși care cu adevărat în iubesc pe Dumnezeu și se poate spune că acești oameni de mai multe ori ajung să se bucure de scrierile sfinților părinți. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o analizăm mai mulți. În cazul oamenilor care se poate spune că acceptă cuvintele și poveștile sfinților părinți una dintre stările cele mai des întâlnite este cât se poate de mult starea de mângâiere. Omul duhovnicesc atunci când îl citește pe sfântul Ioan Hrisostom, pe Sfântul Atanasie cel Mare, pe Sfântul Vasile cel Mare sau pe Sfântul Grigorie Teologul de cele mai multe ori simte cum sufletul său este mângâiat și el simte ceea ce am putea denumi un fel de bucurie duhovnicească care vine din scrierile sfinților părinți. Sunt mai multe zeci de volume pe care sfinții părinți le-au lăsat în urma lor care se poate spune că ne pot fi cât se poate de mult ajutoare în drumul spre mântuire.

Trebuie să știm în acest sens că drumul nostru spre mântuire nu este niciodată singur. Sfinții părinți au pășit pe acest drum cu mai multe secole înainte de noi. Tot ceea ce trebuie noi să facem este să le urmăm drumul pe care ei au pășit cu mai mult timp înaintea noastră. Acest lucru este ceea ce putem face atunci când avem de ales ofertele ideologice ale lumii în care trăim care știm că de mai multe ori sunt cât se poate de superficiale și de schimbătoare. Aceste lucruri se poate spune că au fost văzute de mai multe ori în lumea noastră care este lume care de cele mai multe ori este greu de înțeles și de cuprins.⁴⁷ Sfinții părinți se poate spune că de cele mai multe ori au fost oamenii au rugăciunii și ei sunt cei care ne-au spus că la o adevărată rugăciune ajungem atunci când ne confruntăm cu anumite ispite ale lumii noastre. După cum am spus, marile adevăruri ale învățăturilor sfinților părinți se cuprind cât se poate de mult în nevoia de rugăciune. La fel de bine la sfinții părinți vom întâlni o rugăciune cât se poate de profundă și care este denumită Rugăciunea lui Iisus. Ce este rugăciunea lui Iisus? Rugăciunea lui Iisus este o rugăciune care a fost practică de mai toți sfinții părinți. Ea este o simplă formulă care se reperă în funcție de respirația omului: Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluește-mă pe mine păcătosul. Această rugăciune se poate spune că este o rugăciune care a fost practică de toți sfinții părinți și ea este un fel de stabilizarea a minții în inimă. Ce să înțelegem prin „stabilizarea minții în inimă?” Înțelegem că omul are două funcții importante în constituția sa sufletească: sentimentele și rațiunea. De cele mai multe ori între sentimente și rațiune există mai multă discordie și de ce nu mai multă neînțelegere. Prin practicarea rugăciunii lui Iisus se poate spune că sentimentele noastre se armonizează cu gândirea noastră sau mai bine spus cu rugăciunea noastră. Acest lucru este un fapt pe care mai toți mari sfinți părinți ai ortodoxiei l-au experimentat. Sunt mai mulți care susțin că rugăciunea lui Iisus este cât se poate de mult o rugăciune pe care numai călugării se cuvine să o facă. Este adevărat că de cele mai multe ori rugăciunea lui Iisus este practică mai mult de călugări dar ea poate fi practică și de laici. De mai multe ori mintea noastră este împrăștiată: ceea ce vedem pe stradă, ceea ce vedem la televizor și pe internet, ceea ce vedem în viața de zi cu zi și enumerarea ar putea continua. Aceste lucruri se poate spune că de mai multe ori aduc în noi un fel de dezechilibru în ceea ce privește legătura sau relația noastră cu Dumnezeu. După cum am spus rugăciunea lui Iisus este o rugăciune pe care credinciosul nu trebuie să o facă numai în Biserică duminică ci o poate face atunci când simte că mintea lui o i-a razna sau o poate face când simte că se află descumpănit sau o face când simte că este biruit de lene. Acest lucru se poate spune că ajută foarte mult.

După cum am spus, o trăsătură a mai multor sfinți părinți a fost rugăciunea lui Iisus o metodă care este menită să refacă sau să restabilească armonia internă a omului și în același timp să îl mențină pe om în stare de legătură cu Dumnezeu. Rugăciunea lui Iisus este o practică pe care o aflăm de la sfinții părinți se poate spune că în special Sfântul Simeon Noul Teolog a practicat-o cel mai mult. Rugăciunea lui Iisus prin urmare nu este o rugăciune care s-a făcut numai în timpul sfinților părinți ai ortodoxiei ci se poate spune că ea se poate face și se poate practica și în zilele noastre. Acest lucru este un fapt care îl găsim de mai multe ori în viața sfinților părinți. Chiar dacă sfinții

⁴⁶ Boethius, *Mângâierile filosofiei* (Editura Gândirea, 2003, reeditare).

⁴⁷ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Pașă celor cinci simțuri* (Neamț, 1826).

erau de mai multe ori ocupați cu mai multe lucruri și mai multe probleme contidiene se poate spune că de mai multe ori ei se rugau cu sufletul fiindcă practicau rugăciunea lui Iisus. Prin urmare, cei care vor să urmeze sfinților părinți vor ști că o metodă de a urma lor este cât se poate de mult rugăciunea lui Iisus. Această rugăciune este o rugăciune pe care atunci când o facem ne asemănăm cu mari sfinți părinți ai trecutului care au fost practicanți ai ei. Rugăciunea lui Iisus se poate face pe stradă, atunci când privom la televizor sau ascultăm la radio fiindcă ea este cea care ne menține în comuniune cu Dumnezeu.⁴⁸ Ceea ce știm este că rugăciunea lui Iisus nu este pe placul celui rău sau al diavolului. Se spune că mai demult la muntele Athos a fost un călugăr tânăr care rostea rugăciunea lui Iisus neîncetat. Acest călugăr nu știa însă foarte bine muzica bisericească. A voit învăța muzica bisericească dar nimeni nu îl învăța. La un moment dat a venit la el un călugăr pe care acesta nu îl mai văzuse și care credea că este dintr-o altă mănăstire. Acest așa zis călugăr i-a spus.

- Te voi învăța eu muzica bisericească.
- Mulțumesc mult. Îmi doresc acest lucru foarte mult.
- Însă voi face acest lucru cu o condiție.
- Ce condiție?
- Dacă vei înceta să te mai rogi cu metaniile.
- Adică să nu mai fac rugăciunea lui Iisus?
- Exact.

Atunci călugărul cel tânăr și-a dat seama că acesta era diavolul care a voit să îl facă să nu se mai roage. L-a respins pe diavol și a continuat mai departe să se roage.

CAPITOLUL 3

SFINȚII PĂRINȚI ȘI CONFUZIA LUMII ACTUALE

Lumea în care trăim de mai multe ori s-a dovedit a fi o lume chestionabilă. Acest lucru fiindcă sunt în această lume mai multe lucruri rele. Să ținem cont în acest sens că în lumea noastră au existat mai multe războaie, neînțelegeri, conflicte, revoluții, rebeliuni sau omoruri. Toate acesta se poate spune că ne fac conturul unei lumi instabile și de ce nu confuze. Poate una dintre cele mai pregnante trăsături a lumii în care trăim este confuzia. Această confuzie de cele mai multe ori este una negativă fiindcă ea îl face pe omul obișnuit să nu știe în ce parte să meargă. De mai multe ori ne aflăm în situația de a fi confuzi referitori la liderii noștri, de a fi confuzi referitor la anumite regiuni geografice, de a fi confuzi referitor la anumite practici morale ale lumii în care trăim. În realitate se poate spune că fără nici o îndoială confuzia este un lucru rău. Mai mult decât atât sunt mai mulți oameni care sunt ei înșiși confuzi și în acest sens ei sunt cât se poate de mult fără nici o direcție. În sens generic confuzia este de cele mai multe ori o stare care definește pe mai mulți oameni din lumea noastră. Acest lucru se dovedește de cele mai multe ori productiv. Este cât se poate de adevărat că fără să avem niște repere sigure de cele mai multe ori ne pierdem pe noi și existența noastră.⁴⁹ Prin urmare, se poate spune că de mai multe ori este cât se poate de adevărat că nu știm în ce direcție să apucăm. Acest lucru este o realitate și o stare de fapt de care trebuie să ținem cont. Valorile lumii noastre de cele mai multe ori sunt contestate și puse la îndoială. Iată ce ne spune în acest sens Sfântul Vasile cel Mare: “un lucru trebuie să avem clar în mințile noastre: că o dată ce suntem făptura bunului Dumnezeu, că o dată ce suntem păziți de El, Care rânduieste pentru noi și pe cele mici și pe cele mari, urmează că nu putem suferi ceva fără voia lui Dumnezeu și că nici una dintre suferințele noastre nu este spre vătămarea noastră sau spre ceva asemănător; și deci nu trebuie, să ne închipuim pentru noi o situație mai bună.”⁵⁰ Prin urmare, ceea ce ignoră lumea în care trăim este de mai multe ori ceea ce am putea spune purtarea de grijă a lui Dumnezeu. De mai multe

⁴⁸ Norris J. Chumley, *Tainele rugăciunii lui Iisus* (Editura Doxologia: Iași, 2012).

⁴⁹ Radu Teodorescu, *Răul în marile religii ale lumii* (Pennsylvania, 2002).

⁵⁰ Omilia s IX-a, *Că Dumnezeu nu este autorul relelor*.

ori se poate spune că omul trăiește în lume ca și când Dumnezeu nu ar avea grijă de lumea în care trăim. Acest fapt se poate vedea din fuga a mai multor semenii de ai noștri după bogății care de cele mai multe ori devin mai importante și mai prețioase decât încrederea în Dumnezeu și în pronia Sa. În acest sens, tot sfântul Vasile cel Mare ne spunea că: “este o nebunie să nu te bucuri de sănătatea sufletului și să te mârnești de schimbarea mâncărilor, lăsând să se înțeleagă că-ți face mai multă bucurie plăcerea stomacului decât purtarea de grijă a sufletului.”⁵¹

După cum am spus, în această lume se poate spune că trenuie să avem un reper pe sfinții părinți. Acest lucru este un fapt care de mai multe ori ne duce în spre a avea o înțelegere corectă sau mai bine spus ortodoxă a lumii din jur. Este un fapt cât se poate de adevărat că ortodoxia este de mai multe ori o raportare corectă în ceea ce privește lumea din jur. Sfinții părinți sunt în acest sens cei care se poate spune că ne ajută să ne desăvârșim pe noi și lumea și ei sunt cei pe care trebuie să îi urmăm.

Se spune că mai de mult a existat un fluture care s-a îndrăgostit de o stea de pe cer. Acest fluture s-a dus și le-a spus prietenilor săi.

- Am venit să vă spun un lucru.
- Ce lucru?
- Sunt îndrăgosit.
- De cine?
- De o stea.
- Hahahaha, cum să fii îndrăgostit de o stea?
- Foarte bine.
- O stea este un lucru la care nu vei ajunge niciodată, a spus unul dintre fluturi.
- Și ce este cu asta?
- De ce nu îți găsești ceva mai apropiat de tine?
- La ce te referi?
- De ce nu iubești un felinar? A spus un alt fluture.
- Sau de ce nu iubești o lumânare? A zis un alt fluture.
- Sau de ce nu iubești o flacără? A spus un alt fluture.
- Nu pot face acest lucru fiindcă eu iubesc o stea.

A venit noaptea și fluturile nostru a început să zboare uitându-se spre steaua lui preferată. Ce s-a întâmplat cu ceilalți fluturi: au murit cu toții arși unul de felinar, altul de lumânare și altul de flacără. Morala acestei întâmplări este că de cele mai multe ori “a iubi stelele” înseamnă a avea un țel sau un scop ambițios mai bine spus care să fie foarte sus și care să ne motiveze în acțiunile noastre. Un astfel de model se poate spune că pot fi pentru noi sfinții părinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe.

Lumea noastră din nefericire de mai multe ori nu are țeluri sau scopuri înalte și în acest sens de cele mai multe ori ajunge fie într-o stare de delăsare sau fie într-o stare de confuzie.⁵² După cum am spus de cele mai multe ori se poate spune că în lumea noastră sunt mai multe eșecuri fiindcă la drept vorbind nu există prea multe idealuri și scopuri înalte. De mai multe acest lucru se dovedește a fi cât se poate de mult un lucru care nu este bun. Pentru a avea o lume frumoasă și bună de cele mai multe ori trebuie să avem țeluri și scopuri nobile. Sunt în acest sens mai mulți oameni care sunt dezamăgiți de ceea ce găsesc în lumea din jurul lor: răutate, ceartă, dezbinare, insulte, sudalme și multe altele de acest fel. Acești oameni se poate spune că de cele mai multe ori îi vor găsi pe sfinții părinți cât se poate de actuali și buni de urmat. De cele mai multe ori după cum am spus, lumea noastră se află în confuzie fiindcă ne lipsește ceea ce am putea spune niște exemple solide. Am pus în această carte mai multe exemple pe care le putem urma. Fie că este sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Ioan Hrisostom sau Sfântul Nicolae, de cele mai multe ori se poate spune că avem de urmat niște exemple. Forța exemplului propriu se poate spune că este cea mai convingătoare. În acest sens, forța exemplului sfinților

⁵¹ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări*, (E.I.B.M.B.O.R., București, 2004).

⁵² Răzvan Codrescu, *Gâlceava dracului cu lumea* (Editura Nemira: București, 2005).

părinți este încă actual pentru lumea în care trăim. Acest lucru de mai multe ori a fost negat de cei care nu cred în Dumnezeu.⁵³ Prin urmare, se poate spune că libertatea pe care o avem de mai multe ori ne-a dus pe drumuri greșite și după cum am spus, poate unul dintre cele mai greșite drumuri este drumul necredinței. Sunt mai mulți care ne spun că nu are rost să îi citim pe sfinții părinți fiindcă sfinții părinți nu ai trăit în timpurile și vremurile noastre și prin urmare nu avem cum să ne raportăm la ei. Acest lucru după cum am spus este neadevărat. În zilele noastre la fel ca și în trecut trebuie să găsim metode de a ne raporta la sfinții părinți și nu la cine știe ce curente ultrasofisticate care de cele mai multe ori se dovedesc a fi înșelătoare. Mai știm că trăim într-o lume care de mai multe ori funcționează pe principiul modei. Ceea ce este la modă de mai multe ori este cât se poate de mult acceptat de lumea în care trăim. Acest lucru după cum am spus nu funcționează în cazul sfinților părinți. De ce este așa? Este așa fiindcă sfinții părinți au fost oameni care s-au învrednicit să ajungă la o mare comuniune cu Dumnezeu. Fiindcă au ajuns la comuniune cu Dumnezeu se poate spune că ei nu mai au nevoie de un anumit context istoric în care să se desfășoare sau mai bine spus să fie catalogați. Tot ceea ce ține de experiența lui Dumnezeu este în plan uman cât se poate de mult un lucru valabil pentru toate timpurile.

Se spune că mai de mult un rege a făcut un concurs care se referea la cine v-a picta cel mai frumos tablou al păcii. El i-a chemat pe pictori care au venit în număr destul de mare și le-a spus:

- V-am adus aici pentru un motiv bine întemeiat.
- Ce motiv? Au întrebat pictorii.
- Vreu ca voi să îmi pictați un tablou care să fie simbol al păcii.
- Foarte bine.

Pictorii s-au pus pe muncă. După mai mult timp au terminat tablourile, regale s-a dovedit mulțumit numai de două tablouri. Primul tablou, era o câmpie cu multă verdeață, cu nori ca și vata, și cu foarte mult soare. Al doilea tablou era un tablou cu niște stânci abrupte, un cer noros și cu o cascadă care cădea în continuă de la o mare înălțime. În cele din urmă regele a putut vedea lângă cascadă că o păsărică și-a făcut acolo cuib și își hrănea pui. Ea nici că nu se uita la cascada și la cerul noros.

- Este foarte greu să mă decid, le-a spus regale pictorilor.
- De ce?
- Ambele sunt picture foarte bune.
- Așa este.
- Aș vrea să te întreb pe tine pictore ce înseamnă acel cuib de pasăre lângă cascadă, pe care le-ai făcut? A întrebat regale pe al doilea pictor.
- Înseamnă maiestate că nu este important să trăiești într-un mediu liniștit și fără de zgomot ci de cele mai multe ori pacea inimii este la fel de importantă și uneori și mai importantă decât liniștea externă sau exterioară.
- Pictore, m-am decis tu ai câștigat competiția pentru cel mai bun tabloul al păcii.

După cum am spus, pacea inimii este un lucru care a fost de mai multe ori în central sau în atenția sfinților părinți. Acest fapt este unul care ne demonstrează că în plan teoretic ne putem oricând și oricum raporta la sfinții părinți. După cum am spus, de mai multe ori se poate spune că tema păcii a fost abordată de sfinții părinți. Există în acest sens două categorii de pace: externă și internă. De cele mai multe ori pacea internă este un lucru care se manifestă prin liniștea conștiinței și atunci când conștiința nu ne mustră pentru faptele și pentru acțiunile noastre. Acest fapt este o realitate de care trebuie să ținem cont.

⁵³ Realitatea este că în lumea noastră sunt mai multe forme de necredință și aceste forme de cele mai multe ori se poate spune că sunt nocive. Există în acest sens mai multe curente care neagă existența lui Dumnezeu și a religiei. În acest sens, un mare curent din secolul al XX-lea a fost marxismul. Marxismul se poate spune că a negat cât se poate de mult nevoia religiei pentru lumea noastră denumind-o „opium pentru popor.” Serafim Alfeiev, *Calea răstăcirilor. Adevăr și minciună despre viața după moarte* (Editura Sofia: București, 2014).

Lumea de azi se poate spune că de mai multe ori privește la conținutul extern al lucrurilor fiindcă este mult prea greu să se concentreze și la alte aspecte ale marilor oferte pe care le avem. Trebuie să știm că de cele mai multe ori realitatea este că lumea în care trăim este schimbătoare. Acest lucru se poate vedea prin modele care există în lumea noastră. Sunt mai multe mode care de mai multe ori se schimbă de la an la an și uneori de la lună la lună. Aceste lucruri de cele mai multe ori aduc cu sine ceea ce am putea spune un gol psihologic. În sine ceea ce caută omul este foarte mult un fel de stabilitate a sa și a existenței sale. Se poate spune că lumea noastră modernă de mai multe ori ne oferă lucruri extreme de avansate tehnic dar ne oferă foarte puțină stabilitate.⁵⁴ După cum am spus de mai multe ori se poate vedea că în lumea noastră există cât se poate de mult puțină stabilitate. Acest lucru îl demonstrează ceea ce am putea spune mai multe mișcări de stradă, mai multe proteste și mai multe alte mișcări sociale. Se poate spune că toate acestea sunt cât se poate de mult cele care ne fac viața de zi cu zi mai grea și de ce nu mai dificilă. Prin urmare, este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori aceste realități sunt cele care de mai multe ori ajung să definească ceea ce am putea spune mediul lumesc în care trăim. După cum știm, trebuie să existe niște exemple sau mai bine spus niște repere la care să ne putem raporta în zilele noastre și în viața noastră de zi cu zi. Aceste exemple se poate spune că sunt sfinții părinți ai ortodoxiei. După cum am spus, sfinții părinți sunt cât se poate de mult persoane care ne pot fi de folos în ceea ce privește viața noastră de zi cu zi sau modul în care se cuvine să trăim. S-a spus de mai multe ori că lumea în care trăim este o lume fără de repere și fără de exemple. Sfinții părinți sunt prin urmare exemple pe care le putem urmări. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori exemplele sfinților părinți sunt necunoscute și la fel de bine ignorate de unii dintre noi.⁵⁵

Trebuie să știm că de cele mai multe ori sfinții părinți sunt cât se poate de mult persoane care ne pot fi de folos și ne pot ajuta în ceea ce am putea spune drumul nostru prin lumea aceasta. Acest drum de cele mai multe ori se poate spune că este de mai multe ori cât se poate de mult dificil și greu. Acest lucru după cum am spus este așa fiindcă sunt mai mulți semeni de ai noștri care ne fac viața și existența cât se poate de grea. Este prin urmare o realitate faptul că de cele mai multe ori sfinții părinți ne sunt exemple în acest sens. S-a spus de mai multe ori că trăim într-o lume în care modele și exemplele sunt cât se poate de mult puse sub semnul întrebării. Acest lucru s-a putut vedea de mai multe ori din modul în care lumea noastră își alege pe cei care o reprezintă. Se spune că la un moment dat a existat un indigen american care a voit să îi ofere o lecție de maturitate la fiul său. Acesta l-a chemat pe fiul său care era adolescent și i-a spus:

- Te-am chemat aici fiindcă vreau să fac o lecție de maturitate cu tine.
- Ce lecție?
- V-a trebui să mergem în pădure și acolo să stai legat la ochi o noapte.
- Bine, vom face cum vei spune.

Tatăl l-a luat pe copil și l-a dus în pădure. Acolo a putut vedea că în pădure se auzeau mai multe sunete de animale pe care copilul le-a simțit extrem de puternic. S-a înnoptat și copilul stătea legat la ochi. Toată noaptea i-a fost frică ca nu cumva să fie atacat de un animal sălbatic. În cele din urmă el a venit dimineața. El acum își putea deschide ochii. A putut vedea că tatăl său fusese în tot acest timp lângă el.

După cum am spus de cele mai multe ori când suntem în confruntare cu grijile acestei lumi de mai multe ori ni se pare că suntem singuri. Singurătatea este un sentiment care de mai multe ori poate fi resimțit în zilele noastre. Singurătatea după cum am spus, este un lucru care face ca de mai multe ori lumea noastră să fie confuză. În realitate stările de dezamăgire și stările de eșec pe care le trecem mai mulți dintre noi au fost de mai multe ori experimentate de sfinții părinți și de cei care au fost în trecut. Acest lucru este de mai multe ori ignorat în zilele noastre. Se poate spune că de cele mai multe ori lumea în care trăim este o lume care dacă nu ne conformăm la cursul ei confuz de mai multe ori avem de suferit și de mai multe ori suntem singularizați. Acest fapt a putut fi văzut de mai multe ori

⁵⁴ Dumitru Popescu, *Ortodoxie și contemporanitate* (Editura Diogene: București, 1996).

⁵⁵ Constatin Voicu, *Studii de teologie patristică* (Editura Bizantină: București, 2004).

în viața noastră. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori stătea de singularizare pe care mai mulți dintre semenii noștri o resimt este cât se poate de mult o stare care ne face să se simțim în derivă. Acest lucru are loc fiindcă după cum am spus, răutatea se instalează de mai multe ori la nivelul celor care ne conduc. Marii lideri ai lumii de mai multe ori nu se raportează la sfinți și la ceea ce a putea spune sfinții părinți. Pentru mai mulți dintre ei sfinții părinți poate nici că nu au existat. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere.⁵⁶

Se spune că într-un mic orașel trăia un mic negustor. Acesta avea o fiică foarte frumoasă. Într-o zi acest negustor a rămas dator unui cămătar care era foarte urât. Cămătarul i-a propus un târg.

- Uite aș vrea să îți propun un târg.
 - Ce târg?
 - Dacă mi-o dai pe fiica ta de soție, voi uita de banii care îmi ești dator.
 - Nu cred că este cea mai bună idee.
 - Atunci uite ce vom face: voi pune o pietricică într-un pachet și o pietricică neagră în alt pachet. Dacă fiica ta v-a lua piatra neagră v-a trebui să fie soția mea și datoria v-a fi iertată și dacă v-a lua pietricica neagră ea nu trebuie să se căsătorească cu mine și datoria ta v-a fi iertată. Însă, dacă fiica ta nu v-a lua nici o pietricică v-a trebuie să vă duceți amândoi la pușcărie.
- A venit fiica lui și cămătarul a pus două pietricele negre în pachet fără ca tatăl să vadă. În cele din urmă a venit și fiica ce și-a dat seama de viclenia cămătarului. Ea a luat o pietricică din pachet și s-a făcut că o scapă jos mai înainte de a fi văzută.
- Vai de mine, ce neîndemânatică sunt. Dar nu este nici o problemă, dacă te vei uita în pachet îți vei putea da seama pe care am luat-o.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de mai multe ori lumea în care trăim este o lume confuză în care valorile sunt cât se poate de mult amestecate și de ce nu confuze. Realitatea este că sunt mai mulți oameni răi în lumea noastră care de mai multe ori ajung să semeie discordie și neînțelegere între noi. Acest lucru are loc de mai multe ori și este bine să ne interesăm de el. Oamenii răi după cum am spus, voiesc ca toți să fie ca și ei și atunci când nu reușesc acest lucru de cele mai multe ori se poate spune că ei ne fac și pe noi să fim asemenea lor. Confuzia nu este un lucru bun și sunt mai mulți care se poate spune că în lumea noastră au ajuns la o confuzie a valorilor și a modului în care gândesc. Fără nici o îndoială acest lucru este o realitate pe care nu o putem nega și de care nu ne putem îndoi. Sfinții părinți se poate spune că sunt exemple și persoane care de cele mai multe ori ne fac și ne duc în spre ceea ce se poate spune o stare de înțelegere și o stare de lipsă de confuzie. Sfinții părinți nu au avut nici un fel de îndoială referitor la care este drumul pe care trebuie să îl facem. Acest lucru nu este valabil în lumea noastră care după cum am spus de mai multe ori este schimbătoare. În lumea noastră există curente new age, yoga, guruiste și astrologice care de mai multe ori ne momesc cu ofertele lor. În cele din urmă sunt mai mulți care cad pradă superstițiilor cum sunt zodiacul și horoscopul. Aceste lucruri se poate spune că sunt realități pe care trebuie să le avem în vedere și pe care nu le putem ignora. Fără nici o îndoială că în zilele noastre de cele mai multe ori aceste lucruri sunt realități pe care nu le putem ignora. S-a spus de mai multe ori că trăim într-o lume a surogatelor. Aceste surogate sunt cât se poate de mult lucruri și fapte care nu au nici un fel de direcție precisă sau exactă. Prin urmare este cât se poate de adevărat că nu putem să ignorăm aceste lucruri.⁵⁷ Rostul nostru în această lume este după sfinții părinți de a face o viață bună și frumoasă. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. Sfinții părinți sunt de părere că lumea este bună așa cum a creat-o Dumnezeu dar de mai multe ori ea s-a pervertit prin ceea ce am putea spune păcat și patimi. Se poate vedea după cum am spus de mai multe ori un accent mare pe care sfinții părinți îl fac asupra păcatului și a patimilor. Acest lucru este o realitate pe care mai toți sfinții părinți au accentuat-o.

⁵⁶ Antonie Plămădeală, *Preotul în Biserică, în lume, acasă* (Sibiu, 1996).

⁵⁷ Ioanis Zizioulas, *Prelegeri de dogmatică creștină* (Editura Sofia: București, 2014).

Păcatul este cel care de cele mai multe ori pervertește natura umană și o face să nu mai fie conformă voi lui Dumnezeu. Prin urmare sfinții părinți au vorbit cât se poate de clar și de corect referitor la faptul că de cele mai multe ori păcatul este cel care aruncă lumea în care trăim într-o stare de neînțelegere și de gâlceavă.⁵⁸ Perversiunea, răutatea, hula, învrăjbirea și neînțelegerea sunt de cele mai multe ori care se poate spune că îi poate afecta și îi poate influența și pe cei care sunt cât se poate de mult pe calea cea bună sau dreaptă. În acest sens, este adevărat că de mai multe ori păcatul și patima unora au efecte și se resfâng și asupra lumii din jur. Acesta este un adevăr pe care îl putem învăța de la sfinții părinți.⁵⁹

Prin urmare este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori rolul sau acțiunile sfinților părinți ai ortodoxiei sunt considerate ca și realități trecute și care nu mai sunt actuale de mai multă vreme. Actualitatea pentru lumea de azi de cele mai multe ori este un torent de evenimente și de secvențe mediatice care de cele mai multe ori nu are o direcție și un scop foarte bine definit. În special în rândul tinerilor se poate spune că de mai multe ori se poate vedea starea de confuzie pe care o crează lumea de azi. Să ne aducem aminte din trecut că starea de confuzie nu este un lucru pe care îl întâlnim în premieră în timpurile noastre. În timpul când lumea s-a pus să consturiască turnul Babel se poate spune că acest gen de mentalitate a mai existat. Babel se poate spune că a fost un loc al confuziei în care limbile oamenilor s-au amestecat.⁶⁰ Toate aceste lucruri se poate spune că ne ridică cu o stringență destul de mare ceea ce am putea denumi modul în care omul modern se raportează la lumea în care trăiește. După cum am spus sunt mai multe persoane perverse în mediul nostru public și acest lucru de mai multe ori se poate spune că induce lumea în care trăim în ceea ce am putea spune o stare de confuzie. Această stare de confuzie de care vorbesc mai mulți este un lucru cu care s-au confruntat și sfinții părinți din trecut. Diferența dintre noi cei care suntem conștienți de starea de confuzie a lumii și sfinții părinți a fost că sfinții părinți au fost cât se poate de tranșanți în ceea ce privește confuzia sau gâlceava lumii. Este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere și pe care trebuie să îl exprimăm mai pe larg. Acolo unde omul este sincer în relația sau legătura Sa cu Dumnezeu se poate spune că de cele mai multe ori omul nu simte nici un fel de confuzie. În acest sens, se poate spune că de cele mai multe ori dictatorii și tranii sunt cei care reușesc să își ridici pedestalul supremației proprii prin confuzie. După cum am spus starea de confuzie din lumea noastră de mai multe ori se poate spune că se manifestă și prin plictis. Omul modern este un om care se plictisește repede: el se plictisește de țara în care trăiește, de vecinii pe care îi vede zilnic, de semenii săi sau de propria lui activitate propersională. Aceste lucruri se poate spune că au fost prezente și la timpul sfinților părinți. Sfinții părinți s-au confruntat și ei cu starea de plictis a lumii. Această stare de cele mai multe ori îi dă sentimentul că nimic nu are rost și că omul se învârtă în cerc fără să ajungă niciunde. Aceste lucruri se poate spune că sunt realități care sunt cât se poate de mult trăsături generice ale lumii în care trăim. Nu este prin urmare un lucru nouă că lumea de azi se plictisește extrem de repede. Acest lucru poate fi văzut din graba cu care de cele mai multe ori ceea ce era de interes ieri nu mai este de interes azi. Aceste lucruri după cum am spus sunt realități pe care și sfinții părinți le-a trăit. Starea de plictis a lumii față de lucrurile serioase se poate spune că este o stare care de cele mai multe ori provine din faptul că omul modern de cele mai multe ori are o viziune superficială despre viață și despre existență. De cele mai multe ori omul modern ajunge să se bazeze în cultura sa pe ceea ce am putea spune instrumentele de informare în masă: televizor și radio și în acest sens de mai multe ori cultura omului modern este una cât se poate de superficială. Sfinții părinți după cum am spus au fost persoane care s-au aflat într-o stare de dialog cu lumea din jur și de cele mai multe ori se poate spune că acest lucru a dat rezultate. Prin seriozitatea lor se poate spune că sfinții părinți au fost cei care au creat ceea ce cunoaștem azi ca și o cultură creștină. Lumea de azi după cum am spus de cele mai multe ori nu are o noțiune exactă a ceea ce este o cultură creștină și de cele mai

⁵⁸ Tema sau tematica lumii este una care este prezentă în scrierile sfinților părinți prin care ei ne învață sau mai bine spus ne îndeamnă cum să fim mai buni și cum să ajungem la ceea ce se poate spune o lume mai bună. Sfinții părinți prin exemplul lor ne îndeamnă să facem o lume mai bună. Cuviosul Paisie de la Neamț (Velickovski), *Autobiografia unui stareț*, (Sibiu, 1996).

⁵⁹ Paisie Aghioritul, *Patimi și virtuți* (Editura Evanghelismos: București, 2007).

⁶⁰ Umberto Eco, *În căutarea limbii perfecte* (Editura Polirom, Iași, 2002).

multe ori după cum am spus sunt prezente sau exprimate mai multe surogate prin ceea ce am putea denumii ca și sensul unei culturi creștine. Aceste lucruri după cum am spus, sunt realități care definesc în sine modul și starea omului contemporan. Omul contemporan după cum am spus este un om care de cele mai multe ori dorește să fie emacipat dar nu este singur în ce direcție o apucă. Acest lucru se poate vedea din puzderia de curenți cu caracter sectar al zilelor noastre. Aceste lucruri sunt așa fiindcă se poate spune că omul modern nu știe în ce direcție să o apuce.⁶¹

Se spune că la un moment dat a existat o insulă pe care trăia: Fericirea, Tristețea, Vanitatea, Timpul, Cunoașterea și în cele din urmă Iubirea. Se spune că într-o zi s-a anunțat că malurile acelei insule se vor scufunda și așa că toți și-au făcut bărci pentru a părăsi insula. Singura care nu și-a făcut nici o barcă a fost Iubirea. Iubirea a fost cel care a rămas și a voit să stea până la ultimul moment. Când insula era pe punctul de a se scufunda Iubirea a cerut ajutor. Bogăția trecea pe lângă Iubire într-o barcă mare și frumoasă.

- Bogăție, mă poți lua și pe mine cu tine? A întrebat Iubirea.
- Nu, nu pot. În barca mea este foarte mult aur și argint. Nu am cum să mai am loc și pentru tine.

Iubirea s-a rugat atunci de Vanitate să o ajute.

- Vanitate, te rog ajută-mă, mă voi scufunda în curând.
- Nu te pot ajuta, ești umedă și ai putea să îmi strici barca.

Pe lângă iubire a trecut și Tristețea.

- Tristețe, mă poți ajuta să mă lași în barca ta?
- Nu te pot ajuta. Sunt atât de tristă că nu am chef de nimeni.

A trecut pe acolo și Fericirea dar ea nici nu a vrut să știe de iubire. În cele din urmă Iubirea a putut auzii un glas.

- Iubire vino și te voi ajuta eu.

Iubirea s-a uitat în urmă și a putut vedea un bătrân alb. A urcat pe barca lui și în cele din urmă Iubirea s-a salvat.

După ce a ajuns la loc sigur Iubirea s-a dus și a întrebat Cunoașterea:

- Cine este cel care m-a ajutat?
- Cel care te-a ajutat este Timpul.
- Cum se face că numai timpul m-a ajutat?
- Fiindcă numai Timpul poate înțelege cât de prețioasă este Iubirea.

Am apus această pildă pentru a demonstra că în lumea noastră sunt mai multe caractere și mai multe trăsături. De cele mai multe aceste caractere și aceste trăsături nu se potrivesc cu ale noastre și de ce să nu spunem că de mai multe ori ele ajung chiar să ne ignore.

În această situație confuză de a cere sprijin și îndrumare se poate spune că se găsește și omul modern care de mai multe ori trece prin mai multe crize și mai multe probleme. Nu trebuie să uităm faptul că în lumea noastră sunt și oameni răi sau mai bine spus omeni rău intenționați care de mai multe ori ne facă să ne pierdem sau mai bine spus să nu știm în ce direcție să apucăm. Acest lucru după cum am spus este un produs al răutății de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere. Confuzia lumii de cele mai multe ori se poate spune că se manifestă în starea în care toți cei din jur sunt vinovați și în care în realitate nimeni nu este pedepsit. La fel de bine se poate spune că există și o mentalitate care de mai multe ori ne face să ne mulțumim cu foarte puțin. După cum am spus, este bine ca omul să își cunoască potențialul. După sfinții părinți potențialul nostru trebuie să îl punem în slujba lui Dumnezeu. Acest lucru în cele din urmă ne duce la ceea ce se poate spune adevărul sens al existenței omului. Omul după cum am spus este chemat să ducă o viață în comună cu Dumnezeu și acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori este o stare sau o realitate productivă și de ce nu dinamică. Viața omului după cum

⁶¹ Georges Florovsky, *Creștinism și cultură* (Cugir, 2008).

am spus de cele mai multe ori este confuză din propria lui modernitate. De cele mai multe ori acest lucru are loc după unii din cauza faptului că de mai multe ori ortodoxia se manifestă pe sine printr-un cult și o muzică bisericească arhaică de care de cele mai multe ori nu mai este conformă cu moda zilelor noastre. Să fim realiști, de mai multe ori auzim obiecție că Biserica Creștin Ortodoxă și sfinții părinți nu sunt în ton cu timpurile. Acest lucru de cele mai multe ori se poate spune că are loc din cauza ignoranței a mai multor oameni care se poate spune că nu știu în ce direcție să o apuce. După cum am spus, Biserica Creștin Ortodoxă se bazează pe o tradiție pe care a primit-o de mai înainte de existența ei. Această tradiție este însă una dinamică și nu este o tradiție statică.⁶²

După cum am spus, de mai multe ori starea de confuzie se manifestă în zilele noastre prin ceea ce se poate spune faptul că mai multe lume nu mai crede realmente în sfinții părinți. Există atât de multă răutate și violență uneori în jurul nostru că este greu să mai credem că au existat în trecut sfinți părinți. În acest sens, sunt mai mulți care fiind victima confuziei se poate spune că refuză să mai lectureze sau mai bine spus să se axeze pe scrierile sfinților părinți. Acest lucru după cum am spus se manifestă de mai multe ori în lumea noastră prin faptul că unii chiar ajung să îi înlocuiască pe sfinții părinți ai ortodoxiei cu ale modele și cu alte repere care sunt departe de ceea ce se poate spune duhul și învățăturile sfinților părinți. Acest lucru a avut loc mai ales în occident care se poate spune că din dorința de indivizualizare a luat-o pe un drum propriu în materie de spiritualitate și de viață duhovnicească. Occidentul este cel care a considerat că sfinți părinți sunt cu adevărat Francisc de Assisi, Toma Aquino, Bonaventura sau Bernard de Clairvaux. Ceea ce ne spune penumatologia creștin ortodoxă este că de cele mai multe ori pentru ca cineva să fie sfânt el trebuie să mărturisească o învățătură de credință ortodoxă. Se poate spune că de cele mai multe ori în lumea catolică sfinții părinți nu sunt recunoscuți unanim. Acest lucru se poate spune că aduce cu sine și mai multă tensiune în ceea ce am putea denumi procesul de mântuire al omului care de mai multe ori este cât se poate de mult greu de realizat. Sfinții părinți după cum am spus au fost sfinții care au voit ca filosofia lor sublimă să fie cât se poate de mult mântuirea. Prin urmare în drumul spre mântuirea se poate spune că ei au renunțat la tot și la toate acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont. Sfinții părinți ai ortodoxiei după cum am spus nu au fost persoane care au creat asemenea teologilor catolici un curent scolastic care susținea că tot ceea ce nu este experimentat de mintea omului în legătură cu Dumnezeu nu poate fi adevărat. Se poate spune că de mai multe ori mentalitatea occidentală care s-a voit pe sine una emancipată și inovatoare care să aducă cu sine cât mai multe lucruri noi. Acest lucru a făcut din sfinții părinți un subiect de periferie a lumii occidentale. Realitatea este că mai toți marii teologi catolici i-au prețuit pe sfinții părinți. Știm în acest sens, că Toma Aquino avea mare respect față de Sfântul Ioan Hrisostom.

Se mai poate spune că un alt mare val de confuzie în ceea ce privește pe sfinții părinți a fost veacul reformelor în care mai multe biserici s-au dezlipit de Biserica Catolică. Se știe că cei trei mai reformatori au fost Luther, Zwingli și Savonarola. Aceștia trei se poate spune că în trecut în loc să se raporteze la scrierile sfinților părinți au preferat să ajungă la un fel de teologia proprie care a primit numele de teologie reformatoare. Aceste lucru se poate spune că a adus în lume și mai multă confuzie religioasă decât era cunoscută deja. În cele din urmă se poate spune că tot în acest sens sunt mai mulți oameni care sunt cât se poate de nemulțumiți de ceea ce are loc în lumea religioasă. Acest lucru fiindcă de cele mai multe ori mai multe mișcări cu caracter terorist din orientul mijlociu se prezintă pe sine ca și un fel de mișcări religioase. În acest mai mulți semeni de ai noștri care se poate spune că nu sunt tari și bine ancorați în credință de cele mai multe ori ajung cât se poate de mult la ceea ce am putea spune o confuzie a valorilor morale. După cum am spus, prin natură orice om are în sine ceea ce a putea denumi distincția dintre bine și dintre rău. Ceea ce este mai greu pentru mai mulți semeni de ai noștri este să înțeleagă că binele și răul sunt ontologic imposibil de reconciliat unul cu altul. Ceea ce are loc însă în lumea noastră este faptul că sunt mai mulți care sunt ignoranți sau mai bine spus nu sunt cât se poate de mult conștienți de ceea ce se poate spune o ierarhie a binelui. Binele este și el în structura sa fundamentală ierarhic. Acest bine ierarhic se poate spune că de cele

⁶² Nae Ionescu, *Predania și un îndreptar cu și despre Nae Ionescu* (Sibiu, 2001).

mai multe ori culminează în ceea ce a putea spune persoana sfinților. Există în acest sens o diferență ierarhică dintre un om moral și un om sfânt. Sfântul este mai presus de un om moral fiindcă se poate spune că el întruchipează în sine moralitatea. Acest lucru este un fapt care de mai multe ori se poate spune că îi duce pe semenii noștri în confuzie. Sunt mai puțini care sunt învățați să gândească binele în sens ierarhic. Acest lucru însă nu este o noutate în ortodoxie. Sfântul Dionsie Areopagitul a vorbit cu mulți ani în urmă de sensul de ierarhie în biserică și în viața duhovnicească.⁶³ După cum am spus, dacă suntem interesați de mântuire vom fi interesați și de sfinții părinți care au ajuns să dobândească mântuirea cu mult înainte de noi.

Se spune că la un moment dar un taximetrist a fost chemat de un domn dintr-o mare metropolă. Taximetristul s-a prezentat de dimineață la acest domn.

- Bună dimineața, a spus taximetristul.
- Bună dimineața.
- Unde vom merge?
- La spital.
- Foarte bine.
- Vă mulțumesc.
- Sunteți cumva bolnav?
- Nu, nu sunt.
- Atunci la cine mergeți?
- La soția mea.
- Este bolnavă?
- Da.
- Dar de ce suferă? A continuat curios taximetristul.
- Soția mea s-a îmbolnăvit de Alzheimer.
- Am mai auzit de această boală.
- Este o boală cunoscută.
- Da este.
- Și cum se manifestă această boală?
- Cel bolnav uită tot ceea ce știe.
- Deci este un fel de spălare a creierilor?
- Se poate spune și așa.
- Bine dar cum se manifestă această boală în cazul soției dumneavoastră
- Ea a uitat cine sunt.
- Și dacă a uitat cine sunteți de ce o mai vizitați?
- O vizitez fiindcă eu nu am uitat cine este ea chiar dacă ea a uitat cine sunt eu.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de mai multe ori noi trăim într-o lume care uită foarte repede și de ce nu foarte ușor trecutul. Chiar dacă lumea uită de mai multe ori trecutul și de ce nu și pe sfinții părinți din veacurile de formare ale ortodoxiei acest lucru nu trebuie să îl facem și noi.

După cum am spus, confuzia a fost un lucru cu care și sfinții părinți s-au confruntat. Să ne aducem aminte că părinții capadocieni au trecut și ei prin viața univesitară, viață în care aceștia au intrat în contact cu mai multe filosofii și cu mai multe curente sincretice de gândire. Acest lucru se poate spune că nu trebuie să ne

⁶³ Dionisie Areopagitul, *Opere complete* (Editura Paideia: București, 1996).

descumpănăască.⁶⁴ După cum am spus, este cât se poate de probabil ca de cele mai multe ori și noi să trecem prin mai multe confuzii și acest lucru este posibil ca uneori să fie din ignoranța noastră și alterori de ce nu să fie din cauza răutății lumii din jur. În orice caz ceea ce trebuie să știm este că sfinții părinți și învățărilor lor nu ne vor dezamăgi. Aceste învățături sunt cele pe care dacă le urmăm se poate spune că ne vor duce în cele din urmă la mântuire. După cum am spus, nu simpla lectură din sfinții părinți ai ortodoxiei ne mântuiește ci de cele mai multe ori se cuvine să avem și o atitudine de a fii gata să împlinim din ceea ce au scris și din ceea ce au experimentat sfinții părinți.⁶⁵ Se poate spune că un lucru pe care îl găsim cât se poate de mult manifestat în mod unanim la sfinții părinți este un accent mare pe corectitudine. De ce să nu spunem că de mai multe ori în lumea noastră corectitudinea este un lucru care lasă de dorit. Auzim de mai multe ori de înșelăciuni, șantaj, furturi, delapidări de fonduri și în cele din urmă de abuzuri în serviciu sau multe ale lucruri de acest fel. Aceste lucruri se poate spune că de mai multe ori ne conturează cât se poate de mult o lume care este în criză sau mai bine spus o lume în care corectitudinea este de mai multe ori falsificată. Ce se întâmplă acolo unde nu există corectitudine? După cum am spus scara obișnuită a valorilor este contrafăcută și de mai multe ori moralitatea este întoarsă cu susul în jos. Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult realități ale lumii în care trăim. De la sfinții părinți învățăm cât se poate de mult corectitudinea. Este nevoie de cât mai multă corectitudine în zilele noastre. Se poate vedea în lumea noastră de mai multe ori o lipsă de corectitudine la nivel macros. De cele mai multe ori acest lucru se manifestă printr-un fel de detestare a lumii religioase care este de cele mai multe ori motivată de marile diviziuni care există între marile religii ale lumii. Religia după cum am spus este un mediu al corectitudinii. Nu se poate ca cineva să facă o religie sau mai bine spus să ractice o religie dacă acea persoană nu este o persoană a corectitudinii.⁶⁶

După cum se poate vedea corectitudinea este un lucru pe care îl învățăm de la sfinții părinți. Toți sfinții părinți au fost oamenii ai corectitudinii și acest lucru se poate vedea din pilda vieții lor. Poate unul dintre cele mai mari exemple de corectitudine a fost sfântul Maxim Mărturisitorul. Ceea ce știm în zilele noastre despre sfântul Maxim Mărturisitorul este că al a mărturisit prin scrieri și prin viu grai ortodoxia. Acest lucru a fost inconvenient pentru mai mulți dintre timpurile sale și pentru ca sfântul Maxim să fie redus la tăcere s-a hotărât ca limba și mâna dreaptă să îi fie tăiate pentru ca să nu mai poate vorbi și să nu mai poată scrie. Ne putem da seama de câtă corectitudine a dat dovadă sfântul Maxim Mărturisitorul dacă pentru ortodoxie i s-a tăiat limba și mâna dreaptă. Acest lucru ne spune că de mai multe ori lumea a ajuns să deteste pe cei care au devenit exponenții sau pe cei care au apărat ortodoxia și adevărul. Sfântul Maxim Mărturisitorul despre care vom vorbi mai multe în aceste rânduri a fost numai un caz. Se poate spune că ne asemănăm sfinților părinți atunci când dăm dovadă de corectitudine. De cele mai multe ori se poate vedea că în lumea noastră corectitudinea lipsește. Se fac mari furturi și de mai multe ori anumite etnii își exprimă abuziv supremația asupra altor etnii care se poate spune că fac ca scara tradițională a valorilor morale să fie cât se poate de confuză. Adevărul este că toți dintre noi avem foarte bine pusă la punct noțiunea de bine și de rău. Sunt însă mai mulți oameni de rea credință care se poate spune că ajung la un așa grad de nepăsare încât ajung să facă din înșelăciune și din furt un mod de a fii. Nu acest lucru l-au făcut sfinții părinți ai trecutului. De mai multe ori atunci când îi invocăm în zilele noastre pe sfinții părinți ai trecutului ni se spune că aceste lucruri nu se aplică la contextul timpurilor pe care le trăim. După cum am mai spus, realitatea este că acolo unde nu este corectitudine nu este nici evlavie. Sunt mai mulți oameni din zilele noastre care nu simt nici un fel de evlavie sau

⁶⁴ Se poate spune că un alt mare caz de confuzie a fost ferictul Augustin care mai multă vreme a fost membru într-o sectă dualistă denumită a maniheilor după numele dualistului care a înființat-o. Augustin avea să își plângă mai pe urmă rătăcirea lui într-o carte care a devenit celebră: *Confesiunile*. Augustin, *Confesiunile* (Editura Nemira: București, 2003 reeditare).

⁶⁵ După cum am spus se poate aforma că de cele mai multe ori a fii următorii sfinților ne face să evităm răutatea și confuzia lumii din jur. Acest fapt este unul la care trebuie să medităm mai mult. Ilie Moldovan, *Credința strămoșească în fața ofensivei atibiristice sectare* (Editura Provita, 1996).

⁶⁶ Referitor la raportul dintre corectitudine și diviziunile care există în marile religii ale lumii se poate spune că trebuie să înțelegem că în lumea există cu adevărat o lucrare a răului care uneori este malefică și care uneori merge până la răstălmăcii marile adevăruri religioase ale lumii și ale religiilor. William P. Lazarus, *Comparative religion for dummies* (New Jersey, 2008).

mai bine spus nu vor să simtă nici un fel de evlavie chiar și atunci când le prezentăm viețile și scrierile sfinților părinți. Aceste lucruri sunt realități pe care trebuie să le prezentăm și pe care nu se poate să nu le ignore. Se poate spune că o trăsătură generică a sfinților părinți a fost foarte mult nevoia de corectitudine a omului. Corectitudinea după cum am spus de cele mai multe ori implică cu sine un fel de ierarhie cât se poate de bine definită a valorilor. Este greu să vorbim despre corectitudine acolo unde nu există o ierarhie a valorilor sociale și morale. De la sfinții părinți se poate spune că de cele mai multe ori învăță cât se poate de bine ceea ce înseamnă a fii corecți și ceea ce înseamnă a păși pe calea cea bună. Sunt mai mulți creștini ortodocși care au putut da mărturie despre acest lucru. Experiența a dovedit că cei care ajung să îi cunoască și să îi studieze pe sfinții părinți de mai multe ori s-au simțit ajutați și au găsit un reper și de ce nu o cale de a se mântui. Aceste lucruri nu sunt ficțiuni ci se poate spune că sunt realități care nu pot fi ignorate. Sfinții părinți sunt poate cele mai concrete și mai exacte modele de corectitudine la care ne-am putea gândi.⁶⁷

CAPITOLUL 4

SFINȚII PĂRINȚI CRITERIU AL ADEVĂRULUI ȘI AL BINELUI

După cum am spus de mai multe ori lumea în care trăim este nesigură. Se poate vedea că ceea ce a fost valabil ieri nu mai este valabil azi și la fel de bine ceea ce este valabil azi nu v-a mai fii valabil mâine. Există în acest sens un simț al incertitudinii în lumea noastră care de cele mai multe ori se poate manifesta prin ceea ce se poate spune instabilitatea zilei de mâine. Acest lucru are loc de mai multe ori și este bine să fim conștienți de el. Această stare de instabilitate a lumii poate fi de cele mai multe ori de două feluri: 1. Pe termen scurt sau 2. pe termen lung. Acest fapt se poate spune că nu rămâne fără de consecințe în viața omului. Sunt mai mulți dintre noi care evident sunt afectați de modul în care acționează lumea din jur. În acest sens, de cele mai multe ori omul are nevoie de repere sau de persoane la care să se raporteze și în care el să poată avea încredere. Astfel de persoane considerăm că sunt sfinții părinți. Sfinții părinți sunt de mai multe ori exemple pentru lumea în care trăim. Când spunem exemple ne referim la faptul că ei sunt exemple de adevăr sau de bine. Știm că de mai multe ori trăim într-o lume a minciunii. Mai mulți dintre noi am fost mințiți sau de ce nu înșelați. Acest lucru vine să ne spună în cele din urmă că adevărul este un lucru de care cu toții avem nevoie. Acest adevăr de care avem noi nevoie în zilele noastre se poate spune că a fost căutat cu multe secole mai înainte de noi de sfinții părinți ai ortodoxiei. Acești sfinți părinți au fost în acest sens oameni ai adevărului care și-au dedicat viața lor acestui scop nobil. Adevărul avea să fie formulat de sfinții părinți în ceea ce cunoaștem azi ca și ortodoxie sau ca și credința ortodoxă. Este adevărat că despre ortodoxie a ajuns să se vorbească în creștinism relativ destul de târziu. Acest lucru a avut loc în jurul ultimului sinod ecumenic de la anul 787. Prin urmare se poate spune că pentru sfinții părinți formula adevărului a fost fără nici o îndoială ortodoxia.⁶⁸

După cum am spus, în sfinții părinți se poate spune că s-a simțit o sete după bine și după adevăr. Acest lucru s-a manifestat prin viața lor care se poate spune că a fost pusă în slujba idealului de adevăr și bine. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc și cele care mențin ceea ce au experimentat sfinții părinți în acest sens. După cum am spus, omul resimte ceea ce se poate spune lipsa adevărului atunci când este mințit și înșelat. În acest sens, în lumea noastră se cunosc mai multe minciuni și mai multe înșelăciuni. Este de mai multe ori greu să ne opunem minciunii și falsității din jurul nostru dar trebuie să știm că au existat și oameni care au dus o viață în adevăr și care s-au putut bucura de ceea ce denunțăm noi ca și adevăr. Adevărul este o noțiune extrem de amplă. El poate fii de natură sfințifică, culturală, artistică sau religioasă. Poate una dintre cele mai mari provocări ale sfinților părinți în

⁶⁷ Nicolae Mladin, *Teologia morală ortodoxă* (București, 1980).

⁶⁸ Alexander Golitzin, *Mistagogia: trăirea lui Dumnezeu în ortodoxie* (Editura Deisis: Sibiu, 1998).

ceea ce privește adevărul a fost erezia. Ce este erezia? Erezia este o formă de învățătură religioasă falsă care a fost făcută în acest mod în mod voluntar și în mod voit. Acest lucru după cum am spus se manifestă cel mai mult în viața religioasă. Știm în acest sens că Sfântul Nicolae s-a confruntat cu erezia ariană, sfântul Grigorie de Nyssa s-a confruntat cu erezia lui Eunomie, Sfântul Grigorie Teologul s-a confruntat cu erezia pnevmatomahă, Sfântul Maxim Mărturisitorul s-a confruntat cu erezia monotelită [care susținea că în persoana Domnului Iisus Hristos exista numai o singură voință, cea dumnezeiască] sau că Sfântul Teodor Studiul s-a confruntat cu erezia iconoclastă [care susținea că icoanele sunt idoli]. Prin urmare, se poate vedea că mai toți mari sfinți părinți ai ortodoxiei s-au confruntat cu minciuna și cu ceea ce a însemnat minciuna. Se poate spune că erezia este tot o formă de minciună care de mai multe ori este ascunsă și are ca și scop inducerea în eroare a cât mai multor aderenți. Aceste lucruri se poate spune că au fost teme cu care s-au confruntat sfinții părinți și cu ei au avut mai multe probleme.⁶⁹

După cum am spus, se poate vedea că de cele mai multe ori trăim într-o lume în care minciuna este în antagonie cu adevărul acest lucru se poate vedea prin ceea ce se poate spune modul în care este făcută sau modul în care funcționează lumea în care trăim. În acest sens se poate spune că de mai multe ori suntem puși în situație de a ne lupta cu minciuna. Vom ilustra acest lucru cu o întâmplare care a avut loc în zilele noastre. Se spune că a fost un bărbat extrem de credincios care a ajuns la vârsta căsătoriei. Acest bărbat a căutat o femeie potrivită și în cele din urmă a găsit-o. La fel de bine și femeia era la vârsta căsătoriei. Bărbatul a cerut-o în căsătorie.

- Vrei să te căsătorești cu mine?
- Da, vreau.

La scurt timp după aceasta a avut loc căsătoria. Slujba căsătoriei a fost făcută cu mare evlavie fiindcă bărbatul era un om credincios. Totul a decurs bine în viața acestei familii noi până într-o zi când din cauza serviciului bărbatul a trebuit să se mute. Evident a luat-o cu sine și pe femeia sa. Aceasta la început nu a avut nimic de obiectat dar mai apoi a devenit cât se poate de nemulțumită. Ea a început să îl suspecteze pe bărbat că a voit să o scoată din mediul ei. Așa că în cele din urmă s-a decis să se despartă de el. A plecat de la noua lor casă și s-a dus și s-a angajat într-un cazino unde a lucrat ca și o femeie ușoară. A încercat să uite de bărbatul ei și mai că a reușit. Bărbatul însă nu a deznădăjduit de soția lui și s-a rugat la Dumnezeu pentru ea. De fiecare dată când mergea la biserică se ruga pentru soția lui. Au trecut aproape trei ani de rugăciune pentru soția lui moment în care se poate spune că rugăciunile lui au avut rezultat. Soția a fost cumva pătrunsă de harul lui Dumnezeu și și-a dat seama de greșala sa. A început să îi pară rău pentru ceea ce a făcut și i-a trimis o scrisoare bărbatului:

- Știu că am greșit. Îmi cer iertare. Poți oare să mă primești numai ca și o slujnică a ta fiindcă nu mă mai pot numii soția ta pentru ceea ce am făcut?
- Te voi primi fiindcă eu cred în puterea pocăinței, a fost răspunsul primit de la bărbatul ei.⁷⁰

După cum am spus, este adevărat că în lumea noastră de mai multe ori adevărul este supus la încercări și de mai multe ori se poate spune că unii dintre noi ne rătăcim de la adevăr. Acest lucru nu trebuie însă să ne descurajeze. De cele mai multe ori vom găsi o cale de a ajunge să slujim adevărul și în cele din urmă să facem ca adevărul să biruiască. Am ilustrat în cazul de mai sus se poate spune o pildă de adevăr. Adevărul era că iubirea acestor soți a fost testată sau mai bine spus pusă la încercare. În viața de mai multe ori se poate spune că trebuie să ne luptăm pentru adevăr. Acest lucru nu înseamnă că trebuie să ne folosim de violență pentru a face ca adevărul să fie cel care v-a ieși biruitor în cele din urmă. Calea adevărului nu este o cale a violenței și în acest sens să ne aducem aminte că toți sfinții părinți au fost persoane sau oameni ai păcii. De mai multe ori ei au răbdător torturi pentru o lume care nu vroia să audă adevărul. Un caz clasic de acest fel a fost Sfântul Arhidiacon Ștefan care a fost omorât fiindcă a spus

⁶⁹ Marile erezii cu care s-au confruntat sfinții părinți după cum am mai spus sunt și în zilele noastre prezente sub ceea ce cunoaștem ca și secte. P. I David, *Călăuză creștină: sectologie* (Argeș, 1994).

⁷⁰ Iosif Vatopedinul, *Dialoguri la Athos* (Editura Doxologia: Iași, 2012).

adevărul că Domnul Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. După cum am spus, sunt mai mulți care ajungă să prețuiască adevărul numai atunci când nu îl mai avem. Trebuie în acest sens ca prin rugăciune să facem din adevăr o constantă a lumii noastre. Cu cât trăim mai mult în adevăr cu atât mai mult ne asemănăm marilor sfinți părinți ai trecutului. Aceste lucruri după cum am spus sunt cele care definesc și cele care ajung să mențină ceea ce este adevărul și cum se poate defini adevărul. Sfinții părinți au definit în cele din urmă după mai multe secole de dezbateri și mai multe încercări adevărul ca fiind ortodoxia. Ortodoxia este o noțiune cu mai multă sensuri și se poate spune că unul dintre sensurile ortodoxiei este și adevărul. Prin urmare nu se poate să separăm noțiunea de ortodoxie de adevăr.⁷¹

Se poate spune că în sine noțiunea de adevăr este complementară noțiunii de ortodoxie. Aceste două noțiuni se poate spune că de cele mai multe ori se intercondiționează. Nu este în acest sens întâmplător că de mai multe ori noțiunea de ortodoxie se poate spune că de mai multe ori a ajuns să fie definitorie atunci când vorbim de anumiți sfinți. Sfinții trebuie să se definească pe sine nu numai ca și persoane ale adevărului ci și ca și persoane ale ortodoxiei. Ortodoxia se poate spune că în lumea religioasă de cele mai multe ori comasează în sine ceea ce este adevărul sau cum se poate să denumi adevărul. Acest lucru este prin urmare o realitate și trebuie să avem grijă în acest sens să o exprimăm cum se cuvine. După cum am spus, sunt mai mulți care consideră că în probleme de credință ortodoxia poate fi separată sau mai bine spus poate fi alta decât adevărul dar în sine acest lucru nu poate fi așa. Nu se poate să gândim despre adevăr în sens religios fără de noțiunea de ortodoxie. Se poate spune că în materie de religie adevărul este exprimat de ortodoxie. Se poate spune că termenul de ortodoxie s-a definitivat în anul 843 la un mare sinod care a avut loc la Constantinopol unde se spune că ortodoxia a fost în cele din urmă definitivată și în care se poate spune că ortodoxia a biruit toate ereziile. În cazul respectiv erezia care a fost în vogă a fost iconoclasmul. Prin urmare, au trecut 800 de ani de la Domnul Iisus Hristos până a ajuns ca ortodoxia să se definitiveze. Se poate spune că ortodoxia a fost afirmată mai mult ca și un fel de recapitulare a celor 7 sinoade ecumenice care au avut loc între ani 325 și 787. Prin urmare ortodoxia este un lucru care a fost definit mai mult ca și o recapitulare a ceea ce au însemnat 800 de ani de istorie creștină. Acest număr se poate spune că este destul de mare. Se mai știe că sinodul de la Constantinopol unde a fost definitivată ortodoxia din anul 843 a fost convocat de patriarhul Metodie și de împărăteasa Teodora. În sine se poate spune că ortodoxia a fost în anul 843 un fel de triumf al adevărului peste toate ereziile. Ereziile se poate spune că au fost marea problemă a timpurilor de după ce creștinsimul a devenit o religie oficială în imperiul bizantin. Au fost mai mulți care au răstălmăcit în mod eronat adevărul de credință care la anul 843 a fost denumit ca și ortodoxie. Se știe în acest sens de Arie, de Mecedonie, de Sabelie sau de Eunomie care au fost persoane care au răstălmăcit adevărul de credință. În acest sens, pentru a comemora ceea ce se poate spune ortodoxia și definitivarea ei la anul 843, Biserica a rânduit ca prima duminică din postul mare să fie duminica ortodoxiei care este evident comemorarea adevărului ortodoxiei asupra mai multor erezii și învățături eronate. După cum am spus, ereziile sunt de cele mai multe ori bazate pe un anumit adevăr ortodox doar că acest adevăr de cele mai multe ori este deformat pentru a susține punctul de vedere a celui care a formulat erezia. Cei care crează erezii se numesc ereziarhi și se poate spune că ei fac acest lucru în mod conștient. Este adevărat că de mai multe ori au existat anumite nelămuriri în ceea ce privește anumite adevăruri de credință dar acestea nu trebuie să ducă la erezie.⁷²

După cum am spus, creștinii ortodocși se poate spune că sunt următori ai sfinților părinți care au mărturisit adevărul și care au spus cât se poate de clar ceea ce înseamnă adevărul și cum este el manifestat. Acest mare adevăr este prin urmare o realitate pe care trebuie să o prezentăm așa cum este ea. În prima duminică din postul mare al fiecărui an creștinii ortodocși sărbătoresc duminica ortodoxiei care este o sărbătoare care aduce aminte de anul 843. A trecut multă vreme de atunci dar după cum am spus, adevărul este o realitate care nu ține cont de un anumit timp.

⁷¹ Keith Hitchins, *Ortodoxie și naționalitate: Andrei Șaguna și românii din Transilvania* (Editura Univers Enciclopedic: București, 1995).

⁷² Sfântul Irineu al Lyonului, *Contra ereziilor* (București, 2007).

Este cât se poate de adevărat sau de posibil ca în cei 800 de ani istorie creștin ortodoxă să fi existat și alți sfinți părinți care se poate spune că au fost eventual uitați. În această carte vom vorbi mai pe larg numai despre 12 mari sfinți părinți care au trăit în perioada sinoadelor ecumenice și despre învățăturile pe care le avem moștenire de la ei. În realitate au existat mai mulți sfinți părinți fiindcă biserica îi consideră pe toți participanții de la sinoadele ecumenice ca și sfinți părinți. După cum am spus, în secolul al IX-lea poate una dintre cele mai stringente probleme religioase a fost cultul icoanelor care a fost în cele din urmă acceptat de ortodoxie. Însă duminica ortodoxei se poate spune că se sărbătorește în sens generic o biruință a adevărului asupra minciunii. Au fost mai multe minciuni în timpul sinoadelor ecumenice și aceste minciuni s-au manifestat prin erezii.⁷³

Se poate spune că de cele mai multe ori ortodoxia a fost în mentalitatea sfinților părinți nevoia după adevăr. În acest sens nevoia de adevăr religios se poate spune că este un motiv sau un leit motiv al tuturor sfinților părinți. Sfinții părinți au fost conștienți de faptul că adevărul este prezent și în teme de religie. Adevărul în probleme de religie nu este identic sau mai bine spus nu este același cu adevărul în plan filosofic. Se știe în acest sens că și în filosofie există o întreagă problematică a adevărului. Acest lucru însă nu este același cu ceea ce se numește prin adevărul religios. Adevărul religios îmbracă după sfinții părinți forma ortodoxiei. În acest sens, pentru ca o religie să fie adevărată după sfinții părinți de mai înainte de anul 843, acea religie trebuie să treacă de proba ortodoxiei. În acest sens, Sfântul Grigorie Teologul spunea că: „cine nu iubește adevărul nu l-a cunoscut încă.” Acest lucru demonstrează cât se poate de mult ceea ce am putea denumi faptul că ortodoxia presupune o cunoaștere a adevărului. Sunt foarte mulți cei care filosofează despre adevăr fără să îl cunoască în mod real sau ontologic. Tot în acest sens, Sfântul Ioan Hrisostom este de părere că „atunci când noi nu suntem convinși de adevăr, cum putem să îi convingem pe alții de adevăr?”

Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori adevărul este un lucru care în primul rând trebuie să ne convingă pe noi și mai apoi se poate spune că și ceilalți din jurul nostru sunt convinși de adevăr. Sfinții părinți se poate spune că nu au filosofat mult despre adevăr ci de cele mai multe ori au spus adevărul în legătură cu noțiunea de ortodoxie care este pentru ei ceea ce am putea spune adevărul religios. În acest sens, Sfântul Maxim Mărturisitorul este de părere că „fără nici o îndoială căutarea fără patimă [nepărtinitoare] duce la adevăr.” Sfinții părinți au fost în acest sens conștienți că adevărul este personal și știau foarte bine faptul că Domnul Iisus Hristos s-a numit pe sine „calea, adevărul și viața.” Acest lucru se poate spune că în cele din urmă a dus la ceea ce am putea denumi sensul și finalitatea adevărului religios ca și ortodoxie. Tot sfântul Vasile cel Mare este de părere că adevărul nu poate fi separat de iubirea de Dumnezeu. Iată ce ne spune el: „om desăvârșit este acela care iubește adevărul și dreptatea, care îl iubește pe Dumnezeu.” Este cât se poate de interesant că de cele mai multe ori sfinții părinți au făcut o legătură dintre ceea ce se poate denumi iubirea de Dumnezeu și modul în care este ea legată de ortodoxie. Atunci când omul îl iubește pe Dumnezeu se poate spune că el nu se mulțumește să vadă marile adevăruri de credință distorsionate și sucite. Acest lucru este un mare adevăr al sfinților părinți. După sfântul Vasile cel Mare adevărul se poate spune că este o structură ontologică care există în noi. El este de părere că „fructul esențial al sufletului este adevărul.” Înțelegem din aceasta că pentru a avansa de cele mai multe ori omul are nevoie de adevăr ca și o hrană a sufletului. Minciuna și adevărul se poate spune că nu lasă sufletul uman fără nici un fel de consecințe. Atunci când omul trăiește în minciună se poate spune că sufletul omului suferă și este în durere. Când omul trăiește în adevăr se poate spune că sufletul omului se fortifică și se întărește. Aceste lucruri sunt mari adevăruri de care trebuie să ținem cont. Sfântul Marcu Ascetul era de părere că „atâta adevăr cuprinde cunoștința fiecăruia, câtă siguranță îi dau blândețea, smerenia și dragostea.”⁷⁴ După cum se poate vedea sfinții părinți au fost cei care într-o epocă de mai multe erezii și de mai multe neînțelegeri pe teme religioase au venit cu o rezolvare în ceea ce se poate denumi problema adevărului. Sfinții părinți sunt cât se poate de siguri că vorbesc de un adevăr religios și de un

⁷³ Yannaras Christos, *Abecedar al credinței – Introducere în teologia ortodoxă*, (Editura Bizantină, București, 1996).

⁷⁴ Marcu Ascetul, *Filocalia 1*, (Sibiu, 1947).

adevăr științific sau un adevăr filosofic. Se poate spune că până la timpul sfinților părinți acest lucru de mai multe ori a fost confuz sau de ce nu uneori chiar chestionabil. Prin urmare, adevărul este un lucru cât se poate de firesc și de natural în cazul sfinților părinți. Sfinții părinți au fost conștienți prin urmare să nu se poate vorbi de creștinism fără de adevăr și în acest sens ei au definit creștinismul ca și o religie a adevărului. În acest sens, sfinții părinți au fost cât se poate de tranșanți în ceea ce privește adevărul. Domnul Iisus Hristos a spus: „căutați adevărul și adevărul vă va face liberi.” Prin urmare se poate spune că de cele mai multe ori adevărul nu poate fi separat de noțiunea de libertate. Minciuna este cea care îl face pe om un sclav și adevărul este cel care îl eliberează pe om. Sfântul Macarie cel Mare este de părere că: „adevărul îl împinge pe om să caute adevărul.”⁷⁵

O poveste din China ne spune că a trăit o dată un om cu o viață sfântă care era renumit pentru sfaturile și poveștile sale. La acest om s-a dus o dată o femeie al cărui fiu murise.

- Bună ziua, a spus femeia.
- Bună ziua.
- Am venit la tine cu o mare problemă.
- Ce problemă?
- Fiul meu a murit.
- A fost singurul tău copil?
- Da.
- Îmi pare foarte rău.
- Nu poți ca tu prin rugăciunile tale să îmi aduci fiul la viață?
- Se poate cu o singură condiție.
- Ce condiție?
- Trebuie să îmi aduci o sămânță de muștar dintr-o casă în care nu existat niciodată nici un necaz.

Femeia s-a dus și a văzut o casă mare și foarte frumoasă. A bătut la ușă și a spus:

- Buă ziua.
- Bună ziua.
- Am să vă întreb un lucru?
- Ce lucru?
- Voi ați avut vreodată un necaz?
- Da, de ce întrebi?
- Fiindcă păreți foarte fericiți.
- Nu am avut mai multe necazuri. Cei ai familiei au început să îmi spună ce necazuri au avut.

Femeia i-a mângâiat și le-a spus că și ea a avut un necaz mare atunci când a murit fiul ei. Apoi femeia a plecat mai departe să caute o familie în care nu a existat nici un necaz. A umblat pe la mai multe hoteluri, case și vile dar cu toții au avut necazuri. După mai mult timp în care femeia a ascultat multe necazuri în cele din urmă a înțeles sfatul înțeleptului: cu toții avem necazuri și nu trebuie să cerem imposibilul. A renunțat să mai sufere pentru fiul cel pierdut.

Se poate spune că după sfinții părinți în această situație suntem și noi. De cele mai multe ori în drumul nostru spre adevăr ne confruntăm cu foarte multe dureri și suferințe.⁷⁶ S-a dovedit că de cele mai multe ori calea adevărului nu este o cale ușoară în lumea noastră. Calea adevărului de cele mai multe ori se poate spune că înseamnă necazuri și durere. Această cale este însă calea care oferă un lucru la care puțini dintre noi s-ar gândii: calea adevărului este calea care ne oferă liniștea conștiinței și pacea sufletului. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl

⁷⁵ Sfântul Macarie cel Mare, *Omilii dubovnicești* (București, 1992).

⁷⁶ Ioan Teșu, *Teologia necazurilor și a încercărilor* (Iași, 2007).

avem în vedere și pe care nu trebuie să îl trecem chiar așa de ușor cu vederea. Adevărul se spune că iese biruitor în cele din urmă dar trebuie să ne dăm seama cât se poate de mult de adevărul religios. Adevărul religios este un fapt care trebuie să fie definit de sfinții părinți prin ortodoxie și tot ceea ce este ortodoxia. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care se poate spune că ne fac mai apropiați de modul și felul în care sfinții părinți au conceput adevărul ca și ortodoxie.⁷⁷

Prin urmare este cât se poate de adevărat că sfinții părinți ai ortodoxiei au fost oameni ai binelui. Acest bine se poate spune că sfinții părinți l-au exprimat și l-au slujit prin viața, faptele și scrierile lor. De mai multe ori în timpul sfinților părinți binele a trebuit mărturisit și apărut de cei care nu erau în slujba binelui. Iată ce ne spune în acest sens sfântul Grigorie de Nyssa: „fiecare dintre noi este prictorul propriei sale vieți. Sufletul nostru este ca o pânză; virtuțile sunt culorile, Iisus Hristos este modelul pe care trebuie să Îl pictăm.” Prin urmare se poate spune că sfinții părinți au avut extrem de bine definită noțiunea binelui. Acest bine de cele mai multe ori a însemnat practicarea virtuților. Virtuțile sunt după sfinții părinți modul în care omul ajunge de cele mai multe ori la practicarea binelui. Sfinții părinți au venit cu opinia că binele nu trebuie să fie numai teoretic ci el trebuie să fie cât se poate de practic. Prin urmare, binele este un lucru pe care trebuie să îl practicăm. Binele este însă personal și el se identifică cu persoana lui Dumnezeu. Atunci când vorbim de bine nu se poate să nu vorbim și de persoana Domnului Iisus Hristos. După cum vedem binele este un lucru care ne duce în spre desăvârșire și în spre perfecțiune în timp ce răul se poate spune că ne deformează și în cele din urmă ne distruge. Sfinții părinți sunt de părere că de mai multe ori cei care fac binele nu trebuie să îi vorbească de rău sau mai bine spus să îi clevetească pe cei care păcătuiesc. Este cât se poate de adevărat că după sfinții părinți păcatul este o formă de manifestare a răului. Iată ce spune în acest sens Sfântul Ioan Damschinul: „vei începe a te ferii să îi osândești pe cei care păcătuiesc, dacă îți vei aduce aminte că Iuda a fost în adunarea ucenicilor lui Hristos, iar tâlharul – în numărul ucigașilor: dar într-o singură clipă s-a petrecut minunata schimbare.”⁷⁸ Prin urmare este cât se poate de adevărat că de mai multe ori păcatul este o formă de manifestare a răului. Păcatul când ajunge se poate spune în forma lui clinică devină patimă și este o formă recurentă de a păcătui. Pentru a face binele, după sfinții părinți de cele mai multe ori trebuie să ne ferim de păcat și mai ales de patimi care sunt un fel de recurență continuă a păcatelor. Prin urmare se poate spune că sfinții părinți au fost cei care au văzut cât se poate de mult pe om în legătură cu viața care poate pendula între patimă și viciu. Aceste două lucruri sunt de mai multe ori în atenția sfinților părinți. Poate primul sfânt părinte care a sistematizat lista patimilor care îl războiesc pe om a fost sfântul Ioan Casian care a vorbit foarte clar despre cele șapte păcate capitale. Aceste păcate capitale vor fi preluate de sfinții părinți și analizate mai bine. Se poate spune că binele după sfinții părinți constrâ în acest sens în a birui peste păcat și peste toate tendințele păcătoase din om. După sfinții părinți de cele mai multe ori inima omului este terenul de luptă dintre patimi și vicii. Este în mare la latitudinea omului cine v-a ieși biruitor. Sfinții părinți de mai multe ori au pus binele în legătură cu lupta ascetică sau mai bine spus cu nevoia omului de a se opune la tot ceea ce este păcat și patimă. În acest sens, se poate spune că sfinții părinți și mai ales sfântul Maxim Mărturisitorul au fost de părere că există o cauză a păcatelor și a patimilor. Această cauză este iubirea de sine. Iubirea de sine este de cele mai multe ori cauza din care apar toate celelalte păcate. Acest lucru este a amintim de mai multe ori. Nu trebuie să confundăm însă iubirea de sine cu narcisismul care se poate spune că este o altă patimă. Diferența dintre iubirea de sine este că iubirea de sine este centrată în spre experimentarea sau trăirea de cât mai multe plăceri care de cele mai multe ori sunt păcătoase. Când omul se iubește pe sine se poate spune că singurul lucru la care se gândește este cum să îi ofere sinelui mai multe plăceri. Acest lucru este un fapt definitoriu care se poate spune că separă iubirea de sine de narcisism. Narcisismul este și el o iubire de sine dar este centrat în alt mod sau mai bine spus în altă direcție. Narcisismul de cele mai multe ori se mulțumește cu laudele celor din jur referitor la frumusețea sau calitățile pe care le are cineva. Se poate spune că aceasta este principala diferență pe care o

⁷⁷ Arsenie Boca, *Căderea împărăției* (Editura Charisma, 2007).

⁷⁸ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara* (Editura Amacord: Timișoara, 1996).

vedem între iubirea de sine și narcisism. Un loc foarte important în scrierile sfinților părinți se poate spune că l-a ocupat euharistia. Sunt mai mulți sfinți părinți care fac referire la rolul care îl are euharistia în viața noastră sufletească. Se poate spune că euharistia este în acest sens un simbol al binelui și fără de euharistie de cele mai multe ori nu există comuniune cu Hristos.⁷⁹ Iată ce ne spune sfântul Chiril al Alexandriei: „așa să te împărtășești cu euharistia: crezând că ea alungă nu numai moartea ci și bolile din noi; căci ajungând în noi Hristos adoarme legea sălbatică din mădularele trupului, aprinde flacăra evlaviei față de Dumnezeu și omoară patimile.” Prin urmare se poate spune că de cele mai multe ori este cât se poate de adevărat că viața duhovnicească este o viață a binelui. După cum am spus, sfinții părinți au fost oameni ai binelui dar există o anumită particularitate prin care ei au ajuns să exprime sau mai bine spus să facă cunoscut binele. Acest bine al sfinților părinți a fost unul de natură religioasă. Se știe că în lumea noastră există mai multe forme de bine: bine cultural, bine social, bine artistic sau bine științific. Toate aceste forme de bine se poate spune că sunt separate unul de altul de un anumit grad sau mai bine spus de o anumită particularitate. Binele pe care l-au experimentat sfinții părinți din trecut a fost un bine religios și mai mult decât atât a fost un bine duhovnicesc. El s-a exprimat cel mai mult prin ceea ce cunoaștem astăzi ca și viața ortodoxiei. În ortodoxie împărtășania ocupă un loc principal. Iată ce spune în acest sens sfântul Vasile cel Mare: „bun și folositor lucru este a ne împărtăși în fiecare zi cu sfântul trup și sânge al lui Hristos, întrucât el însuși spune: cine mănâncă Trupul meu și cine bea sângele Meu are viață veșnică. Căci cine se îndoiește de faptul că a te împărtăși în continuu de viață nu este nimic altceva decât a fi de mai multe ori viu?”

După cum am spus euharistia joacă un rol important în viața duhovnicească și este pentru sfinții părinți o formă de exprimare a binelui.⁸⁰ Pâinea și sângele din euharistie sunt jertfa pe care o aduce omul în fața lui Dumnezeu. Acest lucru este prin urmare o realitate de care trebuie să ținem cont. De mai multe ori se poate spune că după sfinții părinți omul poate ajunge să facă distincția dintre bine și răul prin puterea conștiinței sale. Iată ce spune în acest sens sfântul Marcu Ascetul: „multe sunt sfaturile aproapelui spre ceea ce este de folos, dar nimănui nu i se potrivește așa de mult ca judecata conștiinței sale.” Sfinții părinți sunt prin urmare conștienți că de cele mai multe ori prin conștiința sa omul poate face diferența dintre bine și rău. Prin urmare, orice lucru face conștiința omului îi spune dacă este bine sau rău. Ceea ce trebuie să mai amintim aici este că de mai multe ori conștiința omului se poate atrofia și de mai multe ori după ce a omul a făcut succesiv răul ea devine imună. De mai multe ori în lumea noastră răul se poate spune că se manifestă prin dușmănie. În acest sens, sfântul Ioan Hristostom era de părere că: „Dumnezeu atât se îngrijește ca noi să trăim în pace unii cu alții, încât rabdă să rămână nesăvârșită jertfa ce i-o aducem, să întrerupem slujba pe o aducem către Dumnezeu numai din dorința ce o are de a pune capăt dușmăniei ce unii o avem unii față de alții.”

Prin urmare este cât se poate de evident că mesajul sfinților părinți este un mesaj al binelui. Acest mesaj de mai multe ori stă în atagonie cu ceea ce am putea spune ura și dușmănia care există în lumea noastră. Trăim într-o lume care de mai multe ori este dominată de ură. Se poate vorbi de ură dintre popoare, etnii, companii industriale și uneori chiar și între rude. Se spune că mai de mult erau doi frați. Acest frați au ajuns să trăiască cu casele și familiile lor unul lângă altul. Totul a decurs bine între ei până într-o zi în care între cei doi frați a zibugnit ura. Nu se mai putea suferii unul pe altul. Văzând că nu are are face într-o zi fratele mai mare a chemat un tâmplar la care i-a spus:

- Te-am chemat la mine pentru un lucru.
- Ce lucru?
- Vezi că eu stau chiar lângă fratele meu?
- Da.
- Și vezi că între noi nu este nici un gard?
- Da așa este.

⁷⁹ Alexander Schmemmann, *Euharistia: taina împărtășirii* (New York, 1984).

⁸⁰ Radu Teodorescu, *Binele în religia comparată* (Cugir, 2013).

- Ei bine până mă voi întoarce eu de la muncă vreau să faci un gard între mine și fratele meu.
- Bine, dacă asta îți este dorința. O să fiu plătit nu?
- Da.

Tâmplarul s-a pus pe muncă. Au trecut mai multe ori și în cele din urmă fratele mai mare s-a întors de la servici. Când a intrat au putut vedea un pod făcut de tâmplat care mergea de la el din curte la fratele său. Imediat la ușa casei a ieșit și fratele lui mai mic. Acesta i-a spus:

- Iartă-mă pentru tot ceea ce ți-am făcut rău.
- Te iert.
- Eu cred că tâmplarul a voit să ne de-a o lecție.
- Ce lecție?
- Că este mai bine să facem poduri între noi decât garduri de despărțire.

Se poate spune că menirea sfinților părinți ai ortodoxiei a fost de cele mai multe ori a de a aduce pacea și înfrățirea acolo unde ele lipsesc. Pacea și în frățirea se poate spune că sunt foarte de manifestare sau de exprimare a binelui. După cum am spus, trăim într-o lume care de mai multe ori teoretizează despre ceea ce este sau despre modul în care este exprimat binele fără să facă acest bine. Acest lucru este o realitate a lumii în care trăim. După cum am spus, binele este o realitate care de cele mai multe ori se opune dușmăniei și războiului. Sunt mai mulți care sunt adepții războiului. Poate în zilele noastre cel mai cunoscut exemplu sunt mișcările extremiste islamice care se poate spune că de mai multe ori au impus un regim de teroare și de ură în regiunile în care a existat. Menirea noastră în această lume este după sfinții părinți a face o lume a înțelegerii și a păcii. Sfinții părinți sunt cei care ne spun în scrierile lor cum putem face acest lucru. Iată ce spune în acest sens Sfântul Marcu Ascetul: „nu cugeta și nu face nimic fără un scop plăcut lui Dumnezeu, căci cel ce călătorește fără scop se v-a ostentii în zadar.” Prin urmare, pentru a face o lume bună și o lume care să fie ancorată în Dumnezeu de cele mai multe ori se cuvine să ne raportăm la Dumnezeu.⁸¹ Iată ce ne spune în acest sens Sfântul Grigorie de Nyssa: „făcătorul de pace este cel care dă pace altuia, însă nu ar putea-o împărtăși altuia dacă nu o are el însuși.” Acest lucru ne spune că de cee mai multe ori după sfinții părinți trebuie ca noi să fim oameni ai binelui pentru a că îi putem face și pe cei din jurul nostru să fie oameni ai binelui. Acest lucru este un mare adevăr și o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Se poate spune că de mai multe ori binele se indentifică pe sine cu ceea ce am putea spune speranța sau nădejdea. Acesta este un lucru care de cele mai multe ori face să îi facem și pe cei din jurul nostru mai buni.⁸²

Lângă San Diego în Statele Unite ale Americii și Tijuana este o mlaștină mare. Aici au fost duși odată mai mulți soldați. Acești soldați au fost puși să treacă această mlaștină până la apusul soarelui când se încheiau antrenamentele soldaților. Se spune că un pluton de soldați s-au avântat în mlaștină și au ajuns de numai capul era scos afară. Știau că nu se puteau întoarce înapoi până la apusul soarelui și era numai amiază. Soldații au început să se simtă deprimăți și nu mai știu ce să facă. Trebuiau să stea în apa murdară și rece mai multe ori. La un moment dat cineva a propus să se întoarcă înapoi. Dacă se întorceau înapoi ei urmau să fie sancționați aspru de superiorii lor. Totul a părut fără nici o sepranță când unul dintre soldați i-a spus altuia:

- Ști ce?
- Ce?
- Am o idee.
- Ce idee?
- Ce ar fii să cântăm?
- Ești sărit de pe fix?

⁸¹ Petroniu Tănase, *Bine ești cuvântat Doamne, meditații* (Editura Bizantină: București, 2004).

⁸² Este de remarcat aici că de cele mai multe ori *individualismul* nu aduce speranță celor din jur și se bucură de speranță în mod egoist. Louis Dumont, *Eseuri despre individualism: o perspectivă antropologică asupra ideologiei moderne* (București, 1997).

- De ce?
- Cine are chet de cântat într-o mizerie ca asta?
- Încercarea moarte nu are.

Deși era în mocilă până la gât soldatul s-a apucat să cânte. La puțin timp din spatele lui s-a mai auzit o voce. La puțin timp s-a auzit și a treia voce. Era un cântec de vitejie pe care toți soldații îl știau. În puțin timp toți soldații au început să cânte. Dintr-o dată au putut vedea că mlaștina nu era atât de urât mirositoare și apa nu era atât de rece fiindcă mintea lor era concentrată asupra muzicii. Așa se face că în câteva ore soarele a apus și soldații s-au putut întoarce înapoi la cazarma lor. Ieșiseră biruitori din testul la care au fost supuși de superiorii lor. Totul a fost în acest caz cât se poate de mult un exercițiu de voință și de a da separanță celor din jur. Iată ce ne spune în acest sens sfântul Grigorie de Nyssa: „de aceia sunt fericiți cei care nu se lasă prinși cu repeciziune în mișcările pătimăse ale sufletului, ci se adună în ei înșiși prin rațiune, aceia care își slăbesc pornirile cu frâul rațiunii nu își lasă sufletul să fie purtat în spre neorânduială.” O altă trăsătură a gândirii sfinților părinți este cât se poate de mult legată de ceea ce cunoaștem ca și legea junglei. În legea junglei se poate vedea că de cele mai multe ori cel mai puternic este cel care stăpânește și cel care îi domină pe cei slabi. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Legea junglei este o lege care se poate spune nu are deloc conceptul de milă. Mila este un lucru care de mai multe ori manifestă ceea ce am putea spune un elementar simț al binelui care este exprimat în iubirea față de semenii.⁸³ Mila față de cei care sunt aflați în dureri și în necazuri se poate spune că este o altă formă de a se manifesta binele. De mai multe ori se poate spune că sentimentul de milă este cel care ne deosebește de ferocitatea animalelor de pradă. Iată ce spune în acest sens sfântul Grigorie de Nyssa: „mila este împreună pătimitoare cu cei chinuiți de dureri.” Mila după cum am spus de mai multe ori lipsește din lumea noastră și de mai multe ori se poate spune că oamenii fac acte de milă cu mare aroganță. Mila creștină este cea care dorește binele aproapelui și nu se bucură de necazul sau de suferința lui. Este de remarcat în acest sens că de mai multe ori creștinismul a fost considerat un fel de religie retrogradă fiindcă a pus accentul pe milă. A cere mila lui Dumnezeu este un act fundamental în creștinism. Acest fapt este un lucru la care se cuvine să medităm mai mult. Mila este un lucru care se poate spune că ne face să ne purtăm cu compasiune față de cei care se află în situații mai rele decât a noastră. Se poate spune că mila este un sentiment superior și oamenii superiori nu sunt aroganți atunci când au milă de semenii lor. Acest lucru este prin urmare o realitate de care trebuie să ținem cont. În acest sens ne spunea și Sfântul Marcu Ascetul că: „nimeni nu este atât de bun și de milos ca și Dumnezeu, dar nici El nu iartă pe cei care nu se pocăiesc.”⁸⁴ Prin urmare este cât se poate de evident că sfinții părinți ai ortodoxiei au fost persoane conștiente de natura și de forma binelui. Tot sfântul Marcu Ascetul ne spunea că nu se poate să vorbim despre bine fără ca de mai multe ori această noțiune să nu primească alte sensuri și alte înțelesuri. „cel ce face binele și caută răsplată nu slujește lui Dumnezeu ci voi proprii.” Acest lucru ne spune că de cele mai multe ori se cuvine să vedem binele ca și o realitate și ca și un fapt care nu trebuie să fie văzut prin consecințele sale ci de cele mai multe ori prin ceea ce se poate spune o modalitate de a Îl sluji pe Dumnezeu. Se poate spune că toți sfinții părinți s-au văzut pe sine slujitorii lui Dumnezeu. Forma cea mai concretă de a sluji lui Dumnezeu a fost din cele mai vechi vremuri facerea binelui. Este prin urmare de semnificație faptul că sfinții părinți văd binele și facerea lui ca și o formă de slujire a lui Dumnezeu acest lucru fiindcă se poate spune că de cele mai multe ori binele se identifică cu Dumnezeu.

Iată ce spune sfântul Maxim Mărturisitorul: „precum trupul murind se desparte de toate lucrurile vieții, la fel și mintea murind când ajunge la culmea rugăciunii, se desparte de toate cugetările lumii. De nu v-a murii cu această moarte nu poate să se afle și să trăiască cu Dumnezeu.” Este cât se poate de clar că de cele mai multe ori pentru sfinții părinți slujirea lui Dumnezeu implică un fel de „ruptură” sau de ce nu a desprindere de tot ceea ce este perisabil și uneori fără semnificație. Acest fapt este prin urmare un lucru care îl învățăm de la sfinții părinți. Putem

⁸³ Antim Ivireanul, *Didahii* (Editura Minerva, București, 1983).

⁸⁴ Sfântul Marcu Ascetul, *Filocalia 1* (Sibiu, 1947).

slujii lui Dumnezeu prin facerea binelui dar acest lucru impune cu sine ceea ce se poate spune separea de tot ceea ce este lumea și de lumea în sine care de mai multe ori îl ispitește pe om la rău. Se poate vedea din citatele de mai multe că sfinții părinți au o noțiune extrem de bine definită asupra ceea ce este binele și la fel de bine referitor la cum putem să denumim binele în această viață. Binele este un lucru care de mai multe ori ne duce la Dumnezeu și în aceasta se poate vorbi de o „complexitate a binelui.” Binele pentru sfinții părinți după cum am mai spus de mai multe ori s-a grupat în jurul a ceea ce este sau a modului în care definim Biserica. Biserica Creștin Ortodoxă ocupă un loc semnificativ în cărțile sfinților părinți.⁸⁵

Se spune că mai de mult undeva într-o regiune de câmpie a trăit o tânără. Această tânără avea o grădină pe care a moștenit-o de la bunica ei. Tot de la bunica ei a primit și iubirea față de grădini și de cultivatul florilor. Într-o zi tânăra a văzut într-o carte de agricultură a floare foarte frumoasă. I-a venit repede gândul să o cumpere. S-a dus la magazin și a cumpărat semințe ale acelei plante. A plantat floarea undeva mai la margine lângă vecinul ei fiindcă deja avea prea multe flori în grădina ei. În fiecare zi ea uda floarea cu separanța că într-o zi v-a înflori. Planta a crescut și a făcut frunze. A venit timpul ca planta să dea flori. Tânăra s-a dus în grădină să vadă dacă planta a înflorit. Spre surprinderea ei nu a dat nici o floare. Tânăra s-a dus să se uite în cartea în care a văzut planta. Era clar, planta ar fi trebuit să înflorească. Tânăra nu știa ce să mai creadă. La un moment dat a auzit vocea vecinului:

- Bună ziua.
- Bună ziua, a răspuns tânăra.
- Am să îți spun ceva.
- Ce?
- Vreau să îți mulțumesc mult ceea ce ai făcut pentru mine.
- Ce am făcut pentru tine?
- Cum nu știi?
- Ai plantat acea floare pentru mine.
- Ce floare să plantez pentru tine?
- Floarea cea frumoasă care și-a scos crengile pe la mine prin grădină.
- Nu înțeleg.
- Vino la mine și îți voi arăta.

Tănăra s-a dus în grădina vecinului. A putut vedea cum mai multe ramuri din floarea sa s-au strecurat prin gard și erau toate înflorite. Atunci înțelesese de ce floarea ei nu a dat rod.

Morala acestei întâmplări este că de mai multe ori rodul faptelor noastre bune nu este văzut dar acest lucru nu înseamnă că el nu există. Din rodul faptelor noastre bune se poate spune că de cele mai multe ori ajung să se bucure cei care sunt lângă noi. Dacă noi suntem buni cei din jurul nostru se vor bucura de faptele noastre bune și vor ajunge în acest fel să ne vadă ca și pe niște oameni buni. Acesta se poate spune că este scopul vieții noastre. Trebuie să fim buni și în acest drum al binelui de mai multe ori avem nevoie de modele sau mai bine spus de repere.⁸⁶ Aceste lucruri se poate spune că de mai multe ori ajung să ne definească. Atunci când vom porni în slujba binelui se poate spune că de mai multe ori vom ajunge la ceea ce se poate spune viața duhovnicească care au dus-o sfinții părinți. Iată ce ne spune în acest sens Sfântul Ioan Casian: „dacă voim să smulgem din inimila noastre poftete trupești, trebuie să plantăm în locul lor imediat plăcerile duhovnicești, pentru ca sufletul nostru să aibă permanent unde să zăbovească, respingând mrejele bucuriilor prezente și vremelnice. Când mintea noastră prin exerciții zilnice, ajunge în această stare, atunci cu ajutorul experienței vom lua cunoștință de conținutul aceluia verset pe care toți îl cântăm, dar puțini îl înțeleg: „pururea am văzut pe Domnul în fața mea, fiindcă este la dreapta mea ca să nu mă clatin.” După cum am spus, sfinții părinți au fost de mai multe ori încercați de ceea ce am putea denumi antagonia

⁸⁵ Moise Aghioritul, *Comunitatea pustiei și singurătatea orașelor* (Editura Sofia: București, 2011).

⁸⁶ Teofil Păriaian, *Principii și repere pentru viața duhovnicească a creștinului* (Mitropolia Olteniei, 2006).

dintre bine și rău și în acest sens ei au ajuns ca în cele din urmă să fie cât se poate bine instruiți pe calea sau drumul binelui. Acest lucru am voit să îl exprimăm în această carte și se poate spune că aceasta carte este mai mult o introducere la învățăturile și la povețele sfinților părinți. Sfinții părinți au fost oameni ai binelui și se poate spune că din exemplul și din experiența lor și noi trebuie să învățăm. Vom fi pe o cale sigură în drumul nostru spre Dumnezeu dacă îl luăm ca sfinții părinți ca și exemple și ca și modele de viață duhovnicească. La fel de bine sfinții părinți ne spun că atunci când trecem de la calea binelui la calea răului de cele mai multe ori avem șansa să ne pocăim.⁸⁷ Iată ce ne spune în acest sens sfântul Marcu Ascetul: „păcat spre moarte este tot păcatul nepocăit. Chiar dacă s-ar ruga un sfânt pentru un asemenea păcat al altuia, nu e auzit.”

CAPITOLUL 5

SFINȚII PĂRINȚI CA POVĂȚUITORI ÎN DRUMUL MÂNTUIRII

Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori sfinții părinți au fost persoane care au ajuns să se mântuiască. Știm acest lucru prin descoperire de la Dumnezeu. Poate unul dintre cele mai celebre cazuri este cel al sfântului Ioan Hristostom. Sfântul Ioan Hrisostom după cum am spus s-a trăit în secolul al IV-lea și el spunea la un moment dat că: „nu cred în mântuirea celui care nu lucrează în spre mântuirea celorlalți.” Prin urmare, mântuirea se poate spune că nu este un act sau un lucru egoist ci de cele mai multe ori este o lucrare pe care o facem în comuniune. Această comuniune se poate spune că se face și prin faptul că îl luăm de exemple și de repere pe sfinții părinți. Iată ce ne spune în acest sens o întâmplare din viața Sfântului Ioan Hrisostom.⁸⁸ Se spune că un călugăr care l-a cunoscut pe sfântul Ioan Hrisostom a voit să afla dacă acesta este în ceruri cu Dumnezeu. În acest sens el a făcut mai multă rugăciune. S-a rugat și într-o zi când călugărul credea că nu v-a primi nici un răspuns i s-a arătat un înger care l-a suitat la ceruri. Acolo îngerul i-a arătat ceata sfinților prorocii din Vechiul Testament, ceata cuvioșilor, a sfinților apostoli, a sfinților mucenici și a restului ierarhiei îngerilor. În cele din urmă îngerul a dat să îl ducă pe călugăr din rai.

- Bine, dar ai spus că o să mi-l arăți pe sfântul Ioan Hrisostom?
- Acest lucru nu este cu puțință.
- De ce?
- Fiindcă Ioan este acolo unde tronul lui Dumnezeu este.

Am voit să ilustrăm cu acest exemplu că sfinții părinți sunt persoane care s-au mântuit. Mai mult decât atât ei doresc ca și noi să ajungem să ne mântuim. Cum putem face acest lucru? Putem face acest lucru foarte mult prin a îi imita pe sfinții părinți sau mai bine spus prin a vedea în sfinții părinți exemple.

Este adevărat că sfinții părinți nu ne pot mântui dar se poate spune că ei ne pot ajuta în drumul spre mântuire. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont. Sfântul Macarie cel Mare se poate spune că a fost un exemplu cât se poate de concludent în acest sens: „dacă iubești slăvirile oamenilor și năzuiești să fii cinstit și cauți confortul te depărtezi de la cale. Trebuie să te răstignești altături de Cel răstignit, să pătimești cu Cel care a pătimat, ca să te poți preamării cu El cel ce este preamărit.” Prin urmare, se poate spune că după sfinții părinți nu există mântuire dincolo sau peste persoana Domnului Iisus Hristos. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Mântuirea se poate spune că a fost scopul tuturor sfinților părinți și în scrierile lor vom întâlni mai multe referințe la ceea ce este sau mai bine spus la modul în care este definită mântuirea. Mântuirea se poate spune că este un act definitiv care este statornicia finală a omului în bine, fericire și bucurie. Acest lucru este o realitate pe care o întâlnim la mai mulți sfinți părinți. Pentru a se mântui se poate spune că de cele mai multe ori creștinul

⁸⁷ Ilarion V. Felea, *Pocăința: studiu de documentare psihologică și teologică* (Sibiu, 1939).

⁸⁸ Virgil Gheorghiu, *Sfântul Ioan Hrisostom: atletul lui Hristos* (Sibiu, 2004).

trebuie să se abțină de la o viață în păcat și de la tot ceea ce este păcatul. Sfântul Efreim Sirul spunea că: „stăpânește-i simțurile și păzeștele de stricăciune așa cum un soldat își păzește armele sale.”⁸⁹ Aceste lucruri se poate spune că definesc cât se poate de mult învățăturile sfinților părinți despre mântuire și despre ceea ce este mântuirea. Toți sfinții părinți au fost centrați spre mântuire și se poate spune că mântuirea a fost un leitmotiv al scrierilor și a vieților lor. Acest lucru este un fapt incontestabil și pe care nu se poate să nu îl remarcăm atunci când vorbim despre sfinții părinți ai ortodoxiei. Acest lucru îi face în cele din urmă pe sfinții părinți exemple pe care și noi la rândul nostru le putem urma și după care ne putem orienta.

După cum am spus, mântuirea este o temă centrală a sfinților părinți și ea este denumită științific în teologie ca și știință soteriologie. Atunci când vorbim despre soteriologie nu se poate să nu vorbim și de sfinții părinți care se poate spune că sunt persoane care au ajuns prin modul lor de viață la mântuire. Pentru acest lucru se poate spune că sfinții părinți sunt exemplele și modelele noastre de mântuire. După sfinții părinți mântuirea este un proces care începe în momentul botezului sau mai bine spus în momentul în care omul devine creștin. În acest sens, sfinții părinți au fost cei care au susținut botezul copiilor care se face pe baza credinței nașilor. Botezul copiilor este contestat de mai multe confesiuni creștine dar se poate spune că el este o necesitate în procesul mântuirii. Sfinții părinți sunt de părere că lucrarea mântuitoare a Domnului Iisus Hristos nu este nimic altceva decât o prelungire a lucrării mântuitoare a lui Hristos asupra firii Sale omenești. Iată ce spune în acest sens Sfântul Grigorie Palama: „Dumnezeu ne permite să fim față în față cu El nu prin enigme. El se apropie de cei care merită și se indentifică cu ei astfel ca la rândul lor, ei sălășluiesc cu trup și suflet în El.” Este prin urmare cât se poate de adevărat că după sfinții părinți mântuirea este foarte mult un lucru care este condiționat de comuniunea cu Dumnezeu. În această viață sfinții părinți sunt de părere că omul trebuie să Îl caute pe Dumnezeu. Prin această cautare care de cele mai multe ori primește chipul ascetic și al nevoinței, în cele din urmă se poate spune că omul v-a ajunge la ceea ce este sau la modul în care este definită mântuirea. Prin urmare, după sfinții părinți nu poate fi mântuire dincolo de comuniunea cu Dumnezeu. Sfântul Teodor Studitul ne spune: „făcând cele plăcute lui Dumnezeu, mai întâi ne vor folosi nouă, căci așa vrea Dumnezeu, să dorim binele fraților noștri și mântuirea tuturor omeneilor mai mult decât a noastră.” Este prin urmare evident că mântuirea nu are numai un aspect de comuniune cu Dumnezeu ci ea are și un aspect orizontal care constă în altruism. Prin urmare se poate spune că mântuirea nu este un act individualist ci este cât se poate de mult un act comunitar.⁹⁰

Se spune că undeva într-o regiune cu multă pădure erau doi tăietori de lemne. Acești doi tăietori, unul mai tânăr și altul mai bătrân au fost chemați într-o competiție care urma să demonstreze care taie mai mulți copaci într-o zi. A început competiția. Tăietorul cel tânăr a lucrat cu un efort suprauman și ceea ce a observat este că la fiecare oră din cealaltă parte a pădurii nu se mai auzea nici un sunet.

- Se pare că adversarul meu se odihnește. Ei bine, eu voi continua să tai fără să mă odihnesc și la final mă voi odihnii deplin.
Tăietorul cel tânăr a tăiat o zi fără nici o oprire, și el putea auzii cum la un moment dar din oră în oră celălalt tăietor nu mai scotea nici un sunet. În cele din urmă timpul dedicat pentru această competiție s-a scurs și tăietorii s-au putut întâlnii pentru a lua medaliile. Tânărul era singur că v-a lua medalia de aur. A fost mare surprinderea lui să afle că nu el a luat medalia de aur.
- Cum se face că tu ai câștigat? Eu am auzit că din oră în oră te-ai oprit și ai făcut pauză, în timp ce eu am lucrat în continuu.
- Este adevărat. Eu m-am oprit din oră în oră să îmi ascut securea.
Acest mic amănunt a fost cel care a dus la înfrângerea tânărului care evident fără să își ascută securea a tăiat mult mai puțin lemn decât tăietorul cel bătrân. Am spus această întâmplare pentru a demonstra că

⁸⁹ Sebastian Brook, *Efreim Sirul: o introducere; imnele despre paradis* (Sibiu, 1998).

⁹⁰ Sfântul Teodor Studitul, *Cuvinte dubovnicești* (Alba Iulia, 1994).

de cele mai multe ori suntem chemați să gândim atunci când lucrăm la mântuirea noastră. Este greu de spus dacă putem concepe mântuirea în termenii unui concurs dar este clar că Dumnezeu dorește ca noi să dăm ceea ce este mai bun din noi.

În secolul al IV-lea Sfântul Ioan Hrisostom a făcut o afirmație care merită toată atenția noastră. El spunea că „a fi aproape sau departe de Dumnezeu depinde de orice om fiindcă Dumnezeu este pretutindeni.” Se poate spune că în acești termeni definim de cele mai multe ori și mântuirea noastră. Mântuirea este un lucru care în mare se poate spune că depinde de om. Omul este cel care este chemat să decidă și după aceea să lucreze la propria lui mântuire. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere.⁹¹ După cum am spus, atunci când îi citim pe sfinții părinți și trebuie să spunem că avem mai multe cărți ale sfinților părinți se poate spune că de cele mai multe ori îi citim pentru a afla despre modalitățile în care putem ajunge la mântuire. Sfinții părinți au ajuns la mântuire și urmându-le lor se poate spune că și noi vom ajunge la mântuire. Acest lucru se poate spune că este făcut prin faptul că sfinții părinți devin povățuitorii și îndrumătorii noștri. Asemenea unui manual de matematică sau de fizică se poate spune că și cărțile sfinților părinți pot fi considerate un fel de manuale care ne duc la mântuire. De cele mai multe ori se poate spune că lectura sfinților părinți poate fi considerată un act ascetic fiindcă ea ne duce în spre ceea ce se poate denumi calea de comuniune cu Dumnezeu.⁹²

Un alt aspect al mânturii se poate spune că este Biserica. Biserica este instituția în care noi ajungem să ne perfecționăm sau mai bine spus să ne deprindem mântuirea. După cum am spus, Biserica nu are numai funcția de a se ruga ci ea are și funcția de a învăța. De la Biserică se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să învățăm adevărul care ne duce la mântuire. Acest fapt este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Sfântul Ciprian ne spunea mai de mult că „în afară de Biserică nu există mântuire.” Acest fapt este un lucru pe care l-au certificat toți sfinții părinți. Prin urmare, pentru a ne mântui avem nevoie de Biserică. Se poate spune că în creștinism Biserica are un trecut extrem de bogat dintre care persoanele care se știe sigur că s-au mântuit au fost sfinții. Avem foarte mulți sfinți în Biserică despre care se poate spune că au ajuns la mântuire. În acest sens după sfinții părinți ceea ce trebuie noi să facem este să urmăm sfinților care au trăit mai înainte de noi și să facem faptele lor pentru a ajunge și noi să ne mântuim. Se poate spune că de mai multe ori mântuire este a celor care merg la Biserică. La Biserică de cele mai multe ori avem șansa de a ne familiariza cu ceea ce este sau mai bine spus cum se poate defini cultul ortodox. Din cultul ortodox avem foarte multe de învățat. Sunt mai multe texte sfinte care se poate spune că ne familiarizează cu un anumit gen de mentalitate. Mentalitatea esențială a Bisericii este că omul este o ființă care se află în nevoia de mântuire. Toate rugăciunile și slujbele Bisericii se poate spune că sunt forme de manifestare a ceea ce este sau a modului în care omul poate ajunge la mântuire. După cum am spus, mântuirea este un lucru care de cele mai multe ori aduce cu sine nevoia de schimbare a omului. Atunci când omul este conștient de nevoia sa de mântuire el este mult mai atent cu ceea ce face și cu modul în care se comportă. Sfinții părinți sunt persoane care se poate spune că au ajuns la mântuire. Acest lucru îl demonstrează faptul că marea majoritate dintre ei au ajuns să aibă moaște. Acest fapt este unul care trebuie să ne facă conștienți de nevoia de mântuire a omului. După cum am spus mântuirea este importantă și semnificativă dar ea nu trebuie să ne obsedeze. Sunt în acest sens mai multe mișcări soteriologice în lumea noastră care au ajuns la un fel de delir din cauza nevoii de mântuire.

Trebuie să mai menționăm aici faptul că Bisericile protestante și neoprotestante consideră că pentru mântuire este nevoie numai de Biblie și a respecta ceea ce se spune în Biblie. Acest lucru a este numai parțial adevărat. Scrierile sfinților părinți pot fi la fel de folositoare în drumul nostru spre mântuire. Acest lucru este o realitate și un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere. Sfinții părinți și scrierile lor sunt în acest sens încă un ajutor pe care îl avem în procesul mântuirii. După cum am spus, se poate vorbi la un nivel generic că sensul vieții pământești al omului este mântuirea lui. În acest sens, Biserica Creștin Ortodoxă a vorbit la nivel generic de două

⁹¹ Radu Teodorescu, *Mântuirea ca ortodoxie în religia comparată* (Cugir, 2014).

⁹² Jean Claude Larchet, *Dumnezeu este iubire. Mărturia sfântului Siluan Athonitul*, (Editura Sofia: București, 2004).

categorii ale mântuirii. Prima categorie este mântuirea obiectivă care a fost câștigată de Domnul Iisus Hristos prin întruparea Lui și prin ceea ce cunoaștem ca și activitatea lui mesianică. Al doilea stadiu al mântuirii este mântuirea subiectivă prin care se poate spune că omul acceptă creștinismul. Se poate vedea că în lumea noastră sunt mai mulți care resping creștinismul și sunt adepții altor religii. Sfinții părinți ne spus că afară de creștinism nu există mântuire. Acest fapt este bine să îl știm și să fim conștienți de el.⁹³ Tot sfinții părinți ne spun că mântuirea este de cele mai multe ori un lucru care se câștigă prin fapte și mai ales fapte bune: a ajuta pe cei în nevoie, a îmbrăca pe cei goi, a hrăni pe cei flămânzi, a da apă celor însetați sau a sprijinii pe cei săraci.⁹⁴

O poveste cu foarte mult folos sufletesc o avem din lumea celor de vârstă a treia. Se spune că o femeie a chemat un șofer de taxi pentru a o duce la un control medical. Șoferul a ajuns la femeie. Era o femeie de peste 90 de ani.

- Bună ziua, a spus șoferul.
- Bună ziua.
- Este o zi frumoasă.
- Da este.
- Sunteți gata să mergeți?
- Da.
- Șoferul a plecat. Se îndrepta spre spital când femeia i-a spus:
- Nu mă grăbesc.
- Nici eu.
- Mă bucur.
- Doriți să facem un tur al orașului?
- Da, de ce nu?
- Șoferul a plecat într-un tur al orașului.
- Vezi clădirea aceea?
- Da, a spus șoferul.
- Ei bine acolo am lucrat mai mulți ani ca și funcționară.
- Parcă sunteți tristă?
- Doctorii mi-au spus că nu mai am mult de trăit.
- Îmi pare rău.
- Dar vezi clădirea aceea?
- Da.
- Acolo m-am căsătorit acum am bine de 50 de ani.
- Foarte frumos.
- Și acea clădire o vezi?
- Acolo am venit de mai multe ori să dansez cu soțul meu.
- Plimbarea cu taxiul a durat mai bine de 2 ore. În cele din urmă au ajuns la destinație.
- Îți mulțumesc foarte mult pentru călătore, a spus femeia.
- Pentru nimic.
- Din timpul cât mai am de trăit tu mi-ai oferit bucurie.
- A, da toate amintirile.
- Da. Mi-a făcut plăcere.

⁹³ Efrem Aghioritul, *The art of salvation*, (Mănăstirea Sfântul Nectarie, 2014).

⁹⁴ Agapie Criteanul, *Mântuirea păcătoșilor* (Editura Egumenița: Galați, 2009).

După cum am spus mântuirea se câștigă prin fapte. Tot ceea ce facem în această viață se poate spune că la un moment dat contribuie la ceea ce am putea spune sensul și modul în care înțelegem modul în care să facem binele. Binele este cel care se poate spune că de cele mai multe ori v-a contribuie la ceea ce se poate spune procesul nostru de mântuire. Sunt mai mulți care neagă faptul că faptele care le facem în această viață au un rol sau o semnificație în procesul mântuirii. Este cât se poate de adevărat că sfinții părinți ne spun că trebuie să ne interesăm de mântuirea noastră dar nu trebuie în același timp să uităm de propria noastră persoană sau mai bine spus de ceea ce suntem noi ca și persoane.⁹⁵ În acest sens sfântul Ioan Damaschinul ne avertizează că de cele mai multe ori păcatele sunt cele care ne fac să ne pierdem mântuirea. Iată ce spunea el în acest sens: „păcatele să le ocolim cu toată puterea, fugind de ele. Căci fericit cu adevărat este cel ce caută virtutea și se îndeletnicește cu ea și cercetează cu grijă tot ceea ce este virtute, apropiindu-se prin ea de Dumnezeu și unidun-se cu El prin minte.” Aici se poate spune că Sfântul Ioan Damaschinul ne spune că trebuie să evităm cât se poate de mult ceea ce este păcatul și modul în care păcatul ajunge să ne pervertească și să ne corupă.⁹⁶

După cum ne spuns sfinții părinți este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori noi ajungem să considerăm că timpul mântuirii este un timp al viitorului. Evenul atunci când vom îmbătrâni vom avea timp să lucrăm pentru mântuirea noastră. Iată ceea ce ne spune în acest sens sfântul Grigorie Teologul: „facem o mare greșală pentru că dăm prezentul diavolului și viitorul lui Dumnezeu.” Prin urmare, se poate spune că la conștiința mântuirii de cele mai multe ori trebuie să ajungem cât se poate de mult la timpul prezent și la tot ceea ce ține de timpul prezent. În acest sens se poate spune că atunci când devenim familiari cu sfinții părinți de cele mai multe ori ajungem la un alt fel sau la o altă modalitate de a înțelege lumea și realitatea. Iată ceea ce consideră sfinții părinți ca fiind un om bogat. Sfinții părinți nu consideră că un om bogat este un om care are averi și bani mulți ci „cel mai bogat om este cel care se mulțumește cu ceea ce are.” (Sfântul Grigorie Teologul). După cum putem vedea de cele mai multe ori optica în care văd sfinții părinți lucrurile este cât se poate de mult diferită și de ce nu uneori străină ca și a noastră. Mântuirea presupune a fii în comuniune cu Dumnezeu. Acest lucru este un fapt pe care îl mărturisesc toți sfinții părinți. Sfântul Grigorie Teologul a fost conștient că el ca și povățuitor și ca și exemplu de cele mai multe ori a ajuns să își asume unele riscuri. Iată ce ne spunea el în acest sens: „nimic nu este mai jalnic decât vorbirea despre Dumnezeu stând afară din Dumnezeu.” Prin urmare sfinții părinți nu au fost persoane care au stat afară de Dumnezeu sau mai bine spus nu au avut comuniune cu Dumnezeu ci se poate spune că vorbirea lor a fost cât se poate de mult din Dumnezeu și despre Dumnezeu. Acest lucru este prin urmare un fapt și un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere.

Unirea cu Dumnezeu la sfinții părinți se poate spune că a fost deplină și nu a existat nimic afară de Dumnezeu. Acest lucru le-a permis sfinților părinți să ne vorbească cu mare siguranță despre mântuire și să ne devină povățuitorii noștri în drumul spre mântuire. „Eu împart cu Hristos totul; trup și suflet, piroane și înviere. Hristos este prin mine pământul meu natal, virtutea mea, slava mea totul.” Este prin urmare evident că sfinții părinți au ajuns la un grad deplin de comuniune cu Dumnezeu și prin acest lucru se poate spune că ei s-au edificat și au ajuns să ne fie și nouă exemple pe care le putem urma. Avem nevoie de repere și de exemple în drumul nostru. În acest sens se poate spune că scrierile sfinților părinți sunt în favoarea noastră. Tot sfântul Grigorie Teologul ne spunea la un moment dat despre greutatea de a devenii un povățuitor în drumul mântuirii: „pe unii oameni îi vindecă cu cuvântul pe alții numai cu pilda vieții tale.” Prin urmare se poate spune că sfinții părinți nu au cunoscut numai teoretic marile adevăruri despre mântuire și despre procesul care ne duce la mântuire ci ei au ajuns să facă faptele mântuirii. Adevărul este că în zilele noastre sunt puțini care sunt dedicați trup și suflet pentru mântuire. De cele mai multe ori lumea din timpul nostru se mulțumește cu foarte puțin atunci când vine vorba despre mântuirea omului. Evident nu trebuie să gândim obsesiv la mântuire dar trebuie să ne dăm seama în acest sens de cei care ne pot

⁹⁵ Ieroteos Vlahos, *Persoana în tradiția ortodoxă* (Bacăul, 2002).

⁹⁶ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica* (Apologeticum, 2004).

povățui în spre mântuire sau mai bine spus de cei care ne pot ajuta în procesul mânturii. Sfinții părinți se poate spune că au fost cazuri extrem de folositoare în acest sens. Iată în acest sens ceea ce considera sfântul Ambrozie al Milanului că este rolul unui sfânt părinte: „omul drept nu vrea altceva decât un bine esențial și acela este binele cel desăvârșit. Numai spre el tinde, numai acest bine îl atrage, nu altul pe lângă el, ci veșnic dorește numai și numai același lucru, cu el să se desfăteze. Dacă i s-ar pune condiția să aleagă și altceva de care să se veselească, de pildă nevinovăția copiilor, ei bine el nu ar renunța la binele suprem, ci la copii.”⁹⁷

Se spune că la un moment dat doi prieteni vorbeau.

- Știi ceva?
- Nu.
- Când am fost tânăr am voit să schimb lumea.
- Și ai reușit?
- Nu.
- De ce?
- Lumea nu a voit să se schimbe.
- Și ce ai făcut atunci?
- Am încercat să schimb patria mea.
- Și ai reușit?
- Nu
- De ce?
- Patria nu a voit să se schimbe.
- Da. Înțeleg.
- Apoi am încercat să îmi schimb orașul.
- Și ai reușit?
- Nu.
- De ce?
- Orașul nu a voit să se schimbe.
- Apoi ce a urmat?
- A încercat să îmi schimb familia dar nici acest lucru nu am reușit.
- Este foarte trist ceea ce îmi spui.
- Dar știi la ce concluzie am ajuns acum că sunt bătrân?
- Nu
- Că am făcut o greșală. Dacă m-aș fi schimbat pe mine, acest lucru ar fi dus la schimbarea familiei mele care ar fi dus la schimbarea orașului meu, apoi a națiunii mele și în cele din urmă a lumii.

Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori noi dorim ca lumea să se schimbe și să fie mai bună decât este dar de cele mai multe ori nu ne schimbăm chiar noi.

Sfinții părinți ne spus că pentru a ne mântui trebuie în primul rând să ne schimbăm noi. Prin acest lucru trebuie să înțelegem să fim mai buni, mai iertători, mai iubitori cu cei din jurul nostru și la fel de bine să avem mai multă răbdare. Sunt o categorie de oameni care de cele mai multe ori ajuns să se schimbe numai pentru a fi văzuți sau mai bine spus pentru a fi apreciați de cei din jurul lor. Acest lucru este cât se poate de mult o dovadă de mândrie.⁹⁸ După cum am spus, mântuirea nu este un lucru de care cei din jurul nostru devin conștienți. Sunt puține cazurile în care s-a descoperit de la Dumnezeu că unii s-au mântuit. Acest lucru nu ne împiedică să facem bine celor din jur. Trăim într-o lume media care se poate spune că de mai multe ori încurajează faptele bune ca și acte de

⁹⁷ Virgil Gheirghiu, *Sfântul Ambrozie al Milanului* (Editura Sofia: București, 2014).

⁹⁸ Radu Teodorescu, *Smerenia și modestia ca paradigme creștin ortodoxe* (Cugir, 2015).

fațadă. Marii filatronpi din zilele noastre nu sunt anonimi ci de cele mai multe ori se poate spune că sunt cât se poate de mult persoane extrem de bine cunoscute sau persoane care de mai multe ori ajung să fie cât se poate de mult aclamate și ovaționate. După cum am spus, sfinții părinți ne spun că în această lume binele este un lucru care ține de moralitate și acest lucru nu trebuie să fie recunoscut de cei din jur. Fie că suntem ovaționați sau nu de cei din jur trebuie să facem binele în vederea mântuirii noastre. Acesta este un mare adevăr care se desprinde din învățăturile sfinților părinți.⁹⁹

După cum am spus, de cele mai multe ori sfinții părinți au fost cât se poate de mult conștienți de chemarea lor de a fii povățuitorii noștri. În zilele noastre sunt mai multe glasuri care ne spun că sfinții părinți nu mai sunt actuali pentru noi cei de azi fiindcă se poate spune că trăim în epoci diferite. Ceea ce trebuie să fim conștienți este că sfinții părinți au ajuns la ceea ce am putea spune o universalitate a conceptului de mântuire. Mântuirea se poate spune că nu se modifică în funcție de epocă. Este adevărat că de mai multe ori noțiunea de mântuire poate primi valențe noi în funcție de timpul în care își duc viața creștinii ortodocși. În acest sens, sens se poate spune că sfinții părinți de mai multe ori au adus dovadă și mărturie referitor la care este adevărul mântuitor al ortodoxiei și faptul că el nu există în alte religii. S-a pus în acest sens întrebarea dacă există mântuire și în alte religii? Sfinții părinți sunt de părere că pot și alții din alte religii care au fost oameni morali să ajungă la mântuire dar că mântuirea nu este posibilă fără acceptarea Domnului și Mântuitorului Iisus Hristos. De cele mai multe ori lumea noastră de secol al XXI-lea se confruntă cu ceea ce se poate denumi un duh sau o tendință sincretică care ne spune că toate religiile sunt adevărate și că toate pot să ne mântuiască. Acest lucru este informat de mai multe ori de sfinții părinți. O puternică mișcare sincretică care a început în secolul al XX-lea a fost Mișcarea New Age. New Age este cea care ne propune o nouă epocă sau mai bine spus un nou veac în care toate religiile sunt acceptate și în care se urmărește crearea unei religii universale. În acest sens este greu să îi integrăm pe sfinții părinți ai ortodoxiei în astfel de mișcări fiindcă se poate spune ei au fost de mai multe ori persecutați de anumite religii. Poate cel mai concludent caz a fost cel al sfântului Ioan Damaschin care s-a confruntat cu islamul. Să nu uităm că Sfântul Grigorie Palama a fost luat ca și sclav de musulmani. Aceste lucruri ne spun că de mai multe ori învățătura sfinților părinți este incompatibilă cu mai multe curente care există în lumea religiei.¹⁰⁰

După cum am spus după învățăturile sfinților părinți omul este o ființă liberă și de mai multe ori el poate face ceea ce dorește cu libertatea lui. Adevărul este că de mai multe ori sunt mai mulți care se poate spune că refuză consecințele libertății. Suntem ființe libere dar și ființe responsabile. În acest sens după sfinții părinți de cele mai multe ori trebuie să ne asumăm responsabilitatea actelor noastre. După cum am spus, sfinții părinți nu își întemeiază opiniile despre mântuire pe propriile lor opinii ci de cele mai multe ori ei recurg la ceea ce am putea spune adevărul mântuitor al Bibliei. În acest sens se poate spune că de cele mai multe ori mântuirea constă în iertarea păcatelor unui om fiindcă se știe că nu este nici un om fără de păcat. Acesta este un mare adevăr pe care îl aflăm în Biblie (Faptele Apostolilor 3, 51). Prin urmare, pentru a fii mântuiți se poate spune că de cele mai multe ori trebuie să ajungem la ceea ce se poate spune iertarea păcatelor care este un lucru pe care Dumnezeu îl face pentru noi (Luca 1, 78). De cele mai multe ori sfinții părinți urmând Bibliei ne spun că omeneii stau în păcat și acest lucru este asemenea unui întuneric spiritual. Iisus Hristos este soarele care luminează peste acest întuneric spiritual și se poate spune că El este cel care îl ține din urmă și îl poate elibera de păcat pe cei care doresc acest lucru. Domnul Iisus Hristos este singurul care ne poate îndrepta de la calea întunericii [a păcatelor] la calea luminii [a faptelor bune]. Acest lucru este un adevăr pe care toți sfinții părinți îl afirmă. După cum am spus, există posibilitatea ca și în alte religii necreștine să existe omeneii morali care nu au auzit de Hristos. Se poate spune că aceștia își pot câștiga mântuirea în funcție de credința și de faptele lor bune. Acest lucru nu înseamnă că toate religiile ne pot mântui. Hristos este Cel care ne poate îndrepta la calea binelui atunci când am păcătuit (1 Cor. 1, 18). După cum am spus, sfinții părinți au fost

⁹⁹ Sfântul Efrem Sirul, *Cuvinte și învățături 1* (Bacău, 1997).

¹⁰⁰ Bruno Wurtz, *New age* (Editura de Vest, Timișoara, 1994).

conștiinței și ei de faptul că omul este o ființă care poate cădea în păcat foarte ușor. Dar tot sfinții părinți ne-au spus de posibilitatea de îndreptare a omului prin ceea ce am putea denumi pocăința. Acest lucru se poate spune că este o schimbare profundă a omului care îl duce în spre Dumnezeu și în spre existența Lui. După cum am spus, este aproape cu neputință ca omul să nu cadă în păcat dar omul se poate spune că de cele mai multe ori se mântuiește prin pocăință.¹⁰¹

Se spune că la un moment dat un om s-a suit într-un taxi. Era grebit și i-a spus taximetristului:

- Dacă nu te deranjează aș vrea să ajung la strada Victoriei.
- Bine, vom merge la strada Victoriei.

Pe cum mergeau la un moment dat din partea dreaptă a drumului a ieșit un om cu o mașină exact în fața taximetristului. Acesta a frânat brusc. A reușit cu mare greutate să evite un accident. În spate omul era pe punctul să explodeze de mânie. Spre surprinderea lui taximetristul și scos capul și i-a spus șoferului neatent din trafic:

- La revedere. Mi-a făcut plăcere să ne întâlnim.
- Cum ai putut să fii atât de amabil cu el? A spus omul din spatele mașinii.
- Cu cine?
- Cu cel care era să se ciocnească în noi.
- Cum nu știi?
- Nu.
- Nu ai auzit niciodată de legea camionului cu gunoi.
- Nu. Ce este această lege?
- O să îți spun. Vezi tu, sunt mulți oameni care sunt plini de răutate și ne nervi. Ei sunt asemenea unui camion plin de gunoi. De cele mai multe ori ei caută un loc să descarce acest gunoi care este ura și mânia.
- Și ce vrei să spui cu asta?
- Ei bine pe acești oameni nu îi poți evita prin ură și mânie. De cele mai multe ori trebuie să dai dovadă de amabilitate și să îți vezi de drum. Dacă nu ei își vor depozita tot gunoiul pe tine.

Se poate spune că de mai multe ori într-o astfel de lume trăim și noi.

Adevărul este că sunt mai mulți oameni răi în lumea noastră și oameni care le drept vorbind nu sunt interesați de mântuire. Pe acești oameni de cele mai multe ori se poate spune că îi putem evita prin ceea ce se poate spune amabilitate și prin faptul de a nu ne prinde în conversații cu ei. Se poate spune că de cele mai multe ori cel rău este cel care de mai multe ori ne prinde în capcanele sale fiindcă îi lăsăm loc. Sfinții părinți ne sfătuiesc să fugim de cel rău și să îl evităm fiindcă astfel vom ajunge de cele mai multe ori să fim victimele sale.¹⁰² Iată ce ne spunea în acest sens sfântul Maxim Mărturisitorul: „nu întrebuința rău ideile ca să nu fii silit să întrebuințezi rău și lucrurile. Căci de nu păcătuiește cineva cu mintea nu v-a păcătui nici cu lucrul.” Prin urmare se poate spune că de cele mai multe ori omul trebuie să se purifice pe sine în ceea ce am putea spune sentimentele și intențiile sale. De mai multe ori dacă facem acest lucru se poate spune că vom ajunge la rezultate. Acest lucru este un adevăr de care trebuie să ținem cont. Sfinții părinți se poate spune că au ajuns la mântuire și acest lucru de cele mai multe ori îl demonstrează faptele și scrierile lor care deși a trecut mult timp de când au fost realizate sunt actuale pentru cei care sunt în drumul mântuirii. Ceea ce se poate vedea este că toți oamenii doresc să se mântuiască dar sunt mai puțini cei care își asumă la drept vorbind mântuirea. După cum am spus, mântuirea este un proces și acest proces începe în această lume. Dușmanul mântuirii noastre este cel răul sau diavolul și se poate spune că în acest sens numai prin mila și milostivirea lui Dumnezeu vom ajunge la mântuire. Acest lucru este un mare adevăr și o mare realitate pe care nu se

¹⁰¹ *Pocăința sau întoarcerea la Dumnezeu* (Editura Bizantină, București, autor colectiv).

¹⁰² Constantin Pavel, *Problema răului la Fericitul Augustin*, (EIMBOR, București 1996).

poate să nu o avem în vedere. După cum am spus, mântuirea este un lucru de durată și se poate spune că este o judecată a lui Dumnezeu pe care el o dă față de toată viața pe care am dus-o pe pământ. Acest lucru este o realitate și un mare adevăr de care trebuie să ținem cont. După cum am spus, au fost mai multe cazurile de creștini ortodocși adevărați care s-au întrebat pe cine vor găsi să îi povățuiască pe drumul mântuirii. De mai multe ori ei au găsit cât se poate de mult un sprijin și un ajutor în persoanele sfinților părinți. Sfinții părinți se poate spune că sunt și cei care au emis unele canoane pentru ca cei care au păcătuit să se poată îndrepta la calea pocăinței.¹⁰³ După cum am spus de cele mai multe ori când suntem pe drumul mântuirii avem nevoie de persoane care să ne spunem ce să facem. Acest lucru este așa fiindcă se poate spune că mântuirea este un lucru extrem de important și care în cele din urmă are de a face cu sensul ultim al existenței noastre.

Se spune că undeva într-un salon erau doi bolnavi. Unul era cu patul lângă fereastră și celălalt era cu patul la marginea salonului. Cei doi au devenit buni prieteni. Zilnic au ajuns să discute despre diferite subiecte. Una dintre atracțiile lor a devenit după ce și-au spus toate întâmplările și toate acțiunile din viață ca cel de la fereastră să îi spună ce vede pe afară fiindcă celălalt din salon era momentan imobilizat la pat.

- Ce sevede azi? Întreba pacientul de la pat.
- A este o zii cu soare.
- Frumos. Parcă simt lumina soarelui.
- Niște rățuște tocmai au venit și stau lângă noi.
- Da. Nu le aud.
- Acum sunt mai multe persoane foarte bine îmbrăcate care trec pe stradă.
- Da. Se grăbesc?
- Unii dintre ei.
- Și altceva ce mai este?
- Este un circ care s-a stabilit nu departe de noi.
- Ooo....ce spectacol trebuie să mai fie.

În fiecare zii una dintre atracțiile celor doi bolnavi a fost ceea ce avea loc afară. A venit și ziua în care prietenul de la geam să moară. A fost luat și dus din salon. Între timp pacientul din celălalt cap al salonului s-a însănătoșit. El s-a dus și a întrebat-o pe asistenta medicală:

- Ce s-a întâmplat cu colegul meu?
- A murit azi noapte în somn.
- Când s-a apropiat de geam a putut vedea că în fața geamului era un perete de beton care făcea ca nimic să nu fie accesibil vederii din stradă.
- Cum vă explicați asta domnă asistentă?
- Ce să îmi explic?
- Colegul meu îmi spunea zilnic ce are loc afară din salon. Cum a putut să facă asta fiindcă în fața geamului este un zid de beton?
- Eu cred că ceea ce a voit colegul dumneavoastră a fost să vă mențină moralul ridicat.
- Cred că a și reușit, acum sunt mult mai bine.

Evident această povestire nu se potrivește deplin și integral sfinților părinți dar trebuie să știm că mai mulți sfinți părinți au făcut eforturi mari pentru ca noi să primim de la Dumnezeu cuvântul mântuirii. De mai multe ori sfinții părinți au fost exilați, au fost prizonieri, unii dintre ei au fost condamnați la moarte pe nedrept.¹⁰⁴

¹⁰³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la parabola despre săracul Lazăr și bogatul nemilosiv* (Editura Sofia: București, 2002).

¹⁰⁴ Sfântul Grigorie Palama, *Tomul aghioritic* în Filocalia, volumul 7.

Sfinții părinți au răbdător toate acest lucruri din iubire față de noi. Se poate spune că viața sfinților părinți a fost de mai multe ori bucuria de a ne spune că mântuirea este posibilă și la fel de bine de a ne spune cum este posibilă această mântuire. Acest lucru se poate spune că este o trăsătură a sfinților părinți și a învățăturilor lor. De mai multe ori noi suntem nepăsători față de sfinții părinți și de ceea ce au dorit ei să ne învețe. Trecem de mai multe ori în grabă pe lângă biserici, nu ne aducem aminte să participăm în duminici și în sărbători la slujbele bisericii, ni se pare greu să ținem cele patru posturi de peste an. Să ne aducem aminte că toți sfinții părinți au simțit bucurie în actele nevoinei și a ascezei creștin ortodoxe. Acest lucru ei l-au simțit fiindcă și-au dat seama că în ele se află drumul spre mântuire. Odată ce sfinții părinți au avansat în drumul cunoașterii și al comuniunii cu Dumnezeu se poate spune că ei ne-au împărtășit și nouă mai multe dintre descoperirile lor. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și pe care la fel de bine să îl exprimăm.¹⁰⁵

Ceea ce trebuie să știm este că de cele mai multe ori sfinții părinți nu au fost numai persoane care au scris teoretic despre mântuire și modul în care omul ajunge să se mântuiască ci de cele mai multe ori ei au experimentat ceea ce au scris. Un sfânt părinte despre care se vorbește mai puțin în zilele noastre a fost sfântul Ipatie din Gangra. Acest sfânt a fost episcop al unei cetăți din Asia Mică pe nume Gangra. Se știe din viața lui că și el a luat parte la cea mai mare dezbateră a secolului al IV-lea sau mai bine spus la combaterea arianismului. Fiindcă un dușman al sectelor la un moment dat niște sectanți [novațieni, o sectă din secolul al IV-lea] au venit și l-au bătut foarte crunt pe sfântul Ipatie. Acesta a rămas mai mort. O ariană sau femeie care adera la erezia lui Arie se spune că l-a văzut că era la pământ. În loc să îl ajute și să îl salveze se spune că aceasta l-a lovit cu o piatră ascuțită în cap și așa sfântul a murit. Evident, este cât se poate de adevărat că și sfântul Ipatie a fost un sfânt părinte. El dimpreună cu alții de mai multe ori au adus mărturie despre ortodoxie și despre adevăr. După cum am spus, trăim într-o epocă în care de mai multe ori sectele contrafac ceea ce am putea spune adevărul de credință și adevărul care ne poate aduce mântuirea. Sunt mai multe secte care sunt cât se poate de efective în a separa Biserica Ortodoxă Creștină. Trebuie să știm în acest sens că sfinții nu au fost oamenii ai diviziunii și nici nu s-au bucurat atunci când lumea s-a divizat sau mai bine spus s-a împărțit. Acest lucru se poate spune că este de natură demonică. Drumul spre mântuire nu este un drum individualist care ne separă unii de alții asemenea unui competiții sportive în care toți se grăbesc în spre marele premiu ci mântuirea trebuie să ne facă mai sensibili cu cei din jur.

Sunt mai mulți psihologi care ne spun că trăim într-o epocă a individualismului și că de mai multe ori relațiile interumane sunt cât se poate de reci. Suntem reci unii cu alții fiindcă nu avem de profitat unii de pe alții. Acesta este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont. Timpurile noastre sunt timpuri în care a ne raporta la sfinții părinți și la învățăturile lor este un act cât se poate de arhaic și neavenit. Sunt mai multe ideologi și curente de gândire mult mai facile și mult mai la îndemână decât ceea ce au avut de spus sfinții părinți ai ortodoxiei. La fel de mult se poate spune că sunt mai mulți care se îndoiesc de sfințenia sfinților părinți. A fost sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Ioan Hrisistom sau Sfântul Grigorie Palama cu adevărat sfinți? Acest lucru se poate spune că de mai multe ori face ca în zilele noastre de cele mai multe ori să nu ne mai raportăm la sfinții părinți ai trecutului. Cărțile lor sunt înlocuite de cărți care se centreză pe modalități de a ne îmbogăți cât mai repede, pe modalități de a menține fumusețea trupească cât mai mult. Aceste trăsături se poate spune că sunt lucruri care definesc de cele mai multe ori timpul în care trăim. După cum am mai spus, trăim timpuri în care de cele mai multe ori ne confruntăm cu o „criză a autorității.” Autoritatea înseamnă în secolul al XXI-lea pentru mai mulți putere. Sunt astfel mai mulți care sunt interesați de sfinții părinți mai multe pentru puterea lor și mai ales pentru puterea lor spirituală pe care o au.¹⁰⁶ Sfinții părinți sunt sfinții care ne adresează a invitație de a le citii cărțile și a ne forma propriile noastre opinii. Nu putem însă să îi citim oricum pe sfinții părinți. Trebuie de cele mai multe ori să fim cât se poate de mult într-o anumită stare. Prin acest lucru dorim să spunem că nu îl putem citii pe sfântul Vasile

¹⁰⁵ Paul Evadokimov, *Ortodoxia* (București, 1996).

¹⁰⁶ Andrei Andreicuț, *Spiritualitate creștină pe înțelesul tuturor* (Alba Iulia, 2013 reeditare).

cel Mare și în același timp să ascultăm muzică rock. Ceea ce este unanim în cazul tuturor sfinților părinți se poate spune că este faptul că pentru a ne mântui trebuie să evităm cât mai mult păcatul. Păcatul este cel care ne separă de Dumnezeu și în cele din urmă ne duce la pierderea mântuirii. Acest lucru este un fapt pe care sfinții părinți l-au afirmat în legătură cu ceea ce se poate spune învățăturile pe care le avem din Biblie. Sfinții părinți ne îndeamnă să citim Biblia dar să nu fim ca și sectanții din zilele noastre care se poate spune că absolutizează și hiperbolizează foarte mult marile adevăruri pe care ne exprimă Biblia.¹⁰⁷ Acestea se poate spune că sunt principalele învățături pe care le-au exprimat sfinții părinți despre mântuire. Rămâne ca noi să îi citim pe sfinții părinți și să ne folosim în acest sens de învățăturile lor.

CAPITOLUL 6

SFINȚII PĂRINȚI ȘI NEOPATRISTICA

Neopatrística este un termen care a apărut în secolul al XX-lea și se referă la ceea ce se poate denumi o actualizare a învățăturilor sfinților părinți în lumea modernă. De cele mai multe ori neopatrística a fost exprimată de ortodoxie ca și nevoia de a revenii la modalitatea de gândire și de exprimare a sfinților părinți ai trecutului. Am vorbit în acest volum că principalii sfinți părinți ai ortodoxiei au trăit în trecut în timpul sinoadelor ecumenice, câțiva în jurul anului 843 când a avut loc definitivarea dogmei ortodoxe și încă câțiva în timpul imediat următor. Sau făcut mai multe clasificări istorice referitor la sfinții părinți și ceea ce s-a putut vedea este că în secolul al XX-lea nu a existat nici un mare sfânt părinte. Totuși, au fost mai mulți teologi creștini ortodocși care au scris în duhul sfinților părinți. Dintre aceștia în secolul al XX-lea s-a remarcat Dumitru Stăniloae, Iustin Popovici și Georges Florovsky. Acest lucru se poate spune că demonstrează nevoia secolului al XX-lea de a menține tradiția care a fost lansată de sfinții părinți. Prin urmare, este posibil ca mesajul sfinților părinți să fie reactualizat și el nu este neapărat un lucru care rămâne închis la timpul în care au trăit sfinții părinți. Sunt în acest sens și mulți alți teologi creștini ortodocși din secolul al XX-lea care se poate spune că au scris în duhul sfinților părinți. Dintre ei am putea aminti pe Panaiotis Nellas, Sofronie Saharov, Antonie Bloom, Paul Evdokimov, Alexander Schmemmann sau Nicolae Velimirovici. Aceștia se poate spune că toți au urmat sfinților părinți ai ortodoxiei și ei au intrat în plan istoric în ceea ce am putea denumi curentul neopatristic al ortodoxiei. Nevoia de un curent neopatristic se poate spune că s-a întâlnit în ortodoxie și din cauza la mai multe secte care au apărut în creștinismul ortodox. În acest sens, aceste secte de cele mai multe ori au ales să meargă pe un drum propriu și să respingă ceea ce am putea spune recursul la sfinții părinți. Ortodoxia ca și credință a fost începută de Domnul Iisus Hristos și de apostolii Săi, dar a fost terminată sau mai bine spus finalizată de sfinții părinți.

În acest sens, se poate spune că au existat mai mult curente în secolul al XX-lea care au respins necesitatea sfinților părinți pentru timpurile moderne. Omul era prins în prea multe problematice economice și culturale ale timpului pentru ca să mai facă o incursiune în ortodoxie care era foarte mult o incursiune în trecut. După cum am spus, toate aceste lucruri se poate spune că au contribuit la apariția neopatristicii care este foarte mult un fel de reactualizare a gândirii și a ideilor sfinților părinți pentru timpurile și vremurile moderne. Acest lucru este o realitate care după cum am spus a fost tipică secolului al XX-lea. Se poate spune că în sens generic neopatrística este un lucru actual și pentru secolul al XXI-lea. Este un lucru de care trebuie să ținem cont și în timpurile noastre și se poate spune că acesta este motiv pentru care am purces la scrierea cărții de față. Neopatrística este un lucru care este actual și pentru secolul al XXI-lea. Secolul al XXI-lea are nevoie de teologi creștini ortodocși care să cunoască foarte bine teologia și învățăturile sfinților părinți.¹⁰⁸ Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult o cerință necesară

¹⁰⁷ Arsenie Vilangoftis, *Ereziile contemporane: o adevărată amieninare* (Editura Evanghelistos: București, 2006).

¹⁰⁸ Alexei Nesteruk, *Universul în comuniune. Către o sinteză neopatristică a teologiei și științei* (Editura Curtea Veche, 2009).

pentru ca cineva să poată scrie patristic și la fel de bine să poată să exprime marile adevăruri pe care le-au mărturisit sfinții părinți. Sunt mai mulți care în zilele noastre se poate spune că simt un gol sau un vid de viață duhovnicească și în acest sens pot vedea că acest gol poate fi astupat prin recursul la scrierile sfinților părinți. Acesta este un mare adevăr care a fost descoperit de ortodoxie. Chiar dacă sfinții părinți nu au trăit în timpuri atât de evolute tehnic și tehnologic ca și zilele noastre se poate spune că în cele din urmă, mesajul lor este de cele mai multe ori actual și pentru zilele și timpurile noastre.¹⁰⁹

Într-o țară îndepărtată se spune că trăia un soț cu soția lui. Totul a fost bine în viața lor până când într-o zi soțul a fost trimis la război. A venit de la război dar era un om schimbat. Dintr-o ființă rafinată a devenit un om necioplit, agresiv și mereu nervos. Acest lucru nu a fost pe placul soției. Soția a voit să își găsească fostul soț cu care se căsătorise dar se pare că acesta a dispărut. A auzit că lângă localitatea lor era un călugăr extrem de vestit pentru înțelepciunea sa. Soția s-a dus la acest călugăr să vorbească cu el.

- Bună ziua, a spus femeia.
- Bună ziua.
- Am venit la tine pentru un lucru.
- Ce anume? Spune că sunt un om ocupat.
- Aș dori o poțiune care să îl facă pe soțul meu blând și rafinat cu a fost mai înainte de a merge la război.
- Ce s-a întâmplat cu soțul tău?
- A fost un om liniștit și blând dar s-a schimbat după ce a venit din război.
- Și tu crezi că eu pot face o poțiune care să îl liniștească?
- Da, sunt sigură.

Călugărul a stat mai mult timp pe gânduri după care a spus.

- Există o poțiune care poate fi de folos dar ea are nevoie de un element neobișnuit.
- Ce element?
- Are nevoie de un fir de mustață de tigru.
- Acest lucru este imposibil.
- Îmi pare rău atunci. Nu am ce să fac pentru soțul tău.
- Bine voi încerca.

Soția s-a dus și s-a interesat unde în regiunea ei trăiau tigrii. A aflat un loc unde era un tigru. S-a dus acolo și timp de mai bine de 6 luni a încercat să îl îmblânzească pe tigru. A făcut toate acest lucru ademenindu-l pe tigru cu carne crudă. În cele din urmă treptat, treptat tigrul s-a îmblânzit. Într-o zi când tigrul nu era atent femeia i-a smuls un fir de păr din mustață. A luat acest fir și s-a dus cu el la călugăr.

- Ei prin urmare ai reușit?
- Da. Cu foarte mare greutate.
- Dă-mi te rog firul de mustață de tigru.

Femeia i-a întins firul și călugărul l-a luat după care l-a aruncat în foc.

- Ce faci? Mi-a luat șase luni să fac rost de acel fir? A strigat femeia.
- Nu mai ai nevoie de firul din mustața de tigru. Spune-mi, este omul mai vicios decât un tigru? Dacă o fiară sălbatică a răspuns la grija și purtarea ta de grijă în mod treptat crezi că nu v-a face acest lucru și un bărbat? Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori timpurile care le trăim sunt dificile și grele.¹¹⁰

¹⁰⁹ După cum am spus se poate vorbi și de o formă de exprimare a ceea ce este sau a modului în care este definită neopatristica în Biserica Creștin Ortodoxă prin ceea ce cunoaștem ca și ierarhia bisericească a patriarhilor. Patriarhii sunt în acest sens de cele mai multe ori un fel de rememorare a sfinților părinți ai trecutului. Să nu uităm că au fost mai mulți sfinți părinți care au fost patriarhi. Dintre cei mai cunoscuți sunt Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul și Sfântul Ioan Hrisostom. Teodor Bakonsky, *Răsul patriarhilor* (București, 2008 reeditare).

¹¹⁰ Jean Claude Larchet, *Teologia bolii*, (Sibiu, 1997).

Acest lucru se poate vedea de mai multe ori prin nestatornicia timpurilor în care trăim. De mai multe ori se poate spune că vremurile care le trăim sunt timpuri instabile și mai ales care nu au un contur exact. Acest lucru ne face ca de mai multe ori să ne simțim cât se poate de deznădăjduiți. De cele mai multe ori se poate spune că starea omului contemporan este o stare de deznădejde. Acest lucru este un fapt și o realitate pe care trebuie să le avem în vedere.¹¹¹

După cum am spus, deși de mai multe ori timpurile noastre sunt timpuri în care cu mare greutate ne dăm seama de ceea ce avem de făcut și de ceea ce trebuie să facem este cât se poate de adevărat că nu trebuie să ne pierdem speranța. Trebuie să ajungem la niște exemple și modele pe care să le urmăm. Aceste modele și aceste surse se poate spune că sunt sfinții părinți. De la sfinții părinți se poate spune că vom învăța calea pe care trebuie să apucăm și destinația la care trebuie să ajungem. Aceste lucruri sunt prin urmare realități pe care nu le putem contesta. Nevoia de un curent de gândire neopatristic nu poate apare în lumea noastră și mai ales în secolul nostru dacă nu suntem cât se poate de mult cunoscători ai sfinților părinți. În acest sens de cele mai multe ori semenii noștri se poate spune că sunt cât se poate de mult în ignoranță față de sfinții părinți și de cine au fost ei în trecut. După cum am spus trăim într-o lume liberă și de mai multe ori se poate spune că această lume pendulează între mai multe mari curente și mai multe ideologii. Ideologiile lumi contemporane se poate spune că de cele mai multe ori sunt instabile și cât se poate de perisabile. Lumea noastră a trecut de mai multe ori prin marxism, prin fascism, prin existențialism, prin freudism sau prin new age. Toate aceste curente se poate spune că lasă o anumită amprentă asupra noastră și mai ales a ceea ce am putea denumi colectivitatea umană. Este bine prin urmare să fim conștienți de acest lucru. După cum am spus, nu mai putem să îi aducem pe sfinții părinți ai trecutului înapoi dar se poate ca de mai multe ori să actualizăm ceea ce am putea denumi gândirea și modul lor de a vedea lumea. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere și de care trebuie să ținem cont.¹¹²

Prin urmare este de interes să amintim aici că acest curent neopatristic nu este actual numai pentru secolul al XX-lea ci el este actual și pentru secolul al XXI-lea. După cum am spus mai mulți teologi au considerat că timpul sfinților părinți a fost cât se poate de mult până în secolul al IX-lea. Realitatea este că au mai existat sfinți părinți și după acest secol și acest lucru este un fapt de care trebuie să fim conștienți. Trăim timpuri în care sunt mai mulți care consideră că nu mai este necesară o neopatristică pentru secolul al XXI-lea. Suntem de părere că încă este nevoie sau mai bine spus încă avem nevoie de ceea ce se poate spune o gândire neopatristică. Acest lucru este așa fiindcă de mai multe ori după cum am spus duhul sfinților părinți este un lucru care poate fi actualizat și la fel de bine el poate fi de mare folos. Este de amintit aici că noi suntem cei care trebuie să ajungem la concluzia că sfinții părinți sunt actuali și că avem numai de beneficiat de pe urma lor. Sfinții părinți au fost persoane care s-au dedicat în întregime slujirii lui Dumnezeu. Acest lucru ei l-au făcut prin urmare pentru ca și noi să le urmăm lor. După cum am spus, neopatristica nu înseamnă că trebuie să fim un fel de epigoni ai sfinților părinți. Ea presupune că atunci când facem teologie și atunci când scriem teologie de cele mai multe ori o facem în cunoștință a mentalității și a modului de gândire al sfinților părinți. Acest lucru se poate vedea că se resimte în timpurile noastre în mai multe nivele și mai multe modalități de a vedea lumea și pe om. După cum am spus, este nevoie în zilele noastre să ne ridicăm mai mult problema dacă realmente îi cunoaștem pe sfinții părinți. Sunt mai mulți care consideră că ceea ce am putea denumi o cunoaștere a sfinților părinți se rezumă numai la o viață morală. În realitate există mult mai multe aspecte ale cunoașterii sfinților părinți. Acest lucru se manifestă prin ceea ce am putea spune și aspectul dogmatic și la fel de bine apologetic al sfinților părinți. Sfinții părinți au fost foarte buni cunoscători ai dogmelor Bisericii și de mai multe ori au apărut dogmele. Acest lucru se poate spune că a fost cât se poate de mult aspectul apologetic al sfinților părinți. De la sfinții părinți învățăm că este bine să ne apărăm Biserica Creștin Ortodoxă și credința ortodoxă atunci când ea este atacată. Acest lucru se poate spune că are loc de mai puține ori în zilele noastre. De cele mai multe ori

¹¹¹ Siluan Atonitul, *Între iadul deznădăjdiei și iadul smereniei* (Alba Iulia, 1993).

¹¹² Vladimir Lossky, *Teologia mistică a bisericii de răsărit*, (Editura Anastasia, București, 1990).

se poate spune că lumea este extrem de laxă atunci când vine vorba de a apăra sau mai bine spus de a ieși în părarea credinței ortodoxe. Acest lucru este un fapt de care trebuie să fim cât se poate de mult conștienți și pe care trebuie să îl avem în vedere. Sunt foarte puțini cei care în zilele noastre își cunosc foarte bine credința creștin ortodoxă. Spunem acest lucru fiindcă voim să aducem în fața lumii de azi nevoia de a studia mai mult și mai în profunzime tot ceea ce ține de ortodoxie. Acest lucru l-au făcut sfinții părinți și se poate spune că acest lucru i-a dus în cele din urmă la mântuire. După cum am spus, neaptristica este cea care ne spune că trebuie să urmăm sfinților părinți. Pentru noi cei din secolul al XXI-lea se poate spune că sfinții părinți sunt modele pe care trebuie să le urmăm. Este un fapt și o realitate de care trebuie să ținem cont.¹¹³

După cum am spus, în această carte am vorbit numai despre principalii sfinți părinți ai ortodoxiei. Evident mai sunt și alți sfinți părinți cum ar fi Sfântul Ambrozio al Milanului, Sfântul Chiril al Ierusalimului, Sfântul Chiril al Alexandriei, Sfântul Marcu Ascetul sau Sfântul Andrei Crăieanul. După cum am spus, în această carte am vorbit numai despre principalii sfinți părinți ai ortodoxiei pe care trebuie să îi avem în vedere și despre care se cuvine să cunoaștem mai multe. După cum am spus, atunci când vorbim despre ortodoxie se poate spune că nu vorbim despre o credință care este la modă și în acest sens sunt mai mulți care ne spun că moda sfinților părinți ai trecutului avem scrierile și viețile sfinților părinți pe care se cuvine să le ascultăm și să le urmăm.

O fabulă mai puțin cunoscută ne spune că într-o iarnă a venit un ger foarte mare. Acest ger se poate spune că i-a afectat cât se poate de mult pe arici. Aricii nu știau ce să facă.

- Cred că eu am o soluție la această problemă, a spus un arici.
- Ce soluție?
- Ce ar fi să ne punem unii lângă alții și în acest mod vom reuși să supraviețuim frigului.
- Bine vom încerca.

Aricii s-au adunat grămadă. Dintr-o dată au simțit că este mai cald. Totuși, au început să își simtă unii altora țepile. Atunci s-au dat la o parte din grămadă.

- De ce plecați? A întrebat unul dintre arici.
- Tu nu simți țepii celorlalți?
- Nu sunt dureroși.
- Ba nu. Pe noi ne irită.

Aricii s-au împrăștiat și au putut vedea că au început să moară. Unul dintre arici a spus:

- Știi ce?
- Ce?
- Cred că ar fi bine să ne regroupăm din noi cum am fost mai înainte.
- Așa este. Putem trece peste puțină iritare pe care ne-o făceau țepii noștri.

După cum am spus de mai multe ori au fost mai mulți care au obiectat scrierilor sfinților părinți pentru care în cele din urmă să revină la marile adevăruri pe care le-au exprimat ei. Acest lucru a avut loc de mai multe ori în lumea noastră.

După cum am spus trăim într-o lume în care există o întreagă avalanșă de idei și de curente de gândire. Aproape în fiecare an se crează noi curente ideologice care caută să atragă cât mai mulți aderenți. În acest sens, sunt foarte puțini cei care în zilele noastre se poate spune că mai văd sau simt actualitatea sau necesitatea de a se raporta la sfinții părinți. Auzim de mai multe ori opinii care spun că omul nu mai este necesar să mențină cât se poate de mult o religie fiindcă în cele din urmă marile descoperiri din lumea științei sunt cele care îi vor oferi omului tot ceea ce are nevoie. Pentru atei și pentru cei necredincioși se poate spune că de mai multe ori a vorbi de sfinții părinți este

¹¹³ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări* PSB 1 (București, 2009 reeditare).

cât se poate de mult o a vorbii într-o limbă străină sau mai bine spus o limbă necunoscută.¹¹⁴ Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care definesc și cele care de cele mai multe ori fac conturul a ceea ce este și a modului în care am putea defini actualitatea sfinților părinți. Neopatristica este un curent care se poate spune că ne învață ceea ce am putea denumi faptul că sfinții părinți sunt actuali în măsura în care avem credință în Dumnezeu. Asemenea autorilor Bibliei și sfinții părinți se poate spune că au mărturisit adevărul și cuvântul lui Dumnezeu. Acest lucru ei l-au făcut în timpurile care au urmat după timpurile Bibliei. Prin urmare se poate spune că de cele mai multe ori Biblia este un lucru care are continuitate în sfinții părinți. Sunt mai mulți în zilele noastre care se poate spune că nu știu ceea ce este neopatristica. Curetul neoaptristic este un curent care se poate spune că se poate actualiza prin recursul la duhul sfinților părinți. Fără nici o îndoială că sfinții părinți au fost purtătorii duhului lui Dumnezeu.¹¹⁵ Se mai poate spune că de cele mai multe ori sfinții părinți sunt încă prezenți în ceea ce am putea spune cultul Bisericii. După cum știm mai multe dintre textele imografice care au fost compuse de sfinții părinți au fost cât se poate de mult inspirate sau chiar scrise de sfinții părinți. Acest lucru ne spune că într-un fel sau altul în cultul Bisericii ne întâlnim cu sfinții părinți. În acest sens se poate spune că noi nu trăim într-o perioadă de timp postpatristică ci de cele mai multe ori trăim într-o perioadă de timp neopatristică. Acest lucru este un mare adevăr pe care se poate spune că nu se poate să îl trecem cu vederea. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori în zilele noastre sunt mai mulți care nu au nici un fel de înțelegere a unei continuități cu sfinții părinți. Poate din acest motiv cultul ortodox este atât de greoi și de neînțeles pentru mai mulți și nu trebuie să uităm că acest cult este menit să ne duc la sfinții părinți.

După cum s-a spus de mai multe ori au fost mai mulți care au obiectat că sfinții părinți nu vin cu răspunsuri la întrebările noastre cotidiene. Acest lucru îi face pe sfinții părinți fără de semnificație în zilele noastre. După cum am spus, de mai multe ori este necesar să facem o lectură a sfinților părinți nu atât în contextul istoric ci mai mult în duhul în care acești sfinți părinți au scris. În acest mod se poate spune că vom găsi răspunsurile la marile probleme cotidiene cu care ne confruntăm. Sunt mai mulți care sunt extrem de ancorați în cotidian în zilele noastre și de mai multe ori cotidianul ajunge să le definească viața și existența. Pentru acest motiv lor le este extrem de greu să se raporteze la sfinții părinți și la marile adevăruri pe care aceștia le-au exprimat și mai ales ei le-au trăit. Pentru epoca lor se poate spune că sfinții părinți au fost oameni ai cotidianului. Este adevărat că de mai multe ori sfinții părinți au scris pentru timpurile și pentru vremea lor dar se poate spune că de mai multe ori cuvintele lor au ieșit din cotidian și au ajuns la ceea ce se poate spune o înțelegere universală și care este valabilă pentru toate timpurile și toate epocile.¹¹⁶ După cum am spus de cele mai multe ori ajungem să trăim în duhul sfinților părinți ai ortodoxiei dacă nu respingem idea de tradiție. Acest lucru se poate spune că este un fapt fundamental atunci când vorbim despre sfinții părinți. Sfinții părinți sunt persoane care au rămas în tradiția Bisericii și de cele mai multe ori se poate spune că îi găsim atunci când vom studia tradiția ortodoxiei.

Adevărul este că în timpurile pe care le trăim sunt mai mulți care nu sunt cât se poate de mult interesați de tradiție. Lumea de azi ne spune că de mai multe ori ceea ce este tradițional este arhaic și nu mai este la modă. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere. Neoaptristica se poate spune că de cele mai multe ori este un recurs la tradiție. Tradiția ortodoxiei este locul unde ne vom întâlni cu sfinții părinți și se poate spune că acolo vom descoperii cât se poate de mult adevărul și tot ceea ce ține de marile adevăruri soteriologice pe care le-au exprimat sfinții părinți. Aceste lucruri după cum am spus, de mai multe ori au fost contestate de sectele din zilele noastre. În secte se poate spune că nu există nici un fel de tradiție. Ortodoxia de mai multe ori s-a definit de mai multe ori prin ceea ce este tradițional și prin sensul de tradiție pe care îl are. Ce ar fi o lume fără de tradiție? Ar fi o lume care s-ar lipsi pe sine de mai multe lucruri bune. Sfinții părinți ai ortodoxiei se poate spune că sunt astfel de

¹¹⁴ *Viața Părintelui Gheorghe Calciu, după mărturisirile sale și ale altora*, îngrijit la Mănăstirea Diaconești (Băcau), (Editura Christiana, București, 2007).

¹¹⁵ Nicholas Stebbig, *Purtătorii dubului: dubovnici și dubovnicie în ortodoxia românească de astăzi* (Sibiu, 2005).

¹¹⁶ Sfântul Ioan Hrisostom este probabil un cau celebru cu faptul că el a luat atitudine în ceea ce privește cultul imeorial al timpului său și a scris celebrele sale Omilii la statui. Sfântul Ioan Hrisostom, *Omilii la statui* (Editura IBMBOR, 2007 reeditare).

cazuri. Nu trebuie se ne simțim demondați dacă suntem oameni tradiționali. Sfinții părinți se poate spune că au fost persoane ale tradiționalului și îndemnul pe care îl avem de la ei este să menținem tradiția pe care am primit-o de la ei. Acest lucru este cât se poate de mult o mare realitate a timpurilor pe care le trăim. Lumea de azi este o lume din ce în ce mai puțin tradițională fiindcă de prea multe ori este orientată exclusiv pe viitor și pe ceea ce ar putea oferi viitorul. Viitorul este un lucru care își are rolul și rostul său dar să nu uităm că de cele mai multe ori ceea ce este tradițional este un lucru care este menit să fie în spre folosul nostru și nu în spre defavoarea noastră. Tradiția este de mai multe ori suma a ceea ce au experimentat și au trăit sfinții părinți ai trecutului. Ea nu este numai istorie cum susțin unii ci de cele mai multe ori sunt povețele și învățăturile pe care le-am primit de la sfinții părinți. Acest lucru este un fapt care trebuie să ne ancoreze și mai mult în învățăturile sfinților părinți.¹¹⁷

După cum am spus, sunt mai mulți care nu știu mare lucru despre sfinții părinți ai ortodoxiei. De cele mai multe ori sfinții părinți ai ortodoxiei sunt asimilați în occident cu ceea ce se poate spune fenomenul guruist. După cum am spus nu trebuie să facem greșala de a considera că sfinții părinți și faptul că noi îi considerăm ca și modele și ca și exemple este în cele din urmă ceea ce am putea spune un fenomen ca și cele ale guruismului din orientul îndepărtat. Sfinții părinți după cum sunt văzuți de mai mulți sunt un fel de guru care au trăit de mai multă vreme și care se poate spune că devin actuali prin fenomenul de creare de adepți. În acest sens, această carte nu este în nici un caz un fel de popularizare gurusită a sfinților părinți pentru omul modern. Se poate vedea în acest sens că sfinții părinți nu au avut nimic de a face cu marile religii ale orientului. În sensul neopatristicii se poate spune că la sinodul al V-lea ecumenic din anul 553 a respins una dintre cele mai întâlnite tendințe din lumea orientului mijlociu: pantismul. Mai multe religii orientale se poate spune că sunt pantesite și aici se poate să enunțăm cât se poate de mult hindusimul și budismul.¹¹⁸

Se spune că un tată avea un copil. Acest copil la un moment dat a devenit trist. Tatăl a voit să știe de ce este așa de trist:

- Ce te supără fiul meu?
- Chiar vrei să știi?
- Da.
- Vezi tu, mă gândesc cât de nesemnificativi suntem noi pentru acest univers.
- De ce?
- Universul este atât de mare și noi atât de mici.
- Cred că știu ce vrei să spui.
- Știi?
- Da. Lasă-mă să te întreb ceva?
- Ce?
- Dacă ai merge în Sahara și ai lua o granulă de nisip de un milimetru și ai muta-o din loc ce crezi că se întâmplă?
- Cred că aş putea muri de sete.
- Nu, dacă ai muta o granulă de nisip din Sahara înseamnă că ai schimbat ceva nu?
- Da.
- Deci o simplă granulă de nisip poate schima Sahara care este un deșert imens.
- Și ce este cu asta?
- Dacă tu nu ai fii existat istoria umană ar fii fost foarte diferită nu?
- Se poate spune și așa.
- Prin urmare se poate spune că fără de tine existența universului nu ar fii fost identică.

¹¹⁷ Sfântul Grigorie Teologul, *Panegiric în cinstea sfântului Vasile cel Mare* (București, 2014).

¹¹⁸ Emil Jurcan, *Dubornicul creștin și maestrul oriental* (Editura Reîntregirea: Alba Iulia, 2002).

- Așa este. Mulțumesc pentru acest cuvinte tată.

După cum am spus, de cele mai multe ori se poate spune că în timpurile noastre omul dorește să știe dacă viața și acțiunile lui au un sens. Sfinții părinți ne spus că tot ceea ce face are un sens și acest sens este și mai deplin atunci când Îl slujim pe Dumnezeu. Prin urmare, se poate spune că noi nu trăim în timpuri postpatristice ci mai mult epoca noastră este una care în sens religios este o epocă neopatristică. Suntem fericiți din acest punct de vedere că avem scrierile și mărturiile sfinților părinți care ne pot ilumina și care ne pot fi de folos în drumul nostru spre mântuire. Este bine să considerăm că trăim în timpuri neopatristice în care putem beneficia de toate scrierile și opiniile sfinților părinți. Aceste opinii au fost de mai multe ori grupate și categorisite de mai multe ediții de publicații ale sfinților părinți. Sunt în acest sens mai multe colecții cu scrierile sfinților părinți în zilele și în timpurile noastre. Este bine să folosim acest resurse pentru mântuirea noastră.¹¹⁹

Ceea ce se poate spune în general despre neopatristică este că acest mod de gândire se bazează pe opiniile și pe scrierile sfinților părinți și este mai mult un fel de actualizare a lor în lumea noastră. După cum am spus, sfinții părinți sunt cât se poate de mult persoane care și-au fondat opiniile pe Biblie și pe ceea ce Dumnezeu Tatăl le-a descoperit lor. Ei sunt într-un anumit sens interpreții sau exegeții Bibliei. În acest sens, scrierile sfinților părinți după cum am mai spus sunt cât se poate de mult o continuare a Bibliei. Ca și interval temporal Biblia s-a oprit imediat după venirea în lume a Domnului Iisus Hristos. Scrierile sfinților părinți se poate spune că sunt cele care au continuat venirea în lume a Domnului Iisus Hristos. Acesta este un mare adevăr pe care trebuie să îl cunoaștem și să fim conștienți de el. Neopatristica se poate spune că este un fel de scriere care reactualizează limbajul folosit de sfinții părinți ai trecutului. Acest lucru nu înseamnă că neopatristica nu este în acord cu marile problematice ale prezentului. Pentru a putea realiza un fel de scrieri neopatristice după cum am spus presupune să fim extrem de familiari cu scrierile și cu viețile sfinților părinți. După cum am spus, sfinții părinți au fost persoane care au trăit în timpuri care se poate spune că se aseamănă cu alte noastre. Ei au fost prima generație și mai apoi generațiile care au urmat care au experimentat creștinsimul ca și o religie de stat sau mai bine spus creștinsimul ca și o religie oficială. Acest lucru a adus cu sine mai multe problematice fiindcă mai multe secole creștinsimul a fost o religie neacceptată și persecutată. Sfinții părinți au avut misiunea de a face creștinsimul pe înțelesul generațiilor de după marile persecuții anticreștine. Acest lucru se poate spune că a fost o noutate. În acest sens, se poate spune că în timpul sfinților părinți a apărut monahismul care inițial a fost mai mult o reacție împotriva unei lumi care era laxă în planul moralității creștine.¹²⁰

După cum am spus, timpurile pe care le trăim noi nu mai sunt timpurile în care au trăit sfinții părinți dar se poate spune că de cele mai multe ori și în timpurile noastre găsim lucruri care au existat și pe vremea sfinților părinți. Un astfel de lucru se poate spune că sunt sectele. Se știe că mai toți marii sfinți părinți ai ortodoxiei au fost opozanți ai sectelor și ai ereziilor. Acest lucru a existat și pe vremea sfinților părinți. Știm astfel de mai multe scrieri ale sfinților părinți care combat diferite erezii și diferite secte care au fost tipice pentru timpurile lor. Prin urmare atunci când vorbim despre secte se poate spune că de cele mai multe ori vorbim despre un lucru care a existat și la vremea sfinților părinți. În zilele noastre se poate spune că lumea are cât se poate de mult o stare de acceptare a fenomenului sectar. Acest lucru se poate vedea din mulțimea de secte care sunt în zilele noastre și care de mai multe ori ne împânzesc localitățile. După cum am spus, este cât se poate de adevărat că mai multe lucruri care există în timpurile de azi au existat și pe vremea sfinților părinți. Acest lucru este o realitate și un mare adevăr. În zilele noastre se poate spune că suntem chemați să actualizăm cât mai mult modul și mentalitatea de gândire a sfinților părinți. Trebuie să facem acest lucru fiindcă după cum am spus sfinții părinți au fost oamnei care au slujit lui Dumnezeu. În acest sens, neopatristica este cât se poate de mult o raportare la exemplul sfinților părinți și a modului lor de a fi și de a exista. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere. De cele mai multe ori

¹¹⁹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre obscuritatea profețiilor* (Editura IBMBOR: București, 2013).

¹²⁰ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale* (Editura IBMBOR, 2007).

după cum am mai spus lumea de azi îi găsește inconvenienți pe sfinții părinți din cauza modului lor de a fii și de a exista. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl exprimăm și de care trebuie să fim conștienți. Sfințenia este lucruri care îi face pe sfinții părinți actuali fiindcă se poate spune că sfințenia este un lucru care nu ține de un anumit timp ci ea este un lucru care este actual pentru orice vreme și orice epocă a omului. Realitatea este că în zilele noastre sunt puțini cei care sunt interesați de sfinții părinți. Mare parte dintre creștini nici nu știu și nici nu au foarte bine definită noțiunea de neopatristică și despre cine au fost sfinții părinți. Acest lucru este o realitate și este bine să fim conștienți de ea. După cum am spus, neopatristica este o disciplină duhovnicească în care omul devine familiar cu viața și scrierile sfinților părinți și de cele mai multe ori ajunge să le urmeze acestora.¹²¹

Se spune că un mare magnat avea o fabrică care la un moment dat a intrat într-o mare defecțiune. Aecastă defecțiune se spune că îl făcea pe magnat să piadă zilnic foarte mulți bani. Magnatul nu mai știe ce să facă. A chemat mai mulți ingineri și mai mulți mecanici care să repare fabrica dar nu a reușit. La un moment dat în fața magnatului s-a prezentat un inginer.

- Bună ziua.
 - Bună ziua.
 - Eu cred că pot să vă repar fabrica.
 - Chiar așa?
 - Da.
 - Au încercat cei mai buni ingineri și nu au reușit.
 - Eu o să o repar.
 - Și de ce ai nevoie ca să o repari?
 - Am nevoie doar de o șurubelniță.
 - O singură șurubelniță?
 - Da.
 - Hahahaha. Nu îmi vine să cred. Vorbim despre o fabrică întreagă.
 - Vă rog să aveți încredere în mine.
- Inginerul a luat șurubelnița și cu o simplă întoarcere a făcut ca fabrica să funcționeze din nou.
- Extraordinar. Nu îmi vine să cred. Producția a început deja.
 - V-am spus că aveți încredere în mine.
 - Cât mă costă?
 - Pentru întorsătura de șurubelniță 1 leu.
 - Doar un leu?
 - Pentru faptul că am știut unde să pun șurubelnița 9999 de lei.

După cum am spus de mai multe ori lumea în care trăim se află în mai multe stări negative și de ce să nu spunem că de mai multe ori trăim într-o lume disfuncțională. Acest lucru are loc parțial fiindcă nu am luat sau mai bine spus nu ne raportăm la modele veridice.

Neopatristica se poate spune că de cele mai multe ori este acea reparație de care are nevoie lumea noastră pentru a merge în direcție potrivită. Acest lucru este o realitate și un fapt de care trebuie să fim conștienți. Trăim într-o lume care de mai multe ori nu știe în ce direcție să o apuce. De cele mai multe ori se poate spune că scrierile și viețile sfinților părinți sunt cât se poate de mult cele care ne arată drumul pe care trebuie să apucăm pentru a ajunge la siguranță și la bine. După cum am spus, de mai multe ori sfinții părinți se poate spune că sunt contestați de mai mulți care ajuns să cunoască creștinsimul dar nu vor să vadă în creștinism adevărul care a fost descoperit în el.¹²² Acest lucru este un fapt cu care ne confruntăm de mai multe ori. Adevărul este că este greu pentru omul

¹²¹ Radu Teodorescu, *Dumnezeu Tatăl în patrologia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

¹²² Ilarion Felea, *Religia iubirii* (Arad, 1946).

contemporan să recunoască sfințenia în jurul lui. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori este cel care ridică mai multe semne de întrebare referitor la sfinții părinți. După cum am spus de cele mai multe ori sfinții părinți sunt pentru noi exemple și neopatristica se poate spune că este cea care de cele mai multe ori actualizează la drept vorbind ceea ce am putea spune modul în care omul ajunge să urmeze sfinților părinți. Acest lucru se poate spune că este la un nivel generic sensul neopatristicii care de cele mai multe ori ne duce în spre ceea ce am putea spune realitatea comuniunii cu Dumnezeu. Acest lucru este un fapt pe care nu îl putem ignora. Sfinții părinți se poate spune că sunt în acest sens prietenii noștri. Eu au fost persoane ca și noi dar care se poate spune că s-au remarcat prin virtuți și prin fapte bune și au ajuns să fie exemple pe care și noi le putem urma și la care ne putem raporta.¹²³ Iată ce ne spunea sfântul Maxim Mărturisitorul despre prietenie: „să iubim pe tot omul din suflet; dar să nu ne punem nădejdea în nici unul dintre oameni. Căci câtă vreme ne susține Domnul, ne înconjoară mulțime de prieteni și toți vrășmașii noștri sunt fără de putere. Când însă ne părăsește Domnul atunci ne păsănesc toți prietenii, și vrășmașii dobândesc putere împotriva noastră. Dar și cel ce îndrăznește, bizuindu-se pe sine, va cădea cu cădere jalnică. Ce se însă se teme de Domnul iarăși se v-a înălța.”

După cum am spus, prietenia ocupă un rol cât se poate de mare și de semnificativ în scrierile sfinților părinți. Se știe de exemplu că sfinții părinți au fost exemple de prieteni și de devotament. Acest lucru ei l-au făcut pentru a demonstra că este bine să avem prieteni și să cultivăm prietenia. În acest sens, se poate spune că pentru neopatristică de cele mai multe ori se cuvine să accentuăm cât mai multe nevoie omului modern pentru prietenie și mai ales pentru a lega prietenii de durată. Timpurile în care trăim sunt timpuri în care de cele mai multe ori prietenia este un lucru cât se poate de reprobabil. Omul modern de cele mai multe ori se poate spune că leagă prietenii cât se poate de contextual și de superficial. S-a spus de mai multe ori că trăim într-o perioadă în care prietenii sunt cât se poate de mult în criză. De la sfinții părinți învățăm să prețuim și să cultivăm prietenia. Una dintre cele mai celebre prietenii din toate timpurile se poate spune că a fost prietenia dintre Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Grigorie Teologul. Neopatristica se poate spune că are mai multe lucruri în comun cu morala creștin ortodoxă doar că în ea sunt mai multe elemente de aghiografie creștin ortodoxă. După cum am spus, sfinții părinți sunt o categorie aparte de sfinți care au început să existe din secolul al IV-lea.

Unul dintre accentele cele mai mari pe care le găsim în neopatristică se poate spune că este accentul pe lumina lui Dumnezeu. Sunt mai multe învățături care se bazează pe lumina lui Dumnezeu. Ce este în acest sens lumina lui Dumnezeu? Sunt mai mulți sfinți părinți care ne spus că atunci când omul ajunge la o cunoaștere a lui Dumnezeu acest lucru are loc într-o lumină spirituală care este mult mai puternică decât lumina fizică. Acest fapt este o realitate care este exprimată de doi mari sfinți părinți ai trecutului cum a fost Sfântul Simeon Noul Teolog și Sfântul Grigorie Palama.¹²⁴ Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult lucruri pe care le aflăm de la sfinții părinți. Sfântul Simeon Noul Teolog ne spune de mai multe ori că el a trăit în lumina lui Dumnezeu și că această lumină este atemporală sau mai bine spus dincolo de orice timp și la fel de bine este spațială sau mai bine spus dincolo de orice timp. Acest lucru se poate spune că este o realitate pe care o învățăm de la sfinții părinți. Sfinții părinți de mai multe ori pun accentul pe lumina lui Dumnezeu. Dumnezeu este autor al luminii și fără de Dumnezeu nu putea exista nici un fel de lumină. Acest lucru după cum am spus sunt cât se poate de mult fapte pe care le descoperim din învățăturile sfinților părinți. În acest sens se poate spune că lumina lui Dumnezeu este de două feluri: 1. Există o lumină fizică pe care o putem vedea cu ochiul dar 2. există și o lumină imaterială care se poate spune că este cât se poate de mult o lumină duhovnicească și care este o lumină de natură spirituală care de cele mai multe ori se poate manifesta în gradul de moralitate la care a ajuns un om. Se poate spune în acest sens că omul ajunge la o cunoaștere a lui Dumnezeu în funcție de gradul de lumină de care s-a împărțit de la Dumnezeu. Tema luminii după cum am spus nu este o temă fizică pentru sfinții părinți. Sfințenia este pentru ei o lumină spirituală mai

¹²³ Teofil Pârâian, *Cine sînt eu, ce spun eu despre mine* (Sibiu, 2003).

¹²⁴ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze* (Sibiu, 1998).

puternică decât lumina fizică. În acest sens un om poate să vadă lumina fizică cu ochii truăpești dar el poate fi în întuneric moral fiindcă nu duce o viață pe placul lui Dumnezeu. Prin urmare se poate vedea cât se poate de mult un fel de accent pe care sfinții părinți îl pun pe lumină și pe tot ceea ce ține de lumina lui Dumnezeu. În secolul al XIV-lea lumina taborică a lui Hristos va deveni un prilej de dispută pentru oamenii timpului. Sfântul Grigorie Palama a fost sfântul care ne-a spus că lumina lui Dumnezeu este necreată. Sfântul Grigorie Palama spunea că lumina lui Dumnezeu este cea care ni-l face cunoscut pe Dumnezeu dar nu este în nici un caz o lumină creată ca și lumina soarelui. Acesta este un mare adevăr pe care Îl învățăm de la sfinții părinți și mai ales la de Sfântul Grigorie Palama.¹²⁵

Se spune că la un moment dat un val mic din ocean își făcea și el drumul. La un moment dat a văzut că el se apropia de mal.

- A uite malul. În sfârșit am ajuns la finalul oceanului.
Ceea ce a putut vedea valul a fost că toate valurile dispăreau împrăștiate pe mal.
- Vai cum se poate?
- Ce este? A întrebat valul din urma valului nostru.
- Tu nu vezi?
- Ce să văd?
- Ne vom izbii de mal.
- Nu văd de ce ești îngrijorat?
- Nu o să mai existăm.
- Am impresia că tu nu înțelegi?
- Ce să înțeleg?
- Că noi suntem o parte din ocean.
- Și ce este cu asta?
- Ne vom reface din nou.

Adevărul este că în lumea noastră suntem asemenea acestui val. De mai multe ori ne singularizăm și avem impresia că suntem singuri în fața unei lumi care în cele mai multe cazuri ne este ostilă.

Sfinții părinți se poate spune că sunt în continuitate cu noi prin ceea ce cunoaștem în zilele noastre ca și neopatristică. De cele mai multe ori se poate spune că trăind în timpurile istorice diferite de mai multe ori avem impresia că nu mai suntem în continuitate cu trecutul și cu ceea ce a avut loc mai înainte de noi. Acest lucru este o realitate și un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. De cele mai multe ori se poate spune că în timpurile noastre neopatristica este un lucru care nu are nici un fel de semnificație. Acest lucru este așa fiindcă de cele mai multe ori omul modern sau omul contemporan este un om lipsit de exemple și de repere. Sfinții părinți sunt pentru noi repere și exemple pe care se cuvine să le urmăm și la care trebuie să ne raportăm. Acest fapt este un lucru pe care trebuie să îl exprimăm și pe care trebuie să îl avem în vedere. Sfinții părinți nu mai sunt la drept vorbind în viață dar ei se poate spune că pot fi contemporani cu noi prin ceea ce am putea spune prin scrierile și prin învățăturile lor. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori aduce cu sine în discuție la cine se raportează lumea de azi? De cele mai multe ori se poate spune că lumea de azi nu se raportează la modele și la exemple cât se poate de mult actuale și potrivite. Acest lucru după cum am spus este o realitate la care trebuie să medităm mai mult. Sfinții părinți sunt omanii care au reușit să ajungă la o cunoaștere a lui Dumnezeu și această cunoaștere a lui Dumnezeu se poate spune că de cele mai multe ori ne-au împrăștiat-o și nouă. După cum am spus, tradiția ortodoxă este o tradiție care între multe alte lucruri se bazează și pe scrierile și experiența sfinților părinți.¹²⁶

¹²⁵ Ieroteos Vlahos, *Vremea lucrării. Chipul lăuntric al tradiției ortodoxe: teologie și viață* (Editura Sofia: București, 2014).

¹²⁶ Paul Evdokimov, *Cunoașterea lui Dumnezeu în tradiția răsăriteană* (București, 1995).

Sfinții părinți nu mai sunt în viață dar se poate spune că neopatrística este cea care de cele mai multe ori îi actualizează și la fel de bine îi face accesibili pentru noi. Sunt mai mulți care consideră că de cele mai multe ori sfinții părinți sunt cât se poate de mult persoane care țin numai de istorie și care nu mai au nimic care să ne spună pentru zilele de azi. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un lucru care trebuie să ne ducă la concluzia că Dumnezeu este Cel care i-a ales pe sfinții părinți și de cele mai multe ori sfinții părinți nu au făcut decât să exprime cuvântul lui Dumnezeu. Aceste lucruri se poate spune că sunt fundamentale pentru neopatrística creștin ortodoxă. În acest sens se poate spune că și această carte este o carte de neopatristică ce și-a propus să actualizeze mesajul și învățăturile sfinților părinți pentru timpurile noastre sau mai bine spus pentru contemporanitate. După cum am spus sunt foarte puțini cei care în zilele noastre îi cintesc pe sfinții părinți și la fel de bine se poate spune că evlavia este în continuă scădere față de sfinții părinți. Nu putem vorbi despre sfinții părinți dacă nu știm cine sunt și ceea ce au făcut cu exactitate. Sfinții părinți sunt exemple pentru noi și în acest sens trebuie să avem încredere în ei.¹²⁷

CONCLUZII

Această carte este o carte de neopatristică și nu este o carte postpatristică. Între teologii creștini ortodocși au existat mai multe dispute referitor la care este distincția sau mai bine spus cum se poate împărți timpul de după ce au trăit marii sfinți părinți ai ortodoxei. Mai mulți au considerat că timpul în care trăim este un timp post patristic din moment ce marile dezbateri ale patrologiei creștin ortodoxe și perioada în care au trăit sfinții părinți de mai multe vreme se poate spune că s-a încheiat. Realitatea este că în mediile bisericești și în mediile profund ortodoxe încă mai există un puternic nucleu patristic sau mai bine spus neopatristic. Ortodoxia se poate spune că a fost definită în trecut de sfinții părinți și de marile dezbateri dogmatice și ecclesiologice sau soteriologie la care au participat sfinții părinți. Nume ca și Nicea sau Calcedon sunt nume care sunt cunoscute celor care sunt familiari cu creștinismul și la fel de bine sunt de referință pentru sfinții părinți. În această carte am voit să ne axăm mai mult asupra faptului că în timpurile noastre sunt mai mulți care au nevoie de repere și de ce nu de modele. Exemplele sfinților părinți sunt cât se poate de potrivite în acest sens. Sfinții părinți după cum am spus de cele mai multe ori au fost cât se poate de mult persoane care au fost ancorate în credința în Dumnezeu și care de cele mai multe ori au vorbit ceea ce le-a descoperit Dumnezeu. Mărturia lor a fost că Dumnezeu lasă libertatea de alegere a omului dar de cele mai multe ori omul este chemat ceea ce este descoperit de Dumnezeu.

Realitatea este că în timpurile noastre avem mai multe scrieri și mai multe colecții de sfinți părinți care se poate spune că aduc cu sine ceea ce am putea spune un sens sau un simț al continuității cu sfinții părinți. Sfinții părinți au scris din iubire față de noi pentru ca și noi să cunoaștem adevărul și să avem la ce să ne raportăm atunci când vorbim despre adevăr. Acest lucru este un fapt fundamental pe care trebuie să îl avem în vedere. De cele mai multe ori lumea de azi se poate spune că nu știe în ce direcție să o apuce și în acest sens sunt foarte puțini cei care realmente ajung să se raporteze la sfinții părinți. Se cuvine să ne raportăm la sfinții părinți și să avem încredere în ei. Sunt mai multe opinii care ne spus că sfinții părinți nu mai sunt actuali și nu mai au ce să ne spună. Acest lucru nu este adevărat și se poate spune că cei care susțin acest lucru sunt cât se poate de mult rău intenționați. Sfinții părinți sunt cei care au elaborat ceea ce se poate denumi în termenii noștri o pneumatologie. Acest lucru ne spune că de cele mai multe în sens ortodox trebuie să creăm ceea ce am putea spune o balanță sau mai bine spus un echilibru între materie și spirit, între duh și trup. Acest fapt este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere.¹²⁸ După cum am spus, ortodoxia de mai multe ori se relaționează sau uneori se poate defini pe sine ca și un fel de echilibru pe care omul îl simte sau îl resimte în viața lui. Acest lucru este un adevăr de care trebuie să ținem cont. De cele mai multe ori este cât se poate de adevărat că trăim într-o lume fără de echilibru în care excesul și extrema de mai multe

¹²⁷ M. de Genoude, *Les Peres de la Eglise* (Paris, 1839).

¹²⁸ Radu Teodorescu, *Cumpătarea în religia comparată* (Cugir, 2014).

ori domină existența umană. În acest sens, sfinții părinți sunt cei care ne spus că omul când păcătuiește de mai multe ori ajunge să fie stăpânit de păcatul pe care îl face și care în acest sens ajunge un fel de patimă. Ortodoxia se poate spune că este calea care îl poate duce pe om la despățimire și în cele din urmă la nepățimire. Sfinții părinți de mai multe ori au folosit termenul de *apathia* ca și unul care s-a referit la starea în care omul nu mai este stăpânit de patimi și de păcate. Acest lucru este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere și pe care trebuie să îl cunoaștem cât se poate de profund. Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult lucrurile care în cele din urmă vor ajunge să ne ducă pe drumul mântuirii. Toate aceste lucruri se poate spune că sunt logice sau mai bine spus au o anumită coerență care ne duce la finalitate. După cum am spus, în aceste rânduri am vorbit despre faptul că epoca sfinților părinți a început în secolul al VIII-lea și a ținut aproximativ până la anul 843 anul în care se poate spune că s-a definitivat ortodoxia. Evident, au mai existat sfinți părinți și după anul 843 și am vorbit aici despre Sfântul Simeon Noul Teolog și Sfântul Grigorie Palama.¹²⁹

S-a spus de mai multe ori că lumea noastră este de mai multe ori o lume care este victimă a deznădejdi. Acest lucru se poate vedea când ne uităm în jurul nostru. Trebuie să știm că în timp ce oamenii buni aduc nădejde în jurul lor oamenii răi aduc deznădejde. Acesta este un fapt și o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Se spune că la un moment dat două broaște au căzut într-un vas mare cu lapte. Ele au început să înoate și să miște din picioare.

- Ce ne vom face?
- Să sperăm că vom ieși cumva de aici.
- Nu mai avem nici o speranță.
- Nu fii chiar atât de pesimistă.

Broaștele au continuat să înoate chiar dacă se simțeau obosite.

- Știi ce a spus prima broască?
- Ce?
- Eu renunț.
- Nu renunța vom ieși cumva de aici.
- Nu mai este nici o speranță.
- Continuă să înoți.

Broaștele au continuat să înoate în vasul cu lapte. În cele din urmă prima a cedat și s-a scufundat înecată.

Ce-a de a doua a continuat să înoate. La un moment dat a început să simtă ceva tare sub picioare. A crezut că este cealaltă broască înecată dar nu era ea. Ce se întâmplase? Din multele sale mișcări laptele se schimbase pe fund în unt. În cele din urmă broașa a putut să sară din lapte sprijinindu-se de unt.

În această situație se spune că de mai multe ori se află și omul contemporan. Omul contemporan este un om care de mai multe ori are nevoie de repere și de persoane la care să se raporteze. Aceste persoane sunt de cele mai multe ori sfinții părinți. Sfinții părinți se poate spune că de mai multe ori au trecut la intelectuali fiindcă se poate spune că mai mulți sfinți părinți au fost intelectuali.¹³⁰ Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult realități de care trebuie să ținem cont și pe care ar trebuie să le avem în vedere. Prin urmare, sfinții părinți sunt repere pentru noi și ei sunt persoane de care la drept vorbim putem obține mult folos. Sfinții părinți după cum am spus au fost cunoscători ai filosofiei, au știut bine literatura timpului lor, au fost instruiți științific și au avut în acest sens perspective largi și ample. Acest lucru se poate spune că îi face pe sfinții părinți actuali și pentru zilele noastre. Adevărata ortodoxie nu este cea care ne ține captivi în ceea ce am putea denumi un formalism și ritualism sec ci de cele mai multe ori este angajat în debaterile culturilor din jur. După cum am spus, în această carte am vorbit despre caracterul dublu a ceea ce se poate spune actualitatea sfinților părinți în zilele și în timpurile noastre. Acest lucru l-

¹²⁹ Ioan Rămureanu, *Istorie bisericească universală 1 și 2* (București, 1993).

¹³⁰ Julien Benda, *Trădarea cărturarilor* (București, 2008 reeditare).

am afirmat având în vedere că de mai multe ori sunt mai mulți care se poate spune că sunt cât se poate de mult reticenți la ceea ce ne-au învățat sfinții părinți și la ceea ce am putea dobândii de la sfinții părinți. După cum am spus, neopatristica este disciplina care îi face actuali pe sfinții părinți în zilele și în timpurile noastre. În acest sens, se poate spune că prin scrierile lor sfinții părinți au ajuns la un fel de universalitate a experienței și a trăirii lor proprii. Acest lucru se poate spune că este o mare realizare a sfinților părinți. După cum am spus, sfinții părinți nu sunt persoane care ne îndeamnă la fundamentalism și la fanatism. Acest lucru este un mare adevăr pe care îl putem învăța de la sfinții părinți. Nici un sfânt părinte nu a fost fundamentalist și la fel de bine totalitar în ceea ce privește ortodoxia. Ortodoxia sfinții părinți se poate spune că au primit-o ca și o descoperire de la Dumnezeu. Dacă ortodoxia a fost descoperită de Dumnezeu sfinților părinți se cuvine și noi să urmăm calea ortodoxiei.¹³¹

După cum am spus, scopul acestei cărți este foarte mult unul de a reactualiza pe sfinții părinți în timpurile și în zilele noastre. Am spus în acest sens că sfinții părinți sunt modelele și exemplele pe care noi trebuie să le urmăm. De mai multe ori după cum am mai spus, sfinții părinți s-au dovedit a fi povătuitorii noștri. Am mai vorbit despre ceea ce se poate spune confuzia lumii de azi. Sunt mai mulți în zilele noastre care se alfă în stare de derivă în ceea ce privește modul în care trebuie să își trăiască viața. Fără de nici o îndoială că sfinții părinți ne pot fi de folos în acest sens. De la sfinții părinți aflăm mai multe lucruri și se poate spune că ei nu se mulțumesc a ne demonstra cum să fim oameni morali ci se poate spune că de la ei învățăm foarte mult elemente de catchism și de dogmatică creștin ortodoxă. Aceste lucruri sunt toate fapte pe care putem lua de la sfinții părinți. Se poate spune că în catehismul ortodox sunt mai multe învățături care au fost luate de la sfinții părinți și trecute sub un nume anonim. Aceste lucruri sunt realități pe care trebuie să le avem în vedere. Sfinții părinți de cele mai multe ori au fost la sursa a ceea ce cunoaștem astăzi ca și cultul ortodox. Sunt mai multe cântări și mai toată imnografia ortodoxă ce se bazează pe cărțile și pe conceptele sfinților părinți. După cum am spus, această carte este o carte de actualizare a marilor concepte și a marilor idei pe care sfinții părinți le-au mărturisit și pe care le-au lăsat ca și moșterine pentru noi. Adevărul este că în zilele noastre sfinții părinți sunt foarte puțini cunoscuți. Acest lucru fiindcă ei sunt considerați ca și persoane care aparțin de istorie și de trecut. De la sfinții părinți după cum am spus de cele mai multe ori învățăm cum să ne menținem credința ortodoxă într-o lume care de mai multe ori pendulează și este nestatornică. La fel de bine în această lume avem nevoie de statornicie. Acest lucru este o realitate pe care o deprindem de la sfinții părinți. După cum am vorbit mai sus, sfinții părinți ne învață că pentru a ajunge la mântuire avem nevoie de asceză și de nevoință. Acest lucru este o realitate și un mare adevăr pe care îl deprindem de la ei.¹³² Se poate spune că după sfinții părinți omul trebuie să depună nevoință în vederea mântuirii. Sfinții părinți sunt de părere că ceea ce îl face pe om să își piardă mântuirea este de cele mai multe ori păcatul. Păcatul este cel care îl face pe om să pășească pe o cale separată de Dumnezeu și în acest sens omul este chemat să se opună păcatului. Acest fapt îl mărturisesc mai mulți sfinți părinți și este cât se poate de mult o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. După cum am spus, de cele mai multe ori sfinții părinți sunt povătuitorii noștri în ceea ce privește drumul anevoios dar singur al mântuirii. Am vorbit în această carte despre faptul că protestanții și neoprotestanții îi resping pe sfinții părinți fiindcă ei consideră că numai simpla credință în Biblie și în Dumnezeu este necesară. După cum am spus, Biserica Creștin Ortodoxă recunoaște că în trecutul ei au existat anumite persoane de excepție care se poate spune că au jucat un rol cheie în a definitiva dogma ortodoxă. Am vorbit prin urmare că anul în care s-a definitivat dogma creștin ortodoxă a fost anul 843 an în care a avut loc un mare sinod panortodox care a definitivat ceea ce cunoaștem astăzi ca și ortodoxia. Prin urmare, procesul de elaborare al ortodoxiei a fost unul lung și anevoios dar care se poate spune că a dat rezultate. Sfinții părinți au fost cei care au descoperit că ortodoxia este o credință care ne vine de la Dumnezeu și pe care și noi trebuie să o acceptăm. Acest lucru este un fel de sinteză la mai multe secole de dezbateri și de frământări religioase. Ortodoxia este prin urmare o credință care a fost mărturisită de mai mulți sfinți părinți și pe care și noi

¹³¹ Arsenie Papacioc, *Singur ortodoxia* (Editura Sofia: București, 2008).

¹³² Nicolae Mladin, *Prelegeri de mistică ortodoxă* (Târgu Mureș, 1996).

suntem chemați să o mărturisim. Acest lucru este un fapt pe care nu se poate să îl trecem cu vederea. După cum știm omul este o ființă liberă și se poate spune că el este liber să își aleagă orice credință. Ceea ce trebuie să știm este că ortodoxia a fost o credință care a fost slujită de mai mulți sfinți și acești sfinți se poate spune că sunt cei care ne spun că putem avea încredere în Biserica Creștin Ortodoxă. În această carte am voit să facem un portret a ceea ce se se poate spune sensul și finalitatea credinței ortodoxe. Acest sens de cele mai multe ori are rostul de a îl menține pe om într-o stare de echilibru și de balanță cu toate tendințele sincretice care există în lumea noastră. Trăim într-o lume zbuciumată și mai ales secolul al XX-lea se poate spune că de mai multe ori a fost un secol al neliniștii și al neînțelegerii. Acest lucru adus cu sine nevoie de a ne raporta la modele și la persoane credibile care să fie un reper și un exemplu pentru noi. Aceștia sunt sfinții părinți. Fără de sfinții părinți se poate spune că de mai multe ori Biserica Creștin Ortodoxă este în derivă și merge într-o direcție similară cu a protestanților și neoprotestanților.¹³³

Se spune că într-o universitate o profesoară a voit să se ofere o lecție de încredere. Această lecție a provocat mai multe râsete.

- V-am chemat aici pentru a vă cere să participați la un exercițiu de încredere, a spus profesoara.
- Ce exercițiu? Au întrebat studenții.
- Fiecare dintre voi v-a trebuie să își aleagă un partener.
- De ce?
- Apoi vă ve-ți închide ochii, ve-ți sta cu spatele la partenerul vostru și să veți lăsa în jos ca să fi-ți prinși de el.
- Și dacă nu ne prinde?
- Cum am spus, este un exercițiu de încredere.
- Studenții au făcut ceea ce le-a cerut profesoara.
- Bine. Exercițiul s-a încheiat.
- Dar care este sensul lui?
- Vedeți voi de mai multe ori în viață suntem în întuneric la fel cum ați fost cu ochii închiși. În aceste situații în care suntem fără nici o perspectivă de cele mai multe ori trebuie să avem încredere în prietenii noștri.
- De ce?
- Fiindcă ei ne pot ajuta și ne pot sprijini.

Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori trebuie să avem încredere în sfinții părinți. De mai multe ori în viața noastră ne confruntăm cu probleme mari și grave. Trebuie să avem un punct de reper și un punct de sprijin. Aceștia sunt sfinții părinți.

Poate unul dintre cele mai adevăruri pe care ni-l mărturisește ortodoxia este că în lumea noastră de cele mai multe ori avem nevoie de repere. Suntem în această lume de mai multe ori cu un sentiment al abandonului și mai ales al singurătății. Să ne aducem aminte că în agonia crucii însuși Domnul Iisus Hristos a strigat: Dumnezeu meu, Dumnezeu pentru ce M-ai părăsit?” Acest sentiment al părăsirii de Dumnezeu de cele mai multe ori intervine în viața omului când acesta se confruntă cu neazuri și mai ales cu dureri. În fața suferinței omul simte că este părăsit de Dumnezeu. De cele mai multe ori se poate spune că acest sentiment este numai unul de suprafață. Dumnezeu nu se părăsește dar de mai multe ori trebuie să știm că Dumnezeu ne pedepsește. Sunt mai mulți în zilele noastre care se consideră fără nici un păcat. Ceea ce pedepsește Dumnezeu este de cele mai multe ori păcatul pe care l-am făcut. Acesta este un mare adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere. Când este în suferință de cele mai multe ori se poate spune că omul ajunge la deznădejde. Se știe în acest sens de mai multe capitole de mare deznădejde la care a ajuns omul. Aceste capitole după cum am spus vin de cele mai multe ori pe fondul necredinței pe care o

¹³³ Pavel Florenski, *Stălpul și temelie adevărului* (Editura Polirom: Iași, 1999).

avem.¹³⁴ Toate aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori crează în lumea noastră o stare de gol și o stare de neîmplinire. În acest moment se poate spune că mai mulți oameni ajung să recurgă la sfinții părinți. Sunt foarte mulți care ajung să îi citească și să îi cinstească pe sfinții părinți numai atunci când au trecut prin mai multe necazuri și mai multe probleme. Acesta este un adevăr fundamental pe care trebuie să îl avem în vedere. Sfinții părinți s-au confruntat și ei cu mai multe necazuri și mai multe probleme în viața lor și se poate spune că de cele mai multe ori prin credință și prin rugăciune au ieșit biruitori. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori sfinții părinți au fost oameni ai rugăciunii. Toată viața lor ei s-au rugat. Ceea ce se poate vedea este că de mai multe ori scrierile sfinților părinți au fost produs al rugăciunii. Acesta este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere.¹³⁵ Aceste lucruri se poate spune că de mai multe ori îi aduc pe oameni mult mai aproape de sfinții părinți. După cum am spus, toți sfinții părinți s-au confruntat cu greutăți și știm acest lucru. Ceea ce este cel mai greu este să le urmăm exemplul. După cum am spus de mai multe ori lumea pune în fața noastră mai multe exemple și modele: actori, sportivi, cântăreți sau uneori oameni de stat. Ceea ce fac mai mulți dintre noi este că ajung să urmeze ceea ce se poate spune acestor modele seculare care de mai multe ori nu sunt oameni religioși și oameni duhovnicești. Se știe că în tradiția Bisericii Ortodoxe există obiceiul ca de cele mai multe ori cu ocazia botezului copii să primească un nume de sfânt. Sunt din ce în ce mai puțini cei care poartă numele sfinților părinți.

Faptul că lumea modernă de mai multe ori a pășit pe căi străine de Dumnezeu a dus în secolul al XX-lea la crearea unui mare curent patristic de care am vorbit și care se numește neopatristică. Am vorbit în această carte mai pe larg despre ceea ce este neopatristica. De cele mai multe ori neopatristica ajunge să fie cunoscută în lumea noastră numai atunci când se poate spune că omul urmează unor curente ideologice și filosofice străine de credința în Dumnezeu. Neopatristica este un lucru bun și este un lucru pe care noi putem prin propria viață să îl ducem la continuitate. Acest lucru se poate face urmând sfinților părinți. Se poate spune că sunt relativ puțini cei care le urmează sfinților părinți ai ortodoxiei fiindcă mai mulți dintre noi nu mai credem în idea de sfințenie și de ceea ce ține de sfințenie. Trebuie să știm că sfinții părinți nu sunt asemenea unui produs comercial la care i se face publicitate. În zilele noastre sunt mai mulți care consideră că dacă unui lucru nu i se face publicitate ei bine acel lucru nu este de interes. Pe sfinții părinți și pe scrierile lor trebuie ca noi să îi căutăm. La fel de bine trebuie să ne modelăm viața după sfinții părinți.¹³⁶ Este nevoie prin urmare să ne aducem aminte de sfinții părinți nu numai în momente grele și dificile ale vieții ci și în momente de bucurie și de fericire. După cum am spus, de cele mai multe ori sfinții părinți ajung să fie citați și lecturați atunci când omul se află în mare necaz. Acest lucru fiindcă mai mulți cauză în scrierile lor ceea ce se poate denumi un remediu sau o mângâiere. Este adevărat că oamenilor iubitori de Dumnezeu de cele mai multe ori scrierile sfinților părinți le aduc mângâiere. Ei pot vedea în sfinții părinți repere și exemple. Adevărul este că trebuie să facem din sfinții părinți ceea ce se poate spune persoane care de mai multe ori să fie urmate și să devină un exemplu pentru că în acest fel se pot evita mai multe necazuri și neplăceri pe care le avem. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori lumea de azi se raportează la sfinții părinți în termeni materiali: ce avem de câștigat material sau financiar de pe urma sfinților părinți? Sfinții părinți au lăsat în urma lor un lucru mult mai de preț decât banii și averile. Ei au lăsat în urma lor modalitatea prin care noi ajungem la mântuire.

În timpurile noastre se poate spune că sunt mai mulți care nu se întreabă referitor la ceea ce trebuie să facem pentru a ajunge la mântuire. Sfinții părinți au fost persoane care s-au contrat exclusiv pe cum se poate mântui omul. Omul este o ființă care are nevoie de mântuire și pentru ca să facă acest lucru are nevoie de exemple. Se poate spune că sfinții părinți sunt cât se poate de mult exemple de sfințenie. Acest lucru este un adevăr care de mai multe ori este incodod pentru lumea de azi. De mai multe ori lumea este atât de prinsă în cursul ei cotidian că nu își mai face timp să se gândească la sfinții părinți și la viața lor. Sunt mai mulți care ne spus că nu au cum să urmeze sfinților părinți

¹³⁴ Nectarie al Pentapolei, *Hristologia* (Editura Iona, 2010).

¹³⁵ Michael E. Molly, *Apărătorul adevărului. Viața sfântului Atanasie cel Mare* (Editura Iona, 2011).

¹³⁶ Arhimandritul Ioanikios, *Patericul athonit* (Bacău, 2000).

fiindcă sfinții părinți au trăit de mult și mesajul lor nu mai este actual în zilele noastre. După cum am spus, toți sfinții părinți au lăsat în urma lor scrieri pe care să le urmăm. Avem mai multe scrieri de la mai toți sfinții părinți ai trecutului și acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl folosim. De cele mai multe ori se poate spune că sfinții părinți sunt exemplele noastre pentru un timp în care mai mulți dintre semenii noștri nu știu în ce direcție să apuce. Acest lucru este un mare adevăr. După cum am spus nu trebuie să îi absolutizăm pe sfinții părinți dar trebuie să ne raportăm la sfinții părinți în zilele noastre. Am scris această carte pe fondul nevoii de actualizare a învățăturilor și a scrierilor sfinților părinți în zilele noastre secol al XXI-lea. Sperăm să fi oferit o invitație cititorului de a se bucura de viața și de scrierile sfinților părinți. Acest lucru este motivul prim și cel care ne-a dus să purcedem a scrie această lucrare. Ea se vrea o lucrare scrisă mai mult ca și o introducere a ceea ce sunt viețile sfinților părinți. Avem nevoie de exemple și de modele în zilele noastre la care să ne raportăm. Cel mai mult aceste lucruri le vom găsi la sfinții părinți. Sunt prea multe curente ideologice și filosofice care nu au nici un fel de sfințenie în ele. Sfinții părinți au fost cei care au făcut îngemănarea dintre cultură și credință.¹³⁷ Acest lucru este un recurs pe care și noi trebuie să îl facem după puterile noastre în contemporaneitate.

¹³⁷ Georges Florovsky, *Creștinism și cultură* (Northland, 1974).

